

Studie o celkových dopadech zavedení patentového balíčku tj. evropského patentu s jednotným účinkem a Dohody o Jednotném patentovém soudu na Českou republiku

*Finální verze zprávy
po zapracování
přípomínek*

25. září 2017

Úřad průmyslového
vlastnictví ČR

Obsah

Seznam zkratk	4
1 Úvod a cíle	5
2 Výchozí situace	6
2.1 Současný stav patentové ochrany na území ČR	6
2.1.1 Základní aspekty patentové ochrany v ČR – národní systém	6
2.2 Popis aktuálního stavu patentové ochrany v Evropě	7
2.3 Evropský patent s jednotným účinkem	8
2.4 Trendy a vývoj v oblasti patentové ochrany	10
2.4.1 Národní patenty	10
2.4.2 Národní patenty vs. EP validované na území ČR	10
2.4.3 Patentová aktivita českých subjektů	11
2.4.4 Územní dimenze patentové aktivity	14
2.4.5 Udělené EP vs. EP validované v ČR	14
2.5 Formulace variant pro vyhodnocení dopadů	16
3 Vyhodnocení dopadů zavedení evropského patentu s jednotným účinkem	17
3.1 Definice cílových skupin	17
3.2 Náš přístup ke zpracování analýzy přínosů a nákladů	19
3.2.1 Shrnutí výsledků dotazníkového šetření	19
3.3 Analýza přínosů a nákladů	24
3.3.1 Makroekonomické dopady	24
3.3.2 Mikroekonomické dopady	30
4 Analýza právních dopadů zavedení evropského patentu s jednotným účinkem	40
4.1 Stručný historický vývoj a vymezení právní úpravy evropského patentu s jednotným účinkem a jednotného patentového soudu (JPS)	40
4.2 Srovnávací analýza současné úpravy a evropského patentového balíčku	42
4.2.1 Aktuální stav ratifikace a rizika spojená s odchodem Velké Británie z EU a německou ústavní stížností	42
4.2.2 Nařízení o EPJÚ	45
4.2.3 Dohoda o JPS	46
4.3 Posouzení stávající právní úpravy ČR ve vztahu k evropskému patentovému balíčku	52
4.3.1 Písemná přísežná prohlášení, tzv. affidavits	52
4.3.2 Soudní znalci	52
4.3.3 Výkon rozhodnutí	53

4.3.4	Úprava trestního zákona a trestního řádu.....	53
4.3.5	Úprava právních předpisů týkajících se průmyslových práv.....	54
4.4	Ústavní konformita EPJÚ a dohody o JPS.....	54
4.4.1	Přenos plné jurisdikce	54
4.4.2	Ústavní aspekty jazykového režimu.....	57
4.4.3	Garance nezávislosti soudců JPS.....	60
4.4.4	Kontrola dodržování lidských práv podle Evropské úmluvy o ochraně lidských práv v řízení před JPS	61
4.4.5	Úprava řízení před JPS z hlediska práva na spravedlivý proces.....	62
5	Shrnutí vyhodnocení variant a doporučení dalšího postupu	63
5.1	Kritéria pro vyhodnocení variant	63
5.2	Vyhodnocení variant	64
5.2.1	Právní hledisko	64
5.2.2	Dopady na státní rozpočet	65
5.2.3	Mikroekonomické hledisko	65
5.3	Doporučení dalšího postupu	66
5.3.1	Doporučené navazující kroky	67
	Seznam obrázků	69
	Seznam tabulek	69
6	Přílohy	70

Seznam zkratek

ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EK	Evropská komise
EP	Evropský patent (udělený na základě Úmluvy o udělování evropských patentů (EPC))
EPC	Evropská patentová úmluva (European Patent Convention)
EPJÚ	Evropský patent s jednotným účinkem
EPÚ	Evropský patentový úřad
EU	Evropská unie
FTO rešerše	Rešerše na patentovou čistotu
JPS	Jednotný patentový soud
Patentový balíček	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1257/2012, kterým se provádí posílená spolupráce v oblasti vytvoření jednotné patentové ochrany, Nařízení Rady (EU) č. 1260/2012, kterým se provádí posílená spolupráce v oblasti vytvoření jednotné patentové ochrany, pokud jde o příslušná ustanovení o překladu a Dohoda o Jednotném patentovém soudu (dále jen "Dohoda o JPS").
PCT	Smlouva o patentové spolupráci (Patent Cooperation Treaty)
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie (ve znění Lisabonské smlouvy)
SPC	Ochranná dodatková osvědčení
SR	Státní rozpočet
ÚPV	Úřad průmyslového vlastnictví České republiky

1 Úvod a cíle

Tuto zprávu vypracoval PricewaterhouseCoopers Česká republika, s.r.o. (dále jen „PwC“) pro Úřad průmyslového vlastnictví (dále jen „ÚPV“) za podmínek stanovených ve smlouvě ze dne 5. června 2017 (dále jen „Smlouva“).

Tato zpráva byla vypracována za účelem poskytnutí poradenských služeb ÚPV, a to v souvislosti s vypracováním Studie o celkových dopadech zavedení patentového balíčku.

Cílem této zprávy je v souladu se Smlouvou vypracovat:

- Analýzu dopadů zavedení evropského patentu s jednotným účinkem, resp. transformace evropského patentového soudního systému na ekonomiku České republiky, a to jak z makroekonomického hlediska (včetně dopadů na státní rozpočet České republiky), tak z hlediska mikroekonomického (při zohlednění specifik pro různé cílové skupiny).
- Analýzu právních a dalších dopadů zavedení evropského patentu s jednotným účinkem resp. transformace evropského patentového soudního systému.

Tato zpráva obsahuje informace, které byly získány od ÚPV, jak je uvedeno ve zprávě. PwC není oprávněna zjišťovat spolehlivost těchto zdrojů ani prověřovat takto poskytnuté informace. PwC proto nedává žádné osobě (s výjimkou ÚPV na základě této Smlouvy) žádné záruky jakéhokoli druhu, pokud jde o přesnost nebo úplnost těchto údajů a zodpovídáme za jejich úplné a přesné zpracování.

Od 25. září 2017, což je datum, do kterého jsme pracovali pro účely této zprávy, jsme pro vedení ÚPV neprováděli žádnou práci, ani jsme u vedení nezjišťovali žádné skutečnosti. Zpráva nezahrnuje případné dopady událostí a okolností, které vznikly nebo informací, které vyšly najevo až po tomto datu. Nevyjadřujeme se žádným způsobem k tomu, zda v případě, že bychom takovou práci nebo dotazování prováděli, by tato skutečnost měla na zprávu významný vliv.

Tato zpráva byla upravena na základě Vámi zaslaných připomínek obdržенých dne 20. září 2017.

Upozorňujeme Vás na důležité připomínky týkající se rozsahu naší práce, účelu, pro který mají být naše rady použity, a našich východisek a omezení, pokud jde o informace, ze kterých vycházejí naše rady uvedené v této zprávě.

Užití kopií této zprávy ÚPV a třetími osobami se řídí Smlouvou a v ní stanovenými podmínkami. PwC nepřijímá žádnou odpovědnost vůči jakékoli osobě (s výjimkou ÚPV podle této Smlouvy) za vypracování této zprávy. Proto bez ohledu na formu jednání – ať jde o smlouvu, civilní delikt nebo jinou situaci – a v rozsahu přípustném z hlediska platného práva PwC nepřijímá odpovědnost žádného druhu a odmítá jakoukoli odpovědnost za důsledky jednání jakékoli osoby (s výjimkou ÚPV podle této Smlouvy) nebo za jakákoli rozhodnutí, která někdo učinil nebo neučinil na základě takové zprávy.

V případě jakýchkoliv dotazů ohledně dokumentu, prosím kontaktujte zástupce PwC ve věci této smlouvy, Karla Půbala (karel.pubal@cz.pwc.com).

2 Výchozí situace

2.1 Současný stav patentové ochrany na území ČR

Patent je veřejná listina vydaná příslušným patentovým úřadem, která poskytuje právní ochranu na vynález po dobu až 20 let na teritoriu, pro něž byl tímto úřadem vydán.¹ Patent jako forma právní ochrany technických řešení, vynálezu, patří z hlediska systému ochrany průmyslových práv k tradičním a současně nejvýznamnějším institutům.

V současné době je systém patentové ochrany v České republice postaven **na třech paralelně fungujících formách**:

- **národní patenty** – subjekty mohou žádat o patentovou ochranu u Úřadu průmyslového vlastnictví na základě pravidel stanovených českou legislativou (zejména zákon o vynálezech a zlepšovacích návrzích², zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví³, zákon o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví⁴ a dalších souvisejících zákonných a podzákonných norem);
- **evropské patenty** – patentová ochrana udělovaná Evropským patentovým úřadem na základě ustanovení Evropské patentové úmluvy (dále jen „EPC“). Po udělení přechází patent do designovaných států, kde podléhá národním právním úpravám členských států, včetně účinků patentu;
- **„mezinárodní“ patenty** – národní či evropské patenty získané na základě Smlouvy o patentové spolupráci (dále jen „PCT“).

2.1.1 Základní aspekty patentové ochrany v ČR – národní systém

V tabulce níže uvádíme základní parametry, kterými se řídí národní systém patentové ochrany v České republice.

Kdo patenty uděluje	Úřad průmyslového vlastnictví	§2 zákona o vynálezech a zlepšovacích návrzích
Co je patentovatelné	Vynálezy, které jsou: <ul style="list-style-type: none">• nové,• výsledkem vynálezecké činnosti,• průmyslově využitelné	§3 odst. 1 zákona o vynálezech a zlepšovacích návrzích
Právo na patent	Původce vynálezu či jeho právní zástupce (spolupůvodce má právo do výše jeho podílu na vytvoření vynálezu)	§8 zákona o vynálezech a zlepšovacích návrzích
Účinek patentu	Ode dne oznámení ve Věstníku Úřadu průmyslového vlastnictví	§11 zákona o vynálezech a zlepšovacích návrzích
Doba platnosti	Nejdéle 20 let od podání přihlášky patentu za podmínek stanovených zákonem (poplatky za udržování patentů aj.)	§21 zákona o vynálezech a zlepšovacích návrzích
Působnost soudů	Soudem prvního stupně ve sporech o nárocích vycházejících z průmyslového vlastnictví je Městský soud v Praze	§6 zákona o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví

¹ <https://www.techlib.cz/cs/83145-patenty>

² Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích ve znění pozdějších předpisů.

³ Zákon č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a o změně zákonů na ochranu průmyslového vlastnictví (zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví) ve znění pozdějších předpisů.

⁴ Zákon č. 14/1993 Sb., o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví ve znění pozdějších předpisů.

Poplatky

- Přihlašovací poplatky
- Poplatky za žádost o provedení úplného průzkumu
- Poplatky za vydání patentové listiny
- Poplatky za udržování patentu v platnosti

Tabulka 1 Základní parametry národního systému patentové ochrany v ČR

2.2 Popis aktuálního stavu patentové ochrany v Evropě

Spolupráce v oblasti patentové ochrany v Evropě je v současnosti řízena zejména **Úmluvou o udělování evropských patentů (EPC), která byla podepsána v roce 1973**. Na základě této dohody jsou udělovány evropské patenty, které mají v každém smluvním státě stejné účinky jako patenty národní. O udělení evropského patentu lze žádat pro jeden, několik, či všechny zúčastněné státy.

Příhláška evropského patentu může být podána prostřednictvím Evropského patentového úřadu nebo národního patentového úřadu prostřednictvím mezinárodního systému PCT. Na evropský patent nelze nahlížet jako na jeden nadnárodní patent, ale spíše se jedná o skupinu národních patentů, neboť po udělení evropského patentu je nutná jeho validace v těch zemích, ve kterých chce jeho přihlašovatel zajistit účinnost. S tím souvisí nutnost zajištění překladů dle národních pravidel a nutnost úhrady příslušných poplatků souvisejících s udělením a udržováním patentů.

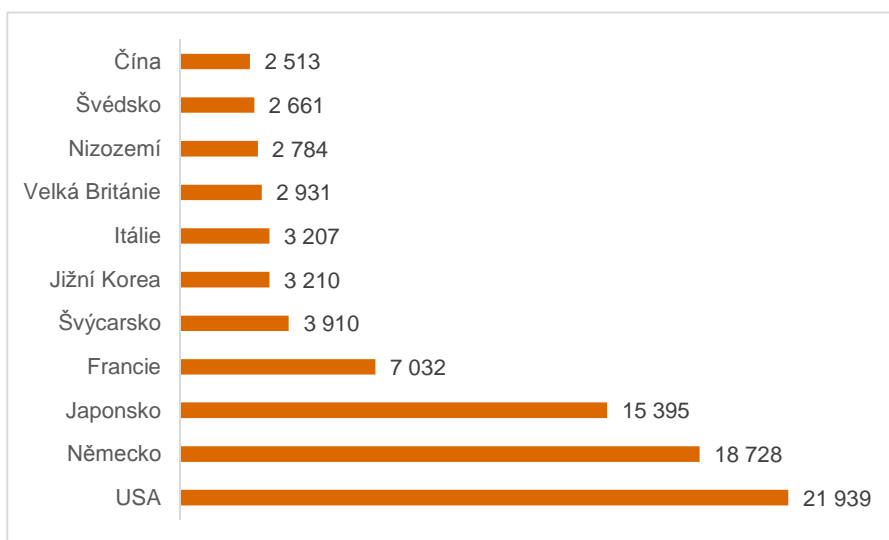
V případě sporů týkajících se porušení podmínek patentů je nutné počítat se soudními řízeními před soudy těch zemí, kde k porušení došlo.

Z výše uvedeného vyplývají **hlavní kritizované aspekty stávajícího systému**, mezi které patří zejména:

- **Roztříštěnost systému** – v případě evropského patentu se nejedná o jeden „nadnárodní“ patent, ale o skupinu národních patentů, kdy validační procedury v jednotlivých zemích mohou být rozdílné.
- **Nákladnost systému** – nutnost hradit poplatky na úrovni všech států, kde chce přihlašovatel zajistit účinnost patentu včetně nákladů na překlady a rešerše.
- **Administrativní náročnost pro přihlašovatele** – související s nutností validace a udržováním patentu ve všech členských státech, ve kterých chce zajistit účinek patentu (každý stát může mít jiné administrativní procedury a administrativní požadavky).
- **Nejednotnost soudního systému** – V případě sporů jsou místně příslušné soudy v těch zemích, jichž se porušení práv týká.

V roce **2016** bylo uděleno **přes 95 tisíc evropských patentů**. Jak vyplývá z obrázku 1, nejvíce patentů bylo uděleno subjektům z USA, Německa a Japonska. Celkově byla evropským subjektům udělena více než polovina evropských patentů (z toho českým subjektům bylo uděleno 95 patentů). Obecně se **nejvíce patentů přihlašuje** v zemích, jako je **Německo, Velká Británie, Francie a Holandsko** (to platí i pro české subjekty). V průměru se evropské patenty validují ve čtyřech až šesti zemích.

Obrázek 1 Země, jejichž žadatelům bylo v roce 2016 uděleno nejvíce evropských patentů⁵

Z hlediska vývoje lze říci, že se počet udělených patentů zvyšuje. **Od roku 2007 se počet udělených evropských patentů téměř zdvojnásobil.** Markantní je to např. v případě přihlašovatelů z Číny, kdy jejich podíl na celkovém počtu udělených evropských patentů v roce 2016 sice činil necelá 3%, ale od roku 2007 zaznamenal razantní nárůst (ze 136 v roce 2007 na 2 513 v roce 2016).

Z hlediska oborového zaměření bylo nejvíce patentů uděleno v oblastech zdravotnických technologií, elektrické technologie/přístroje a dopravy.

2.3 Evropský patent s jednotným účinkem

S cílem odstranit výše uvedené nedostatky (viz rámeček) byl přijat koncept jednotného patentu, který je tvořen třemi pilíři:

1. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1257/2012, kterým se provádí posílená spolupráce v oblasti vytvoření jednotné patentové ochrany.
2. Nařízení Rady (EU) č. 1260/2012, kterým se provádí posílená spolupráce v oblasti vytvoření jednotné patentové ochrany, pokud jde o příslušná ustanovení o překladu.
3. Dohoda o Jednotném patentovém soudu (dále jen „Dohoda o JPS“).

V tabulce níže uvádíme základní aspekty evropské patentové ochrany se zdůrazněním rozdílů mezi současným systémem evropského patentu a plánovaným systémem evropského patentu s jednotným účinkem.

	Evropský patent	Evropský patent s jednotným účinkem
Udělovací instituce	Evropský patentový úřad	
Přihlašovatelé	<ul style="list-style-type: none"> • Fyzické osoby či právnické osoby bez ohledu na národnost, zemi sídla či podnikání 	
Jazyk přihlášky	<ul style="list-style-type: none"> • Angličtina, němčina, francouzština či úřední jazyk přihlašovatele s překladem do jednoho z úředních jazyků EPÚ • Sleva pro přihlašovatele, který má sídlo v zemi, která má úřední jazyk jiný než výše uvedené 	<ul style="list-style-type: none"> • Angličtina, němčina, francouzština nebo úřední jazyk přihlašovatele s překladem do jednoho z úředních jazyků EPÚ • Systém náhrad pro MSP, univerzity a vědecké pracovníky podávajících přihlášku v oficiálním jazyce EU, který není úřední jazyk EPÚ

⁵ Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických údajů EPO

	Evropský patent	Evropský patent s jednotným účinkem
Jazyk popisu patentu a patentových nároků	<ul style="list-style-type: none"> • Nutnost doložit české překlady v případě validace pro ČR • V případě validací v dalších státech je nutné se řídit požadavky příslušných úřadů a to včetně požadavků na překlady (dle čl. 65 EPC). • V případě, že daný stát ratifikoval Londýnskou dohodu⁶, nejsou překlady popisu patentů vyžadovány. Překlady patentových nároků mohou být vyžadovány v případě těch smluvních států Londýnské dohody, jejichž úředním jazykem není jeden z úředních jazyků EPÚ. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pokud je návrh podán v jednom z úředních jazyků EPÚ, nejsou nutné další překlady. • Patentové popisy a nároky nebudou překládány do češtiny (pokud nedojde k soudnímu sporu).
Validace a zrušení patentu	<ul style="list-style-type: none"> • Pro zajištění platnosti patentu v daném státě je nutné provést validaci u národního orgánu. • Obdobně v případě zrušení patentu je nutné požádat o zrušení v těch zemích, kde chce majitel patent zrušit. 	<ul style="list-style-type: none"> • V případě, že o jednotný účinek přihlašovatel požádá, bude patent automaticky účinný ve všech zúčastněných zemích. • Patent může být zrušen vždy ve vztahu ke všem zúčastněným členským státům najednou.
Udržování patentu	Za udržování patentu se hradí poplatky v každé zemi, pro kterou je patent validován dle sazebníku orgánu patentové ochrany v příslušné zemi.	V případě evropského patentu s jednotným účinkem bude hrazen jeden poplatek dle sazebníku EPÚ
Působnost soudů	<ul style="list-style-type: none"> • Pro soudní řízení týkající se evropských patentů jsou příslušné soudy v těch zemích, pro které je patent validován. • Po uplynutí počátečního přechodného období účinnosti Dohody o JPS bude příslušný pouze JPS (dle čl. 3 dohody o JPS), a to v případě, že stát, kde došlo k porušení, Dohodu o JPS ratifikoval. 	<ul style="list-style-type: none"> • Soudní řízení se bude odehrávat pouze před JPS a tedy dojde ke sjednocení soudního rozhodování ohledně paralelních patentových práv. • Zároveň to bude znamenat možnost řešit spory ohledně EPJÚ ve vztahu ke všem zúčastněným členským státům u jednoho soudu. • Dle čl. 85 Dohody o JPS je možné, aby v průběhu počátečního přechodného období soudní řízení probíhalo u vnitrostátních soudů nebo jiných příslušných vnitrostátních orgánů.

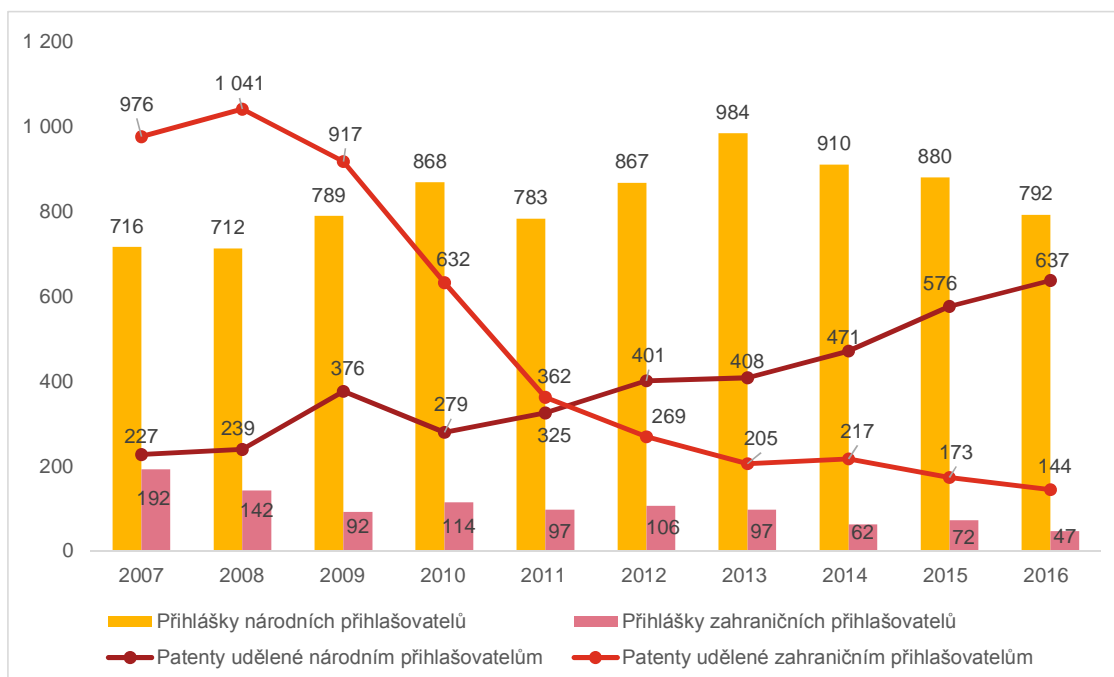
Tabulka 2 Základní aspekty evropské patentové ochrany

⁶ DOHODA O APLIKACI ČLÁNKU 65 ÚMLUVY O UDELOVÁNÍ EVROPSKÝCH PATENTŮ (LONDÝNSKÁ DOHODA) uzavřená dne 17. října 2000 v Londýně

2.4 Trendy a vývoj v oblasti patentové ochrany

2.4.1 Národní patenty

V roce 2016 bylo domácími přihlašovatelí podáno 792 patentových přihlášek, načež ÚPV udělil 637 patentů. Zahraničním přihlašovatelům bylo ÚPV uděleno 144 patentů. 82 % patentů udělených ÚPV bylo uděleno domácím subjektům. Z obrázku 2 je patrné, že počet přihlášek i udělených patentů národním subjektům má vzrůstající tendenci a zásadně převažuje nad přihláškami zahraničních přihlašovatelů. V jejich případě nicméně je preferováno využít možnosti získat patentovou ochranu v České republice cestou evropského patentového systému a to z důvodu, že validační procedury navazující na udělení evropského patentu jsou jednodušší ve srovnání s udělením národního patentu.

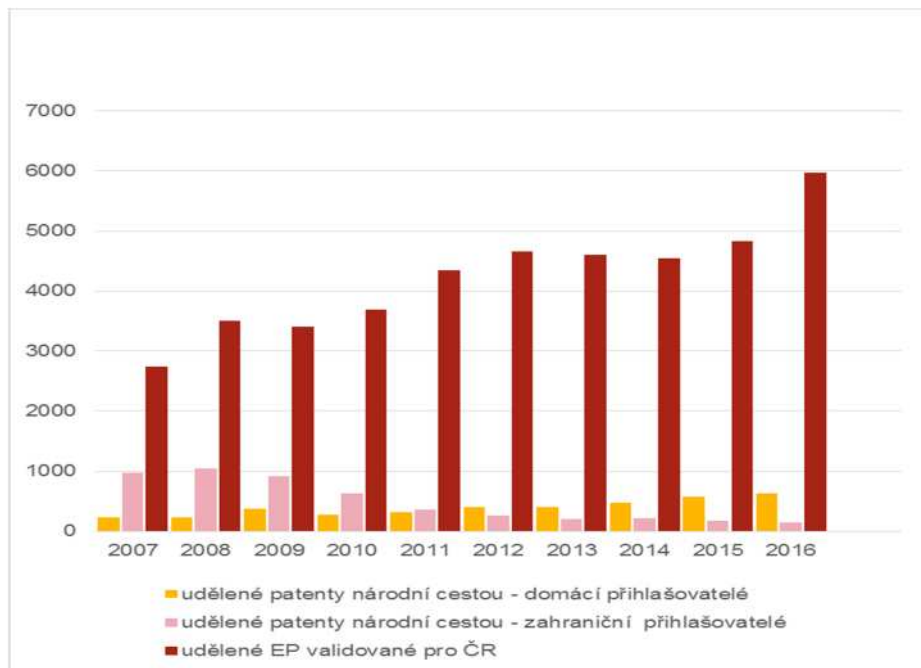

Obrázek 2 Přehled podaných přihlášek vynálezů a udělených patentů⁷

2.4.2 Národní patenty vs. EP validované na území ČR

Na území ČR bylo na konci roku 2016 platných téměř 38 tisíc patentů. Jak je vidět z obrázku níže, množství udělených patentů na území ČR se za posledních 10 let téměř zdvojnásobilo. Národní cestou bylo v roce 2016 uděleno celkem 781 patentů. Zahraniční přihlašovatelé získali 5 964 z 6 745 patentů udělených či validovaných pro území ČR ve stejném roce. Přestože množství udělených patentů národní cestou v posledních pěti letech má vzrůstající tendenci, ve srovnání s množstvím evropských patentů validovaných na území České republiky je množství patentů udělených národní cestou pouhým zlomkem.

⁷ Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ve výročních zprávách ÚPV.

Obrázek 3 Srovnání udělených patentů na území ČR⁸

Z obrázku je patrné, že **množství evropských patentů validovaných na území ČR se za posledních 10 let zdvojnásobilo a za poslední rok vzrostlo o 20 %**. Lze se důvodně domnívat, že tento trend bude pokračovat.

S růstem validací je spojený i nárůst příjmů plynoucích z validací a z udržovacích poplatků. Nejvíce příjmů z patentů tedy plyne od zahraničních subjektů.

Z oborového hlediska bylo nejvíce přihlášek vynálezů na území ČR podáno v oborech:

- doprava a skladování
- stavby
- zdraví a zábava

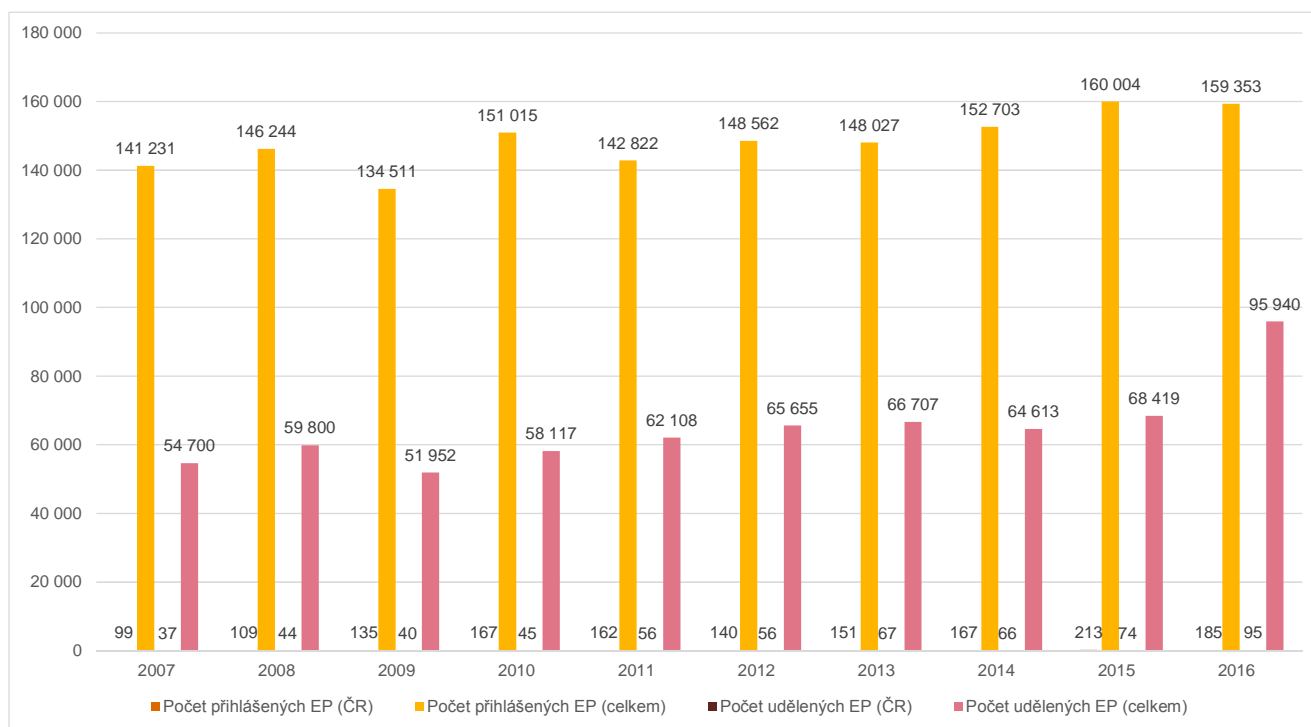
Nejvíce udělených patentů bylo v následujících oborech:

- měření, optika, fotografie
- doprava a skladování
- stavby

2.4.3 Patentová aktivita českých subjektů

Obecně lze říci, že patentová aktivita českých subjektů je nízká. Potvrzují to jednak statistické údaje ÚPV, kdy počet národních přihlášek patentů ze strany českých přihlašovatelů je nízký ve srovnání s počtem evropských patentů validovaných pro území ČR. Zároveň je také nízká úroveň patentové aktivity českých subjektů v evropském prostoru, kdy se např. podíl evropských patentů českých přihlašovatelů (ať už přihlášených či udělených) dlouhodobě pohybuje na úrovni jedné desetiny procenta, jak ukazuje obrázek 4.

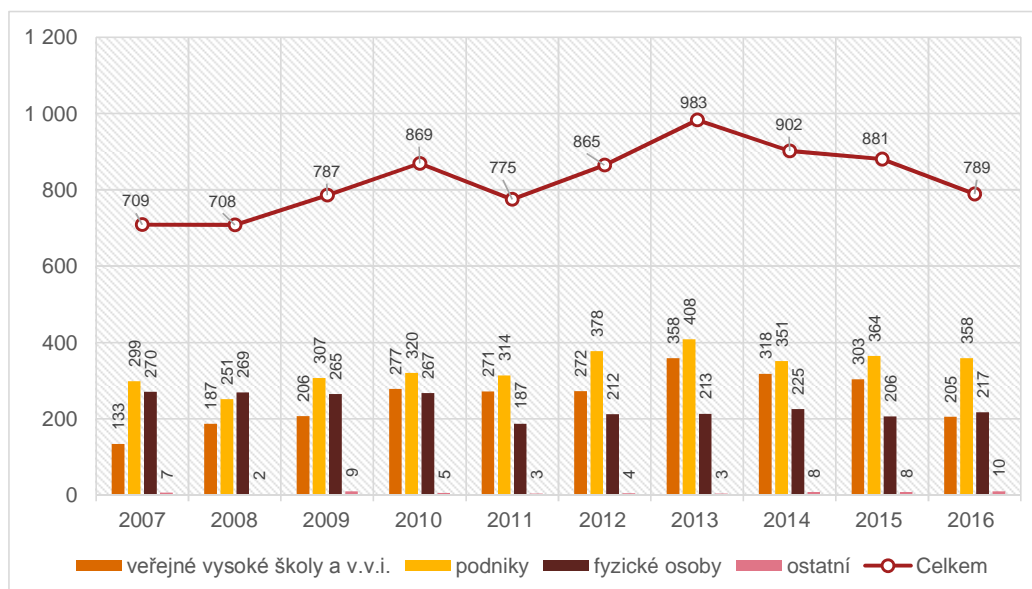
⁸ Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ve výročních zprávách ÚPV.

Obrázek 4 Vývoj podílu českých přihlašovatelů na počtu přihlášených a udělených evropských patentů⁹

Jako důvody této situace lze zmínit zejména nízkou úroveň inovační aktivity (ačkoli ta se i díky různým formám podpory zvyšuje) a zejména skutečnost, že české subjekty nevnímají dostatečně důležitost patentové ochrany.

Co se týče hodnocení aktivity jednotlivých typů přihlašovatelů, lze říci, že podniky obecně jsou na poli patentové ochrany aktivnějšími subjekty. Jak ukazuje obrázek 5 počet přihlášených národních patentů ze strany podniků je téměř polovina z celkového počtu podaných národních přihlášek¹⁰.

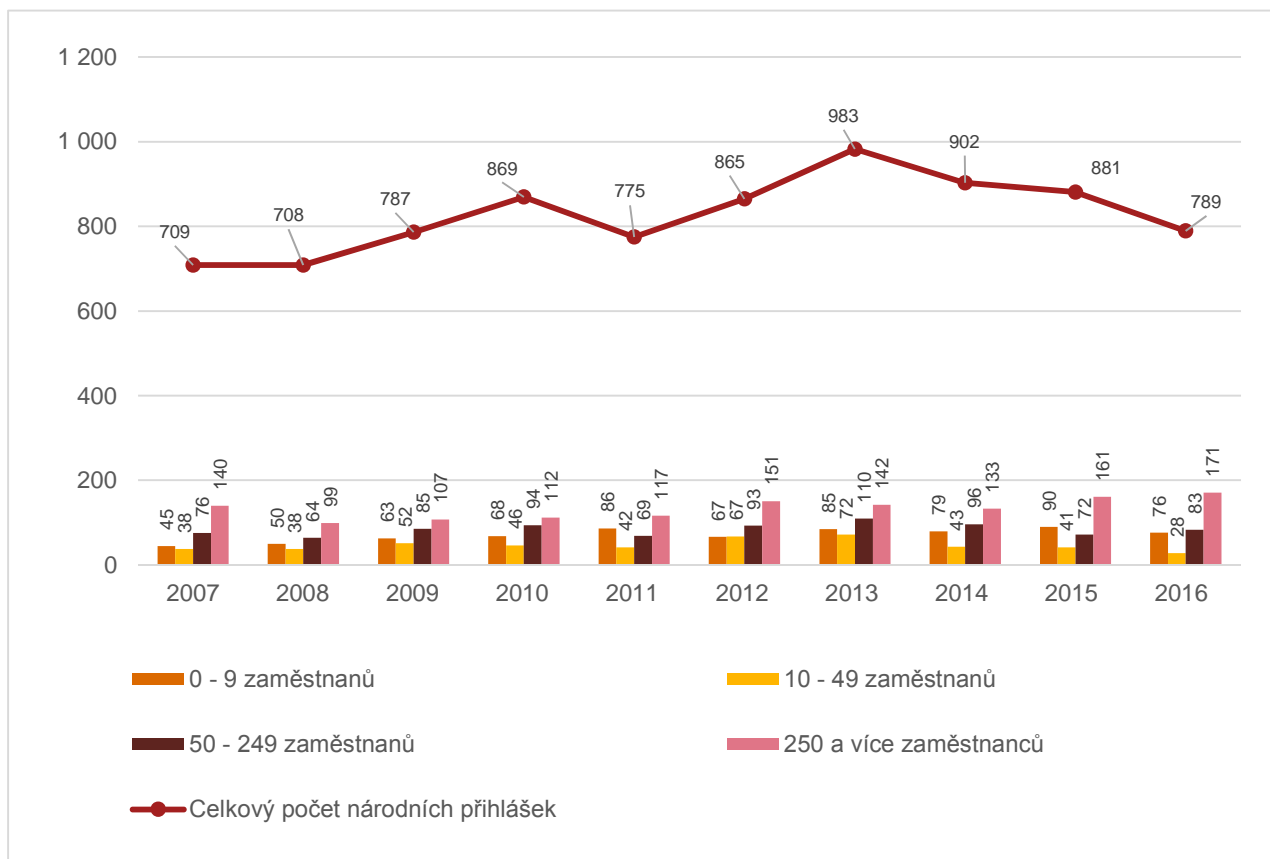

Obrázek 5 Přihlášky národních patentů dle typu přihlašovatele¹¹

⁹ Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických údajů EPO, publikovaných na <https://www.epo.org/about-us/annual-reports-statistics/statistics.html#applications>

¹⁰ Obdobnou statistiku na úrovni EPO se nám nepodařilo z dostupných zdrojů získat.

Pokud se podíváme detailněji na aktivitu podnikatelských subjektů v oblasti patentové ochrany, tak je z obrázku 6 patrné, že neaktivnější jsou velké podniky (nad 250 zaměstnanců), které v roce 2016 podaly 22% z celkového počtu přihlášek národních patentů. Střední podniky (od 50 do 249 zaměstnanců) se na tomto ukazateli podílely 11% a mikro podniky (do 9 zaměstnanců) 10%.

Obrázek 6 Podíl podniků dle velikosti na celkovém počtu přihlášených národních patentů¹²

Celkově tedy MSP podávají zhruba čtvrtinu všech přihlášek národních patentů. To není nezanedbatelný podíl. Nicméně je třeba si uvědomit, že např. v roce 2016 bylo dle údajů ČSÚ téměř 1,154 mil. aktivních ekonomických subjektů, z čehož bylo 99,8% (tedy 1,151 mil.) MSP. Pokud by platilo, že počet přihlášek je roven počtu subjektů přihlášky podávající, tak lze říci, že se patentovou ochranou zabývá zhruba jedna tisícina procenta z celkového počtu MSP.

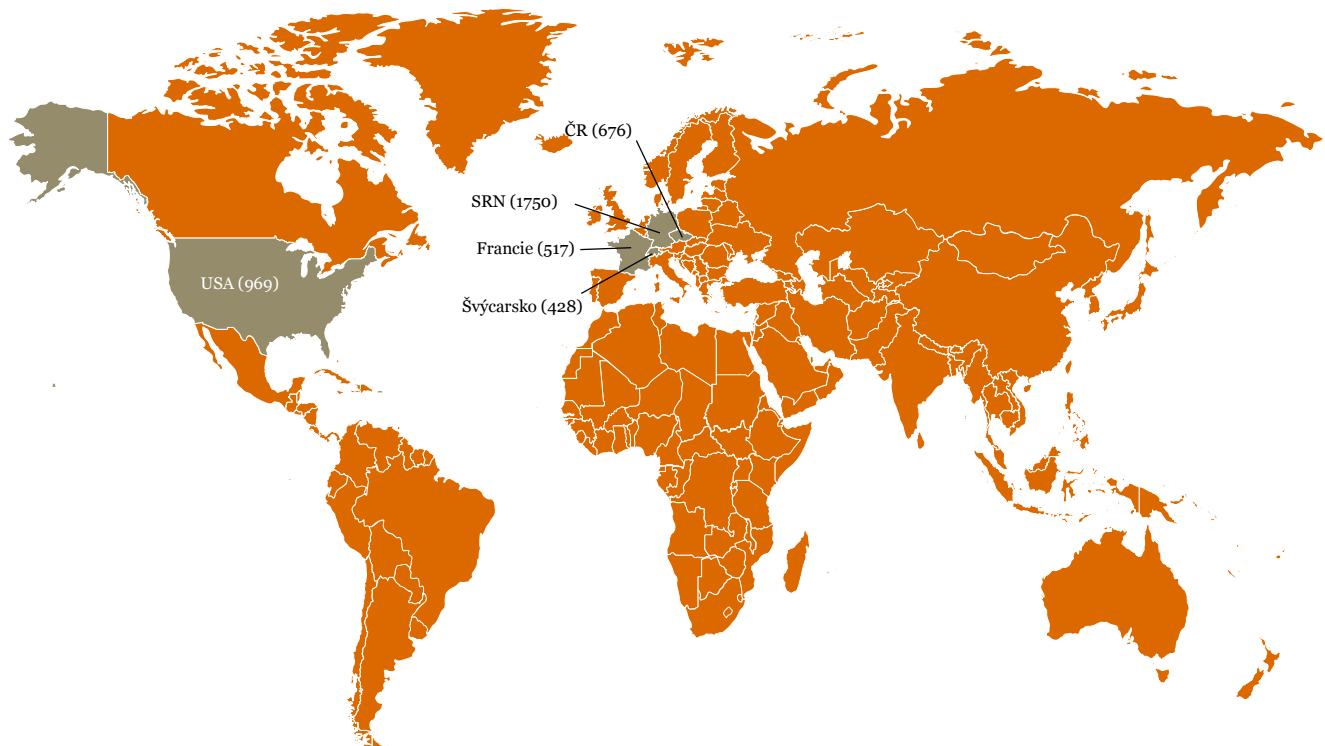
Do budoucna bude nezbytné vyvíjet úsilí směřující ke zvyšování povědomí o způsobech a důležitosti ochrany duševního vlastnictví, neboť i vzhledem k rostoucí patentové aktivitě v Evropě i ve světě (viz kapitola 2.2 této zprávy) může být ohroženo fungování a konkurenceschopnost českých subjektů.

¹¹ Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistická dat ČSÚ. Jak uvádí sám ČSÚ, jím publikované údaje se mohou mírně lišit od údajů ve výročních zprávách ÚPV z důvodu metodiky jejich zpracování.

¹² Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistická dat ČSÚ.

2.4.4 Územní dimenze patentové aktivity

Více než 60 % udělených národních patentů a validovaných evropských patentů s účinky v ČR má původ v pěti zemích: Německo, USA, Česká republika, Francie a Švýcarsko (viz obrázek 7).

Obrázek 7 Národní patenty udělené a validované evropské patenty s účinky v České republice (dle zemí původu)¹³

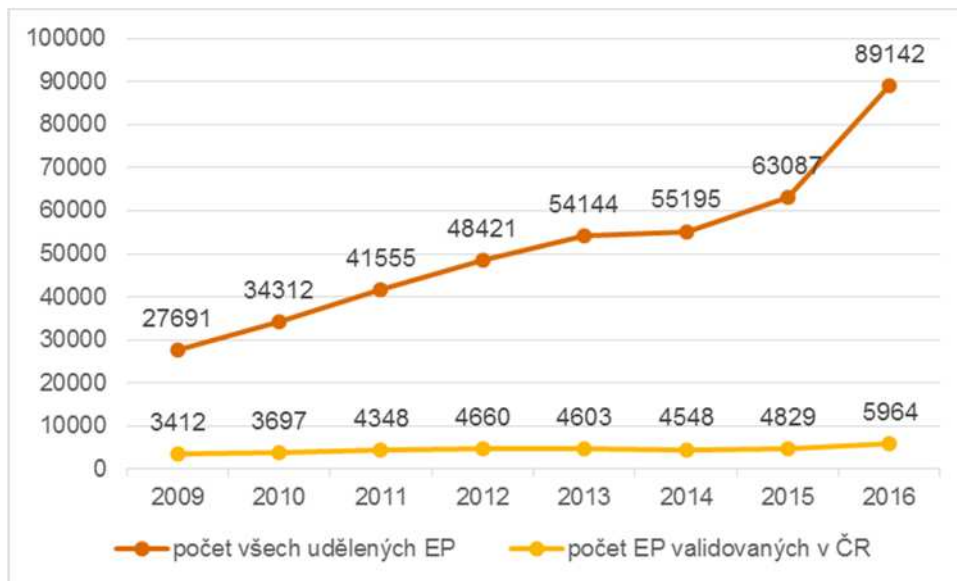
V případě EPÚ je nejvíce evropských patentů uděleno přihlašovatelům z USA, Německa, Japonska, Francie a Švýcarska.

Jak vyplynulo z dotazníkového šetření a rozhovorů se zástupci cílových skupin, české subjekty nejčastěji přihlašují své patenty ve 4-6 zemích najednou (nejvíce pak v Německu, Francii, Velké Británii, USA, Holandsku a Itálii).

2.4.5 Udělené EP vs. EP validované v ČR

Podobně jako roste zájem zahraničních subjektů o získání validace patentů na území ČR, roste i zájem zahraničních subjektů o uznání patentů v ostatních evropských zemích. Od roku 2009 se počet udělených EP patentů v evropských zemích ztrojnásobil a počet validovaných patentů na území ČR zdvojnásobil. Z toho lze usuzovat, že zahraniční žadatelé stále více upřednostňují jiné země před ČR.

¹³ Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ve výročních zprávách ÚPV.

Obrázek 8 Srovnání nárůstu počtu udělených EP a EP validovaných pro území ČR

V roce 2009 bylo 12,3 % EP patentů validovaných na území ČR, zatímco v roce 2016 již bylo na území ČR validováno pouhých 6,7 %. Přestože v absolutních číslech se množství žádostí o validaci EP na území ČR zvyšuje, v porovnání s žádostmi o validaci EP v jiných zemích, žadatelé si stále méně vybírají ČR pro validaci EP. Tempo růstu všech EP (porovnání 2009 – 2017) je 221 %, zatímco tempo růstu EP validovaných v ČR je 75 %.¹⁴

To mimo jiné vypovídá také o postavení české ekonomiky a jejího vnímání ze strany zahraničních subjektů na evropském (resp. globálním trhu). Tuto skutečnost nepřímo potvrzují také ze zástupci cílových skupin (příhlašovatelé, patentové kanceláře), kteří v rámci provedených rozhovorů uváděli, že rozhodnutí o přihlášení/validaci patentů v konkrétních zemích je závislé na několika aspektech:

- v dané zemi existuje dostatečně velký trh (příhlašovatel má zajištěn dostatečný odbyt),
- v dané zemi je konkurence, které chce příhlašovatel patentem ztížit fungování.

Specifickou skupinou jsou univerzity (resp. výzkumná pracoviště), které přihlašují patenty v těch zemích, ve kterých již mají zajištěny zájemce o využití patentu nebo v těch zemích, které vnímají jako vhodný potenciální trh.

¹⁴ Tempo růstu (v%) = (současná hodnota – předchozí hodnota)/předchozí hodnota.

2.5 Formulace variant pro vyhodnocení dopadů

Domníváme se, že nelze vyhodnocovat dopady přijetí tzv. evropského patentového balíčku samostatně, ale je nutné je porovnat s dalšími možnostmi, které Česká republika v této oblasti má. Lze důvodně předpokládat, že se bude jednat o čtyři základní varianty (viz obrázek níže).

1

• **ČR dohodu ratifikuje**

- České subjekty budou nadále moci využívat patentové ochrany dle českého právního řádu, žádat o evropský patent a žádat o evropský patent s jednotným účinkem. Ten bude mít automatický účinek také na území ČR. Lze předpokládat, že bude zřízena místní pobočka JPS, která bude soudem 1. instance při řešení případů porušení pravidel patentové ochrany.
- ČR bude získávat příjmy z národních a evropských patentů a podíl na příjmech souvisejících s udržovacími poplatky EPJÚ, které se budou redistribuovat členskými zeměmi účastnicemi se systémem evropského patentu s jednotným účinkem.
- ČR se bude podílet na úhradě administrativních nákladů EPÚ a nákladů souvisejících s JPS.

2

• **Dohoda nebude ratifikována v ČR, ale bude platit v jiných zemích**

- České subjekty budou nadále moci využívat patentové ochrany dle českého právního řádu, žádat o evropský patent a žádat o evropský patent s jednotným účinkem. Ten ale **nebude automaticky platný na území ČR**. Zahraniční subjekty budou muset využívat Evropského patentového systému a nechávat validovat své patenty v ČR. Nebude zřízena místní pobočka JPS a všechna porušení pravidel patentové ochrany na území ČR budou řešena českými soudy.
- ČR bude nadále získávat příjmy z národních a evropských patentů.

3

• **ČR vyčká s ratifikací**

- Česká republika vyčká s ratifikací Dohody o JPS po určitou dobu fungování evropského patentového balíčku, aby bylo možné lépe vyhodnotit jeho fungování.
- České subjekty budou nadále moci využívat patentové ochrany dle českého právního řádu, žádat o evropský patent a žádat o evropský patent s jednotným účinkem. Ten ale **nebude automaticky platný na území ČR**. Zahraniční subjekty budou muset využívat Evropského patentového systému a nechávat validovat své patenty v ČR. Nebude zřízena místní pobočka JPS a všechna porušení pravidel patentové ochrany na území ČR budou řešena českými soudy.
- ČR bude nadále získávat příjmy z národních a evropských patentů.

4

• **Dohoda nebude ratifikována Německem a Velkou Británií - nevstoupí v platnost**

- Aby smlouva vstoupila v platnost, je nutná ratifikace alespoň v 13 zemích včetně Německa, Francie a Velké Británie.
- Jak uvádíme v kapitole 3.3.1 této zprávy je v tuto chvíli splněna podmínka ratifikace v alespoň 13 zemích. Nicméně situace je nejasná v Německu a Velké Británii.
- Pokud Německo a Velká Británie Dohodu o JPS neratifikují, evropský patentový balíček nevejde v účinnost a systém patentové ochrany v Evropě zůstane v současné podobě.

Obrázek 9 Varianty pro vyhodnocení dopadů patentového balíčku

3 Vyhodnocení dopadů zavedení evropského patentu s jednotným účinkem

Pro vyhodnocení dopadů přijetí/nepřijetí evropského patentového balíčku (resp. ratifikace Dohody o JPS) budou použity prvky analýzy nákladů a přínosů. Dopady realizace varianty budou hodnoceny jednak z časového hlediska (krátkodobé, střednědobé, dlouhodobé) a jednak z pohledu vlivu na ekonomiku ČR jako celek (makroekonomické hledisko) nebo se vztahují na jednotlivé subjekty (mikroekonomické hledisko).

3.1 Definice cílových skupin

Vyhodnocení dopadů zavedení evropského patentového balíčku (resp. ratifikace dohody o JPS) bude v následujících kapitolách **zkoumáno s ohledem na čtyři skupiny subjektů, které mohou být jeho zavedením ovlivněny.**

Cílová skupina: Podniky

Jsou myšleny veškeré podnikatelské subjekty, právnické osoby (malé, střední a velké podniky, podniky zaměřené na export i výrobní podniky), fyzické osoby (vynálezci), které disponují výsledky inovativní činnosti, pro které je nutné zajistit patentovou ochranu

Pozitiva:

- Snížení nákladů na udržování patentu ve srovnání s evropským patentem, který je nutný validovat v příslušných státech (což znamená hradit v nich příslušné poplatky a příp. vynakládat další související výdaje např. na patentové zástupce, překlady apod.).
- Snížení administrativní náročnosti vzhledem k tomu, že evropský patent s jednotným účinkem bude po jeho validaci platný ve všech zapojených zemích a podnikatelé či fyzické osoby nebudou nuceni zajišťovat další administrativní kroky včetně překladů a validačních procedur.

Negativa:

- Zvýšení konkurence na trhu, resp. omezení prostoru pro podnikatelské aktivity související se s předpokládaným zvýšeným počtem patentů platných na území ČR.
- Zvýšení nákladů podnikatelů na rešerše na patentovou čistotu, překlady a nákup licencí.
- Riziko zrušení patentu ve všech zúčastněných zemích a riziko vydání soudního příkazu ve všech zapojených zemích.
- Zvýšené riziko soudních sporů a s nimi související nárůst dalších nákladů podnikatelů.
- Nedostupnost patentové dokumentace v českém jazyce (otázka kvality strojových překladů).

Cílová skupina: Univerzity a výzkumné instituce

Jsou myšleny subjekty poskytující terciární vzdělávání a další subjekty zabývající se vědou, výzkum či vývojem

Pozitiva:

- Zlepšení podmínek pro komercializaci výsledků VaV (zjednodušený přístup k patentové ochraně v širším okruhu zemí).
- Snížení nákladů na získání a udržování patentu ve srovnání s evropským patentem, který je nutný validovat v příslušných státech (což znamená hradit v nich příslušné poplatky a příp. vynakládat další související výdaje např. na patentové zástupce, překlady apod.).
- Snížení administrativní náročnosti vzhledem k tomu, že evropský patent s jednotným účinkem bude po jeho validaci platný ve všech zapojených zemích a podnikatelé či fyzické osoby nebudou nuceni zajišťovat další administrativní kroky včetně překladů a validačních procedur.

Negativa:

- Riziko zrušení patentu ve všech zemích.

Cílová skupina: Odborná veřejnost

V této cílové skupině jsou myšleny subjekty, které se profesně zabývají či poskytují služby související s oblastí ochrany duševního vlastnictví (resp. patentové ochrany), jako jsou např. advokáti, patentoví zástupci, poradci apod.

Pozitiva:

- Zvýšení poptávky po službách advokátů a patentových zástupců vzhledem ke zvýšenému riziku možných soudních sporů.
- Zvýšení poptávky po službách poradců v oblasti zpracování rešerší na patentovou čistotu a s ohledem na nutnost provádět ekonomické kalkulace výhodnosti konkrétního způsobu patentové ochrany (příhlašovatelé budou muset vyhodnotit, zda bude výhodnější získat národní patent, evropský patent s nutností validace v příslušných zemích či evropský patent s jednotným účinkem).

Negativa:

- Vzhledem k jednodušším administrativním potřebám může ale na druhou stranu dojít ke snížení poptávky po službách advokátů a patentových zástupců v oblasti validací.

Cílová skupina: Veřejná správa

V této cílové skupině zahrnutý veřejné instituce v České republice, které se zabývají ochranou duševního vlastnictví (např. ÚPV, Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR), ale i např. soudy (i když z terminologického hlediska nejsou řazeny pod pojem veřejná správa).

Pozitiva:

- Unifikace patentového práva a soudnictví (ve vztahu k evropskému patentu a evropskému patentu s jednotným účinkem po uplynutí přechodného období).

Negativa:

- Náklady na zřízení a provoz místní pobočky JPS.
- Vliv na soustavu českého soudnictví vzhledem k tomu, že JPS bude zcela nezávislým prvkem a zároveň českým soudům zůstanou pravomoci související s rozhodováním sporů ohledně

národních patentů.

- Vliv na státní rozpočet v případě snížení zájmu o národní či evropský patent (lze předpokládat, že podíl na poplatcích za evropský patent s jednotným účinkem bude nižší než za stávající situace).
- Vliv na činnost ÚPV související se snížením poptávky po národních a evropských patentech, ale na druhou stranu může dojít ke zvýšení požadavků souvisejících s evropskými patenty s jednotným účinkem (např. zvýšený zájem o provádění rešerší na patentovou čistotu, důraz na kvalitu prováděných rešerší apod.).

3.2 Náš přístup ke zpracování analýzy přínosů a nákladů

Náš přístup ke zpracování analýzy přínosů a nákladů zavedení EPJÚ v České republice jsme založili na prověřených metodologiích a přístupech PwC použitých v obdobných projektech. Z tohoto důvodu jsme postupovali ve třech etapách.

Etapa 1 – Analýza výchozí situace a příprava šetření

V rámci této etapy jsme provedli analýzu dostupné dokumentace jednak v oblasti patentové ochrany obecně a jednak ve vztahu k evropskému patentovému balíčku a to včetně dostupných statistických údajů a legislativních předpisů. Výsledky analýzy jsou shrnuty v kapitole 2 této zprávy.

V rámci této etapy jsme také připravili podklady pro dotazníkové šetření a rozhovory se zástupci cílových skupin. Seznam provedených rozhovorů je uveden v příloze 1 této zprávy a použitý dotazník je součástí přílohy 2 této zprávy.

Etapa 2 – Analýza dopadů

V rámci této etapy jsme realizovaly dotazníkové šetření u definovaných cílových skupin a s vybranými zástupci byly realizovány strukturované rozhovory. Celkem jsme získali 22 vyplněných dotazníků a realizovali 10 strukturovaných rozhovorů se zástupci cílových skupin.

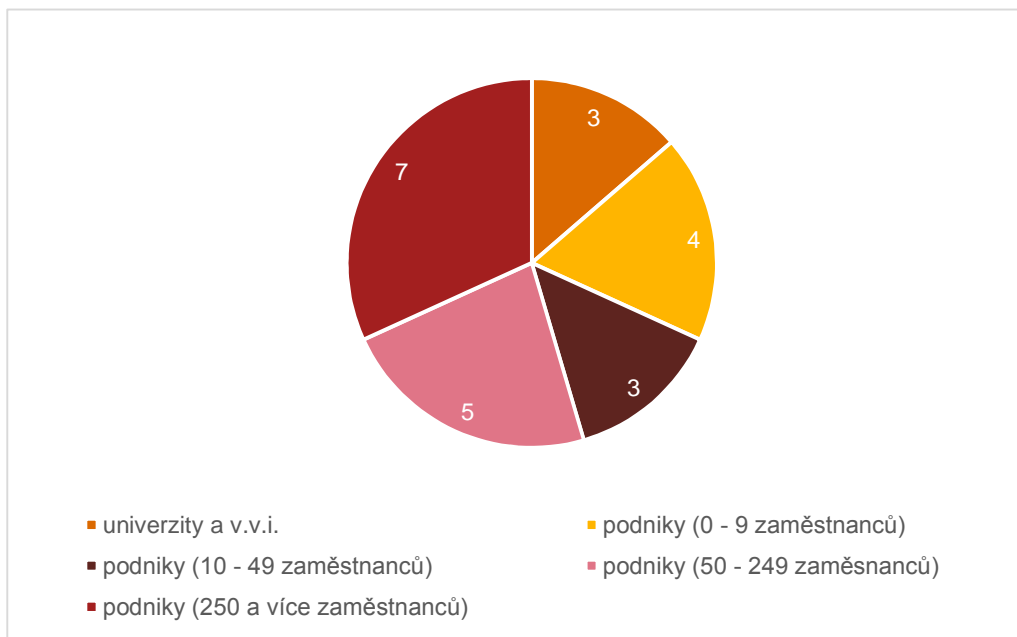
Výsledky šetření jsme doplnili o vlastní analýzy a závěry formulovali v kapitolách 3,3 a 5 této zprávy.

Etapa 3 – Právní analýza

V rámci této etapy jsme zkoumali, jaký vliv bude mít implementace evropského patentového balíčku na právní řád ČR a právní postavení subjektů žádajících o patentovou ochranu. Závěry analýzy jsou formulovány v kapitole 4 této zprávy.

3.2.1 Shrnutí výsledků dotazníkového šetření

Dotazníkové šetření bylo realizováno v období 25. července 2017 – 25. srpna 2017 a jak bylo uvedeno výše, podařilo se nám získat 22 vyplněných dotazníků, z nichž téměř třetina pocházela od podniků s více než 250 zaměstnanci (velké podniky), následována středními a mikro podniky. Struktura respondentů je uvedena v obrázku 10.

Obrázek 10 Respondenti dotazníkového šetření

Uvědomujeme si, že rozsah dotazníkového šetření není dostatečně statisticky významný, proto jeho výsledky využíváme pro dokreslení situace nikoli pro formulaci závěrů. Pokud by ÚPV měl zájem získat kvalifikovanou zpětnou vazbu, bylo by vhodné realizovat dotazníkové šetření na statisticky významném vzorku respondentů. Z rozhovorů se subjekty, které sdružují podnikatele, vyplynula jejich ochota ke spolupráci v této záležitosti.

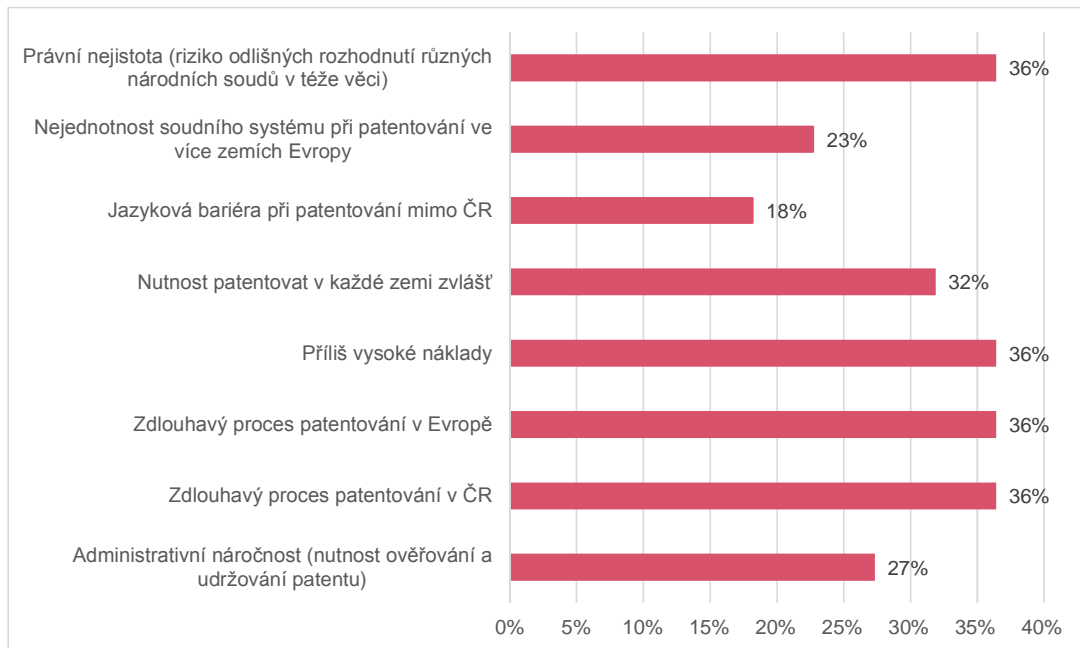
Závěry šetření stručně shrnujeme v následujícím textu a případně se na jeho výsledky odkazujeme v kapitole 3.3 a 5 této zprávy.

Respondenti dotazníkového šetření v průměru validují své patenty v 7 zemích. Nejčastěji pak uváděli Německo, Francii, Velkou Británii, USA a Nizozemí.

Obrázek 11 ukazuje, **jaké nevýhody respondenti vnímají ve vztahu k současnému systému patentové ochrany**. Dotazníkové šetření ukázalo, že vnímání výhod a nevýhod ať už stávajícího systému či EPJÚ se liší podle toho, o jakou skupinu respondentů se jedná.

Např. mezi velkými podniky nejvíce rezonuje riziko právní nejistoty a odlišných soudních rozhodnutí národních soudů v téže věci. Malé a střední podniky pak spatřují největší problémy v:

- Zdlouhavý proces patentování v ČR a Evropě,
- Příliš vysoké náklady,
- Nutnost patentovat v každé zemi zvlášť.

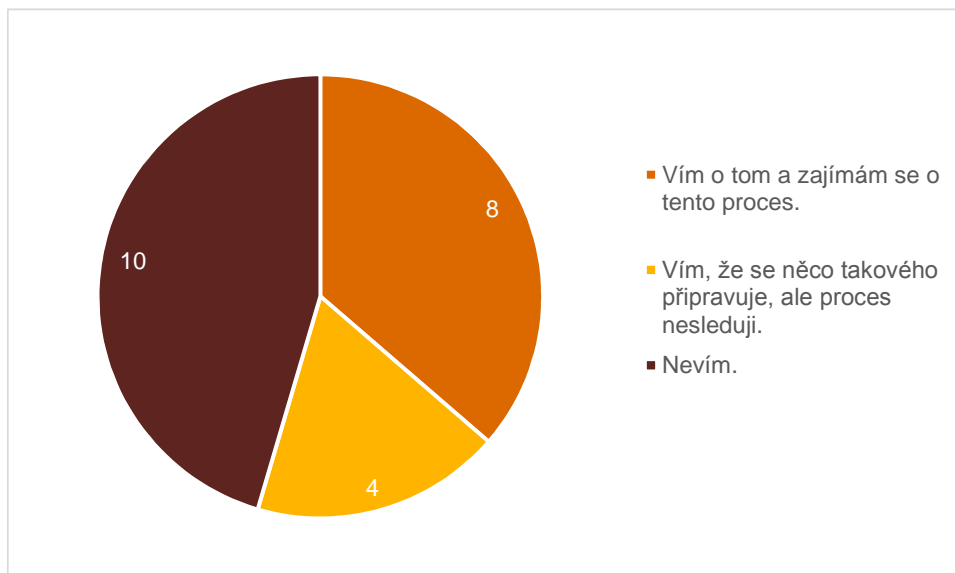

Obrázek 11 Otázka 4: Co považujete za největší bariéry patentování v České republice a Evropě?

Pokud respondenti uváděli jako nevýhodu současného systému jeho nákladnost, tak jako zásadní považovali výdaje na:

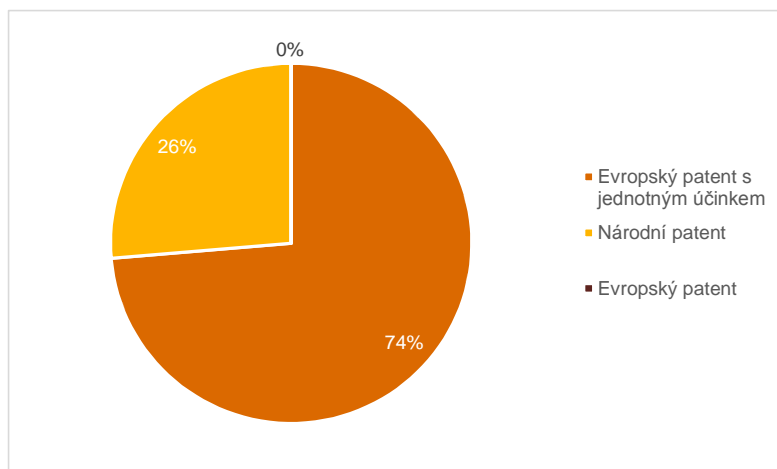
- Udržovací poplatky,
- Poplatky spojené s validací EP v jednotlivých zemích, a
- Náklady na právní služby.

Téměř polovina respondentů uvedla, že nemá informace o tom, že se připravuje změna v oblasti patentové ochrany v podobě zavedení EPJÚ. Nejvíce takto odpovídali respondenti z řad malých a středních podniků.

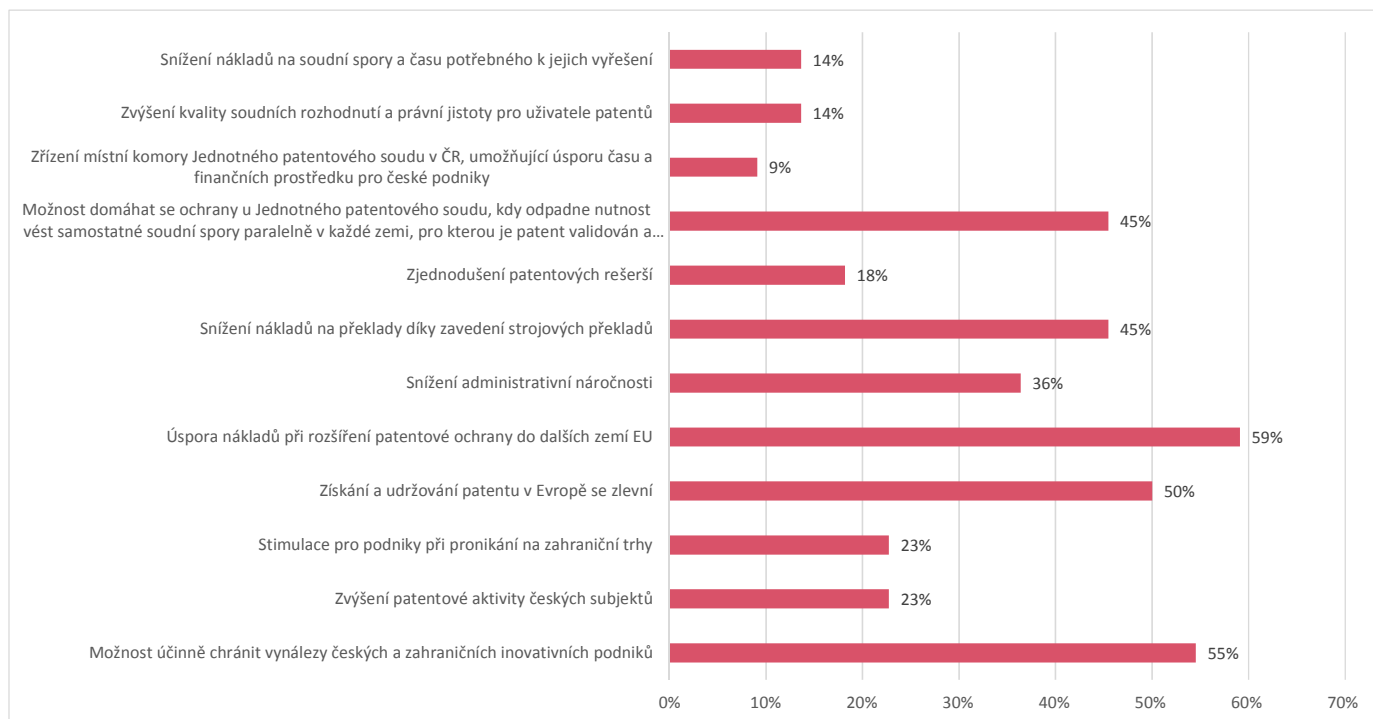
Obrázek 12 Otázka 7: Víte o tom, že probíhají snahy o vytvoření jednotného patentového systému v Evropě?

Téměř tři čtvrtiny respondentů v dotazníkovém šetření uvedly, že by v případě zavedení EPJÚ této možnosti využili pro ochranu svých průmyslových práv. Nicméně v rámci realizovaných rozhovorů toto bylo relativizováno s tím, že bude záležet na ekonomickém posouzení, zda se takto pojatá ochrana vyplatí s ohledem na jejich potřeby.

Obrázek 13 Otázka 8: V případě, že by vedle sebe paralelně fungoval národní systém patentové ochrany, evropský systém patentové ochrany (v dosavadní podobě) a evropský patent s jednotným účinkem, kterému typu patentové ochrany byste dal přednost?

Jak ukazuje obrázek 14, jako **hlavní výhodu vnímají respondenti možnost snížení nákladů** v souvislosti s patentovou ochranou. Tato výhoda byla nejčastěji zmiňována malými a středními podniky. Naproti tomu velké podniky oceňují zejména zřízení JPS, kdy bude možné řešit soudní spory u jedné instituce nutnost vést samostatné soudní spory paralelně v každé zemi, pro kterou je patent validován a ve které dojde k porušení práv.

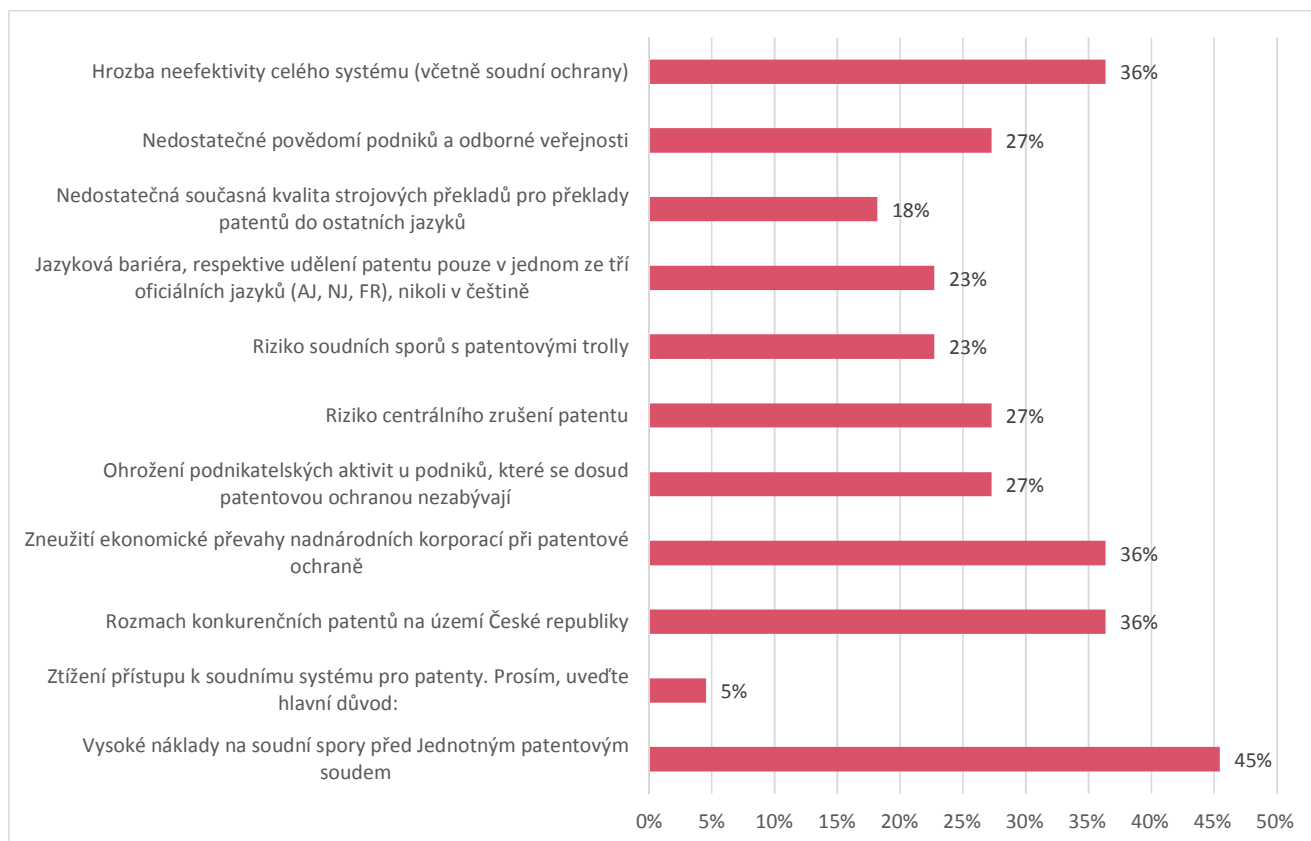

Obrázek 14 Otázka 10: Co považujete za možné přednosti systému jednotné patentové ochrany?

Respondenti také pozitivně vnímají EPJÚ jako další možnou formu, jak efektivně chránit svá průmyslová práva. Tato skutečnost se potvrdila i následných strukturovaných rozhovorech. Nicméně je nutno podotknout, že respondenti v rozhovorech zdůrazňovali, že by EPJÚ neměl zcela nahradit stávající systém a ocenili by, kdyby i do budoucna měli možnost volby.

Jako hlavní nevýhody označili respondenti dotazníkového šetření vysoké náklady spojené se soudními spory před JPS (téměř polovina respondentů). Tato nevýhoda byla nejčastěji označována respondenty napříč všemi cílovými skupinami.

Respondenti z řad malých a středních podniků (ale i některé univerzity) vnímají při zavedení EPJÚ riziko jednak z nárůstu počtu patentů platných na území ČR a také možné zneužití pozice velkých nadnárodních korporací (a to zejména v případě potenciálních soudních sporů, jak vyplynulo z následných rozhovorů).

Obrázek 15 Otázka 11: Co považujete za možné nevýhody systému jednotné patentové ochrany?

Dále je nutné poukázat, že téměř třetina respondentů si jako možné riziko uvědomuje nedostatečnou úroveň informovanosti podniků a odborné veřejnosti. S touto skutečností bude nutné dále pracovat a pokračovat v informačních a edukačních aktivitách, které již nyní ÚPV provádí.

Univerzity jako jednu z hlavních nevýhod uváděly riziko „centrálního“ zrušení EPJÚ na celém území zúčastněných členských států, protože zejména po prvních letech udržování patentů provádí analýzy, zda je efektivní daný patent dále udržovat ve všech zemích či nikoli. Naproti velké podniky toto označují spíše jako výhodu, která jim sníží administrativní náročnost procesu patentování.

3.3 Analýza přínosů a nákladů

V této části jsou definovány přínosy a náklady ve vztahu k určeným cílovým skupinám a to v členění na přínosy/náklady makroekonomické povahy a mikroekonomické povahy. Přínosy/náklady jsou porovnány mezi definovanými variantami.

3.3.1 Makroekonomické dopady

Z pohledu makroekonomických dopadů se v této kapitole věnujeme popisu potenciálních dopadů na státní rozpočet, a to jak na jeho příjmovou tak nákladovou stránku v souvislosti s patentovou ochranou.

Druhým aspektem dopadů z „makro“ pohledu jsou dopady legislativní povahy včetně soudnictví. Této problematice se v detailu věnujeme v kapitole 4 této zprávy.

3.3.1.1 Vliv na příjmy státního rozpočtu

Veškeré příjmy Úřadu průmyslového vlastnictví jsou odváděny do státního rozpočtu. V roce 2016 bylo z ÚPV do státního rozpočtu odvedeno 284,2 mil Kč.

Tabulka 3 zobrazuje množství udělených patentů na území ČR dle způsobu udělení patentu. Počet Evropských patentů validovaných na území ČR několikanásobně převyšuje množství patentů udělených ÚPV. V posledních 10 letech konstantně klesá zájem přihlašovatelů o patenty udělené národní cestou a naopak roste zájem o evropské patenty validované na území ČR (viz kapitola 2.4.2). Nejvíce příjmů z patentů tedy plyne od zahraničních subjektů. Zahraniční subjekty stále více upřednostňují evropský patent s validací na území ČR před národním patentem. Lze se důvodně domnívat, že tento trend bude pokračovat.

Způsob udělení patentu	Země	2012	2013	2014	2015	2016	Status
Národní patent udělený ÚPV	Domácí přihlašovatel	401	408	471	576	637	S
	Zahraniční přihlašovatel	269	205	217	173	147	S
Evropský patent validovaný na území ČR	(AT) Rakousko	160	157	143	191	211	R
	(BE) Belgie	106	81	102	103	158	R
	(BG) Bulharsko	0	3	1	1	2	R
	(CY) Kypr	3	7	6	5	9	S
	(CZ) Česká republika	22	28	22	29	39	S
	(DE) Německo	1477	1339	1374	1401	1729	S
	(DK) Dánsko	81	58	60	70	105	R
	(EE) Estonsko	1	0	3	1	0	R
	(ES) Španělsko	58	55	62	77	85	N
	(FI) Finsko	52	50	56	49	79	R
	(FR) Francie	363	349	316	410	511	R
	(GB) Velká Británie	161	172	180	190	197	S
	(GR) Řecko	4	4	1	3	7	S
	(HR) Chorvatsko	4	1	1	1	2	S
	(HU) Maďarsko	7	13	11	8	6	S
	(IE) Irsko	21	14	21	26	38	S
(IT) Itálie	204	258	241	253	305	R	

Způsob udělení patentu	Země	2012	2013	2014	2015	2016	Status
	(LT) Litva ¹⁵	1	1	1	0	0	S
	(LU) Lucembursko	30	18	26	32	25	S
	(LV) Lotyšsko	2	1	3	0	1	S
	(MT) Malta	1	0	1	3	2	R
	(NL) Nizozemí	133	122	114	129	181	R
	(PL) Polsko	13	13	25	34	35	N
	(PT) Portugalsko	4	2	3	7	11	S
	(RO) Rumunsko	1	0	0	2	0	S
	(SE) Švédsko	101	84	103	102	146	R
	(SI) Slovinsko	5	10	4	8	17	S
	(SK) Slovensko	6	3	2	5	6	S

Tabulka 3 Varianty pro vyhodnocení dopadů patentového balíčku^{16 17}

Z tabulky můžeme vyčíst, že většina zemí, jejichž občané nejčastěji získali validaci EP na území ČR¹⁸, již dohodu o EPJÚ ratifikovaly. Výjimkou je Velká Británie, která v současné době řeší svůj postoj k EP s jednotným účinkem kvůli rozhodnutí o vystoupení z EU, a Německo, kde je ratifikační proces pozastaven z důvodu ústavní stížnosti (viz kapitola 4.2.1 této zprávy). Pokud bychom předpokládali, že Německo a Velká Británie Dohodu o JPS ratifikují, čímž by došlo k naplnění dvou nezbytných podmínek¹⁹ pro vstup dohody v platnost, většině zahraničních přihlašovatelů²⁰ by se otevřel přístup k EPJÚ, a tudíž by odpadla povinnost validace na jednotlivých územích.

Lze důvodně předpokládat, že po zavedení EPJÚ jej některé zahraniční subjekty upřednostní před patenty udělenými ÚPV národní cestou a před evropskými patenty vyžadujícími validaci na území jednotlivých států. **Nicméně v tuto chvíli nelze predikovat, do jaké míry k tomuto nahrazení dojde.**

Pro demonstraci v roce 2016 bylo na území ČR validováno 1 621 EP, které pocházely ze zemí, které již dohodu ratifikovaly. Dalších 1 926 validovaných EP vlastní žadatelé z Německa a Velké Británie. Pokud bychom předpokládali ratifikaci Německem a Velkou Británií, pocházelo by 3547 validovaných EP z EU zemí, které již dohodu ratifikovaly, tedy více než polovina všech žadatelů. Pouhých 281 patentů pocházelo od žadatelů ze zemí EU, které dohodu neratifikovaly nebo nepodepsaly. Otázkou zůstává, do jaké míry by zahraniční žadatelé upřednostnili EPJÚ před jinými patenty.

Z hlediska fiskálních dopadů výpadku z výnosů státu za udržovací poplatky za klasické evropské patenty v České republice je nutné zmínit, že v současnosti jsou placeny na účet ÚPV a 50% z jejich výnosů je odváděno Evropské patentové organizaci. S ohledem na nízko stanovené udržovací poplatky za EPJÚ (odpovídající průměru 4 státům při ochraně až v 25 státech) lze očekávat, že podíl České republiky na výnosech za udržovací poplatky za EPJÚ bude (při nevýhodně nastaveném distribučním klíči pro přerozdělení těchto výnosů pro Českou republiku) nižší než dosavadní výnosy za udržovací poplatky za klasické evropské patenty v České republice. Snížení příjmů státního rozpočtu z udržovacích poplatků za patenty ukazuje následující tabulka.

¹⁵ Ratifikace Dohody o JPS již proběhla také v Litvě, ale zatím nenabyla účinnosti.

¹⁶ Dohoda o EP s jednotným účinkem: R = ratifikovaná, S = signovaná, N = nesignovaná.

Země, jejichž přihlašovatelům byl na území ČR uděleno více než 100 validací EP jsou v tabulce podbarveny červeně.

Země, která již dohodu o EP s jednotným účinkem ratifikovaly, jsou v tabulce podbarveny žlutě.

¹⁷ Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ve výročních zprávách ÚPV.

¹⁸ Země, jejichž přihlašovatelům byl na území ČR uděleno více než 100 validací EP jsou v tabulce zvýrazněny. Dále je v tabulce zvýrazněno, která země již ratifikovala dohodu o EP s jednotným účinkem.

¹⁹ Podmínkou ke vstupu dohody v platnost je ratifikaci nejméně 13 zeměmi a zároveň ratifikace Francií, Německem a Velkou Británií.

²⁰ Za většinu zahraničních přihlašovatelů jsou zde považováni přihlašovatelé z EU zemí, které ročně zažádají o validaci alespoň 100 patentů.

Rok udržování patentu	Současný příjem státu z jednoho EP (CZK) ²¹	Udržovací poplatky EPJÚ (EUR)	Budoucí příjem státu za 1 EPJÚ (CZK)
1	0	0,00	0,00
2	500	35,00	7,63
3	500	105,00	22,88
4	500	145,00	31,60
5	1 000	315,00	68,65
6	1 000	475,00	103,52
7	1 000	630,00	137,30
8	1 000	815,00	177,62
9	1 500	990,00	215,76
10	2 000	1 175,00	256,07
11	3 000	1 460,00	318,19
12	4 000	1 175,00	256,07
13	5 000	2 105,00	458,75
14	6 000	2 455,00	535,03
15	7 000	2 830,00	616,76
16	8 000	3 240,00	706,11
17	9 000	3 640,00	793,28
18	10 000	4 055,00	883,73
19	11 000	4 455,00	970,90
20	12 000	4 855,00	1 058,07

Tabulka 4 Predikce snížení příjmů z udržovacích poplatků

Při kalkulaci budoucího příjmu do SR za jeden EPJÚ bylo počítáno s výší udržovacích poplatků za EPJÚ²². Z výše udržovacích poplatků byla odečtena polovina, kterou si EPÚ ponechá na úhradu svých nákladů a následně bylo použito klíče pro distribuci poplatků mezi zúčastněné státy, který stanovuje, že podíl ČR na udržovacích poplatcích bude 1,67%. Pro přepočet na CZK bylo použito směnného kurzu České národní banky ke dni 14. září 2017. Je nutné také říct, že podíl z udržovacích poplatků příslušející zúčastněným státům bude ještě snížen o částku související s administrativními náklady. Výše podílu administrativních nákladů nebyla zatím stanovena.

Z tabulky 4 je patrné výrazné snížení příjmů z udržovacích poplatků již od druhého roku platnosti patentu. Je nutno podotknout, že výše podílu udržovacího poplatku z EPJÚ nezohledňuje podíl administrativních nákladů, který si ponechá EPÚ. Proto lze očekávat, že příjem z udržovacích poplatků bude ještě nižší, než je uváděn v tabulce 4 a následně také v tabulce 5.

²¹ Současný příjem státu za jeden EP je počítán jako polovina stanoveného udržovacího poplatku, protože 50% z každého vybraného poplatku je zasíláno EPÚ.

²² zveřejněných na <http://www.epo.org/law-practice/unitary/unitary-patent/cost.html>

Pro ilustraci možných dopadů na příjmy státního rozpočtu z udržovacích poplatků **uvádíme modelový příklad založený na předpokládaném počtu patentů v roce 2026**. Pro odhad počtu platných patentů bylo použito lineárního (konzervativního) trendu pro odhad počtu udělených evropských patentů (viz obrázek 16 v kapitole 3.3.2.1 této zprávy). Příklad uvádí 3 potenciální situace. Modelový příklad počítá pouze s nově udělenými evropskými patenty v letech 2017 – 2026 (tzn., že počet patentů v 10. roku platnosti odpovídá odhadu počtu evropských patentů v roce 2017, v 9. roce platnosti počtu evropských patentů v roce 2016 atd.) a abstrahuje od potenciálních příjmů z patentů udělených a validovaných do roku 2016, protože těch se změna úhrady udržovacích poplatků nedotkne.

Situace 1, kdy Dohoda o JPS nebude ratifikována (resp. její ratifikace bude odložena) a patentový balíček tak nenabude účinnosti. V takovém případě zůstane v platnosti současný systém validací v jednotlivých zemích a s tím související systém úhrady udržovacích poplatků. V situaci 1 vycházíme z předpokladu, že podíl evropských patentů validovaných pro území ČR bude 7%²³ z celkového počtu udělených evropských patentů a udržovací poplatky budou na stávající úrovni dle platného ceníku ÚPV.

Situace 2, kdy dojde k ratifikaci Dohody o JPS ze strany ČR. V Situaci 2 pracujeme s předpokladem, že dojde pouze k částečnému nahrazení současného systému systémem EPJÚ, a to na úrovni 60%. Dále pracujeme s předpokladem, že ze zbývajících částí evropských patentů bude část odpovídající 7% validována pro území ČR dle stávajícího systému.

Situace 3, počítá s ratifikací Dohody o JPS a zároveň pracuje s předpokladem, že stávající systém bude zcela nahrazen EPJÚ. Nicméně tuto situaci považujeme za hypotetickou, neboť nelze předpokládat, že všichni přihlašovatelé nového systému začnou okamžitě využívat (viz výsledky dotazníkového šetření a rozhovorů se zástupci cílových skupin shrnuté v kapitole 3.3.2 této zprávy).

²³ Podíl byl stanoven za pomoci lineárního trendu pro odhad počtu evropských patentů validovaných pro území ČR v roce 2026.

Rok platnosti	Výše udržovacího poplatku (ČR)	Příjem do SR z jednoho EPJÚ	Předpokládaný počet platných EP v roce 2026	Potenciální příjem do SR bez EPJÚ	Potenciální příjem do SR (60% EPJÚ)	Potenciální příjem do SR (100% EPJÚ)
1.-2.	1 000	7,63	117 554	8 228 780	3 829 514	896 670
3.	1 000	22,88	114 578	8 020 460	4 781 329	2 621 908
4.	1 000	31,60	109 992	7 699 440	5 165 262	3 475 810
5.	2 000	68,65	105 041	14 705 740	10 208 905	7 211 015
6.	2 000	103,52	100 359	14 050 260	11 853 550	10 389 076
7.	2 000	137,30	95 972	13 436 080	13 280 551	13 176 864
8.	2 000	177,62	92 101	12 894 140	14 972 879	16 358 706
9.	3 000	215,76	86 567	18 179 070	18 478 020	18 677 319
10.	4 000	256,07	82 272	23 036 160	21 855 078	21 067 689
11.	6 000	318,19		0	0	0
12.	8 000	256,07	0	0	0	0
13.	10 000	458,75	0	0	0	0
14.	12 000	535,03	0	0	0	0
15.	14 000	616,76	0	0	0	0
16.	16 000	706,11	0	0	0	0
17.	18 000	793,28	0	0	0	0
18.	20 000	883,73	0	0	0	0
19.	22 000	970,90	0	0	0	0
20.	24 000	1 058,07	0	0	0	0
			904 436	120 250 130	104 425 087	93 875 058

Tabulka 5 Odhad příjmů z udržovacích poplatků v případě zavedení EPJÚ

3.3.1.2 Vliv na náklady státního rozpočtu

Pod pojmem náklady rozumíme poplatky, které Česká republika hradí (resp. bude hradit) v souvislosti s evropským patentem (resp. EPJÚ) a další výdaje související se zavedením a udržováním systému.

V případě evropského patentu budou do srovnání vstupovat:

- **Poměrná částka z každého udržovacího poplatku dle čl. 39 EPC**

Podle čl. 39 EPC každý smluvní stát platí EPÚ z každého udržovacího poplatku získaného v tomto státě za evropský patent poměrnou částku. Tato částka je stanovena správní radou jako procentní sazba z každého poplatku. Pro Českou republiku je v tuto chvíli stanovena ve výši 50% (a např. v případě modelového příkladu v tabulce 5 by v roce 2026 činila cca 60 mil. Kč v případě, že Dohoda o JPS nebude ratifikována).

- **Náklady na edukaci a informovanost v oblasti patentové ochrany**

Jak bude uvedeno dále v textu této zprávy z provedených šetření a analýza vyplývá skutečnost, že české subjekty nepřikládají ochraně svých průmyslových práv velkou důležitost a neuvědomují si rizika z této oblasti vyplývající. Proto bude vhodné pokračovat v informačních a edukačních aktivitách pro podnikatele a další subjekty.

- **Náklady na provoz ÚPV**

Jedná se o náklady na zajištění chodu ÚPV. V tuto chvíli pracujeme s předpokladem, že budou konstantní bez ohledu na skutečnost, zda dojde k ratifikaci Dohody o JPS či nikoli.

V případě EPJÚ budou do srovnání vstupovat:

- **Příspěvek na administrativní náklady EPÚ –**

Tento příspěvek si EPÚ ponechá ze sumy udržovacích poplatků EPJÚ přináležících k rozdělení mezi zúčastněné členské státy. V době zpracování studie nebyla výše tohoto příspěvku stanovena.

- **Náklady na edukaci a informovanost v oblasti patentové ochrany**

Jak již bylo uvedeno, bude vhodné pokračovat v informačních a edukačních aktivitách pro podnikatele a další subjekty s důrazem na změny týkající se zavedení EPJÚ a jeho potenciálních pozitiv, ale i rizik.

- **Náklady na provoz ÚPV**

Jedná se o náklady na zajištění chodu ÚPV. V tuto chvíli pracujeme s předpokladem, že budou konstantní bez ohledu na skutečnost, zda dojde k ratifikaci Dohody o JPS či nikoli.

- **Náklady na zřízení a provoz místní komory JPS**

Podle čl. 37 Dohody o JPS „Smluvní členské státy, na jejichž území se zřizuje místní komora, poskytnou k tomuto účelu nezbytné vybavení.“ Navíc „během počátečního přechodného období sedmi let, které začíná dnem vstupu této dohody v platnost, smluvní členské státy rovněž poskytnou podpůrný administrativní personál.“ Půjde tedy zejména o náklady na pořízení/pronájem vhodných prostor soudu (kanceláří, jednacích sálů, sociálního zařízení), jejich vybavení nábytkem a výpočetní technikou, zajištění příslušných bezpečnostních opatření a platy administrativního personálu (t. j. nikoli soudců). Náklady nelze v tuto chvíli kvantifikovat, protože chybí informace o sídle soudu, počtu kanceláří a IT vybavení, počtu personálu apod.

- **Příspěvek do rozpočtu JPS**

Pokud jde o počáteční příspěvek ČR do rozpočtu JPS, ten zatím nebyl stanoven, neboť se nepředpokládalo, že by ČR byla v první vlně států, které dohodu ratifikují. Pro určitou představu lze uvést např. příspěvek Rakouska, který je stanoven ve výši 208 000 EUR.

Pokud bychom měli porovnat dopady na státní rozpočet pouze z pohledu potenciálních příjmů (např. udržovací poplatky) a plateb do rozpočtu EPÚ, je zavedení EPJÚ rozpočtově pozitivní (tzn. lze očekávat vyšší saldo příjmů a výdajů) ve srovnání se současným stavem (viz tabulka 6). Nicméně je potřeba brát v potaz, že příjmy v případě Situace 2 a 3 budou nižší vzhledem k části poplatků, kterou si EPÚ ponechá na úhradu administrativních nákladů a která v době zpracování studie nebyla stanovena.

	Situace 1 (bez EPJÚ)	Situace 2 (60% EPJÚ)	Situace 3 (100% EPJÚ)
Odhad příjmů SR z platných EP a EPJÚ	120 250 130	104 425 087	93 875 058
Odhad odvodů do EPÚ z platných EP	60 125 065	24 050 026	0
Rozdíl	60 125 065,00	80 375 060,65	93 875 057,75

Tabulka 6 Předpokládané saldo příjmů do státního rozpočtu (udržovací poplatky z EP platných v roce 2026) a odvodů do EPÚ v témže roce

Nicméně v souvislosti s ratifikací Dohody o JPS je nutné zmínit náklady související se zavedením EPJÚ, které by jinak nebyly vynaloženy. Jedná se o:

- náklady na edukaci a informovanost v oblasti patentové ochrany, která by musela proběhnout ve větší míře než v případě ponechání stávajícího systému,*
- náklady na zřízení a provoz místní komory JPS,*
- příspěvek do rozpočtu JPS (placený po dobu počátečního přechodného období).*

3.3.2 Mikroekonomické dopady

Mikroekonomickými dopady jsou míněny obecně dopady na fungování českých subjektů (ať už podnikatelů či výzkumných organizací) a lze je rozdělit do několika skupin, kterým se detailněji věnujeme dále v textu. Jedná se o:

- Dopady na ekonomickou aktivitu českých subjektů;
- Dopady na náklady českých podniků v souvislosti s patentovou ochranou;
- Zjednodušení administrativních procedur.

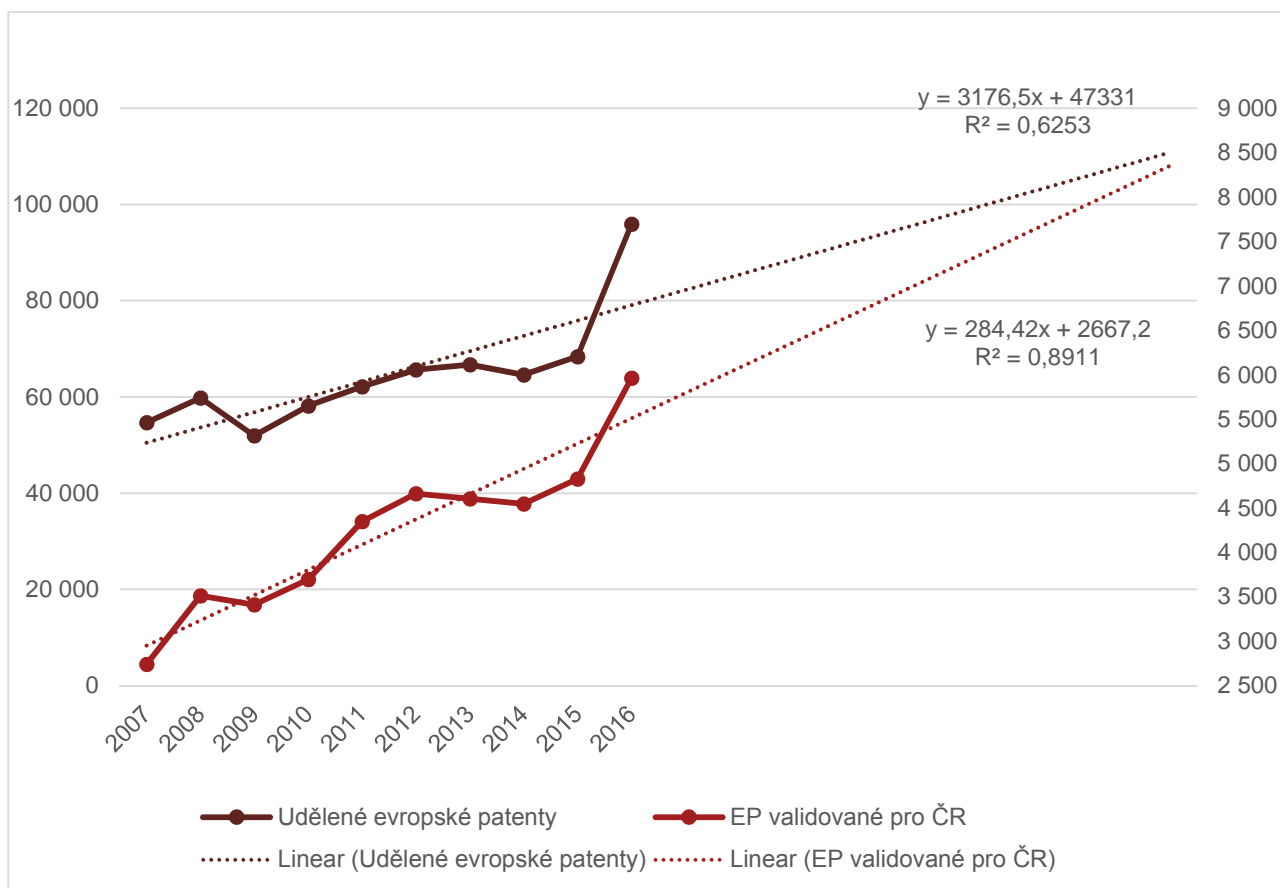
3.3.2.1 Dopady na ekonomickou aktivitu českých subjektů

Dopady na ekonomickou aktivitu českých subjektů v souvislosti se zavedením evropského balíčku se budou odvíjet zejména od předpokládaného nárůstu počtu patentů udělených a validovaných pro území ČR.

Jak ukazuje obrázek 3 v kapitole 2.4.2 došlo od roku 2007 ke zdvojnásobení počtu patentů udělených a validovaných na území ČR a zároveň se téměř ztrojnásobil celkový počet udělených evropských patentů ze strany EPÚ (viz kapitola 2.4.5 této zprávy). Lze předpokládat, že tento trend bude pokračovat i v následujícím období, jak ukazuje obrázek 16.

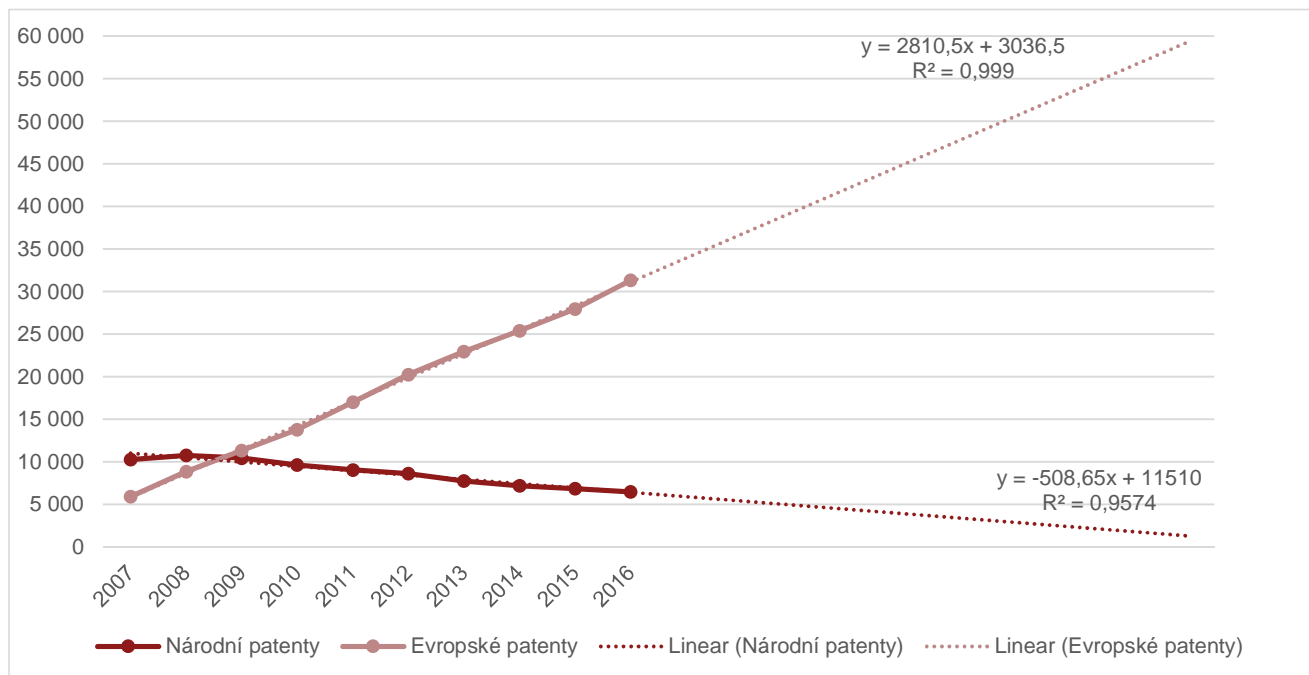
V případě, že by byla zvolena varianta 1 (tedy ratifikace Dohody o JPS), lze předpokládat strmější nárůst patentů validovaných pro území ČR, než jaký je zobrazen v obrázku 16. Nicméně ani z provedeného šetření a následných rozhovorů nebylo možné provést expertní odhad, do jaké míry by byl EPJÚ využíván.

Z rozhovorů se zástupci cílových skupin spíše zaznívala jistá míra umírněnosti, co se týče využívání EPJÚ.

Obrázek 16 Vývoj udělených evropských patentů a evropských patentů validovaných pro ČR a jejich predikce do roku 2026

Tak, jak poroste počet patentů validovaných pro území ČR (viz obrázek16), poroste i počet patentů aktuálně platných. Jak vyplývá z obrázku 17 při použití lineárního trendu, bude docházet k snižování počtu národních patentů (z dnešních 6 486 na 936 v roce 2026) a naproti tomu poroste počet evropských patentů validovaných pro území ČR (téměř se zdvojnásobí na necelých 60 tis. platných evropských patentů na území ČR). Obdobně jako u počtu udělených patentů, trend znázorněný v obrázku 17 nezahrnuje odhad nárůstu počtu patentů při využití EPJÚ, neboť na základě informací získaných dotazníkovým šetřením nebylo možné udělat expertní odhad.

Obrázek 17 Predikce vývoje počtu patentů platných na území ČR do roku 2026

Ze zvýšeného počtu patentů platných území ČR mají obavy také zástupci cílových skupin. Třetina respondentů dotazníkového šetření uvedla tuto skutečnost mezi nevýhodami zavedení EPJÚ (viz obrázek 15 v kapitole 3.2.1 této zprávy).

Míra dopadů zavedení patentového balíčku na aktivitu českých subjektů se bude lišit podle toho, o jakou cílovou skupinu se jedná, což vyplývá z jejich základních charakteristik.

Univerzity/výzkumné organizace

Lze se domnívat, že dopad případného zavedení EPJÚ by na fungování univerzit/výzkumných organizací v oblasti vědy a výzkumu byl neutrální či spíše pozitivní. To je dáno tím, že patenty pocházející z akademického sektoru vznikají ve velké míře v rámci základního výzkumu a ve většině případů předbíhají svou dobu. Výzkumní pracovníci v rámci výzkumných aktivit zkoumají, co již o dané problematice bylo publikováno a v případě zjištění, že již obdobná věc byla patentována, by došlo k úpravě výzkumného záměru či jeho zastavení.

Univerzity/výzkumná pracoviště vnímají zavedení EPJÚ pozitivně z pohledu:

- rozšíření možností pro ochranu duševního vlastnictví (společně s více než polovinou účastníků šetření – viz obrázek 14),
- EPJÚ jako prostředku pro zvýšení reputace organizace,
- Potenciálního snížení nákladů na překlady (za předpokladu, že strojové překlady budou dostatečně kvalitní) – toto pozitivum uvedlo také více než 40% účastníků šetření (viz obrázek 14).

Nicméně z rozhovorů se zástupci univerzit vplynuly, také obavy plynoucí zejména ze skutečnosti, že v případě zrušení EPJÚ bude toto zrušení účinné ve všech zúčastněných zemích najednou. Na tento fakt poukázala téměř čtvrtina účastníků šetření.

Malé a střední podniky (MSP)

Malé a střední podniky v ČR by byly zřejmě nejvíce ovlivněnou skupinou v případě zavedení EPJÚ. Důvodem je zejména obecně **nízká aktivita českých subjektů na poli patentové ochrany** (viz kapitola 2.4 této zprávy). MSP jsou pak v roli pasivních hráčů, tedy těch, kteří ve většině případů patenty sami nepřihlašují, ale naopak je musí respektovat.

Jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách, v případě zavedení EPJÚ lze předpokládat nárůst patentů platných na území ČR, což bude znamenat omezení prostoru pro podnikatelské aktivity i prostoru pro export. Jak vyplynulo z rozhovorů se zástupci cílových skupin, panuje obava, že zavedení EPJÚ bude nahrávat zvýšení role velkých společností a obecně bude přispívat monopolizaci trhu, protože velké společnosti jsou obecně největšími přihlašovatelé patentů jak v ČR, tak v Evropě (viz přehled největších přihlašovatelů v ČR a v Evropě v tabulce 7).

Největší přihlašovatelé patentů v ČR	Počet přihlášek	Největší přihlašovatelé evropských patentů	Počet přihlášek	Země původu
Zentiva Group	39	KONINKLIJKE PHILIPS N.V.	2 568	NL
ŠKODA AUTO a.s.	33	HUAWEI TECHNOLOGIES CO. LTD.	2 390	CN
Rieter CZ s.r.o.	10	SAMSUNG GROUP	2 316	KR

Tabulka 7 Přehled největších přihlašovatelů patentů v ČR a v Evropě v roce 2016²⁴

Z rozhovorů se zástupci organizací, které sdružují podnikatele, vyplynulo mimo jiné také to, že MSP nevěnují oblasti patentové ochrany pozornost, nemají dostatek informací o EPJÚ a nevědomují si rizika a potenciální pozitiva plánovaného systému. Tuto skutečnost potvrdilo i realizované šetření, kdy polovina účastníků uvedla, že neví o připravovaných změnách na poli patentové ochrany a většina byla z řad mikro podniků či MSP.

V případě, že ČR ratifikuje Dohodu o JPS a EPJÚ vstoupí v platnost na území ČR, budou MSP nuceni mnohem více sledovat, co a kde se patentuje (provádět rešerše na patentovou čistotu), aby se nevystavovali riziku soudních sporů.

V případě ratifikace Dohody o JPS bude nutné věnovat úsilí zvýšení povědomí podnikatelů jak obecně o principech patentové ochrany a její důležitosti, tak o připravovaném systému EPJÚ.

²⁴ Zdroj: Data ČSÚ

Velké podniky

Situace velkých podniků je ve srovnání se MSP odlišná. Velké podniky jsou na poli patentové ochrany aktivními hráči - majiteli patentů (viz kapitola 2.4.3 této zprávy). V ČR i v Evropě jsou největšími přihlašovatelé patentů právě velké podniky (viz tabulka 7). Velké podniky často mají ve své organizační struktuře oddělení zabývající se ochranou duševního vlastnictví a pravidelně provádí rešerše na patentovou čistotu.

Dle vyjádření některých zástupců velkých podniků bude zavedení EPJÚ spíše pozitivní dopad a to z následujících hledisek:

- EPJÚ bude znamenat další možnost, jak efektivně chránit jejich průmyslová práva,
- V závislosti na počtu států, ve kterých se patenty validují, bude EPJÚ znamenat snížení nákladů na validace a dále snížení udržovacích poplatků,
- Snížení administrativní náročnosti ve vztahu k procesu validace,
- Pozitivně je také vnímáno ustavení JPS, a to z důvodu sjednocení soudních rozhodnutí a snížení administrativní náročnosti při soudních sporech. Na tento dopad u velkých podniků upozorňovaly také oslovené patentové kanceláře.

Patentoví zástupci/advokáti

Z rozhovorů s patentovými zástupci vyplynulo, že většinu jejich klientů tvoří **zahraniční klienti**, kteří validují evropské patenty v České republice. To potvrzují zjištění uvedená v kapitole 2.4.2 této zprávy, kdy počet validovaných evropských patentů výrazně převyšuje počet udělených národních patentů.

V případě zavedení EPJÚ lze očekávat pokles poptávky po službách souvisejících s validačními procedurami. **Nicméně nelze předpokládat, že by služby patentových zástupců nebyly využívány vůbec.** Např. z rozhovorů se zástupci univerzit vyplynulo, že i po zavedení EPJÚ by služeb patentových zástupců využívali nadále vzhledem k jejich odbornosti a kvalitě služeb.

Patentoví zástupci předpokládají, že se **zvýší poptávka po službách v souvislosti s rešeršemi na patentovou čistotu.**

3.3.2.2 Dopady na náklady v souvislosti s patentovou ochranou

Z hlediska nákladů lze obecně říci, že míra jejich dopadu bude záviset do značné míry na skutečnosti, zda dotčený subjekt vystupuje v aktivní roli (roli majitele patentu) či roli pasivní (subjekt, který musí udělený patent respektovat). V některých kategoriích výdajů, lze předpokládat jejich částečný **přesun z přihlašovatelů patentů na jeho uživatele** (a to zejména v otázce překladů).

Procesní náklady

Mezi procesní náklady řadíme ty náklady související s přihláškou patentu, tj. veškeré poplatky až do udělení fáze udělení evropského patentu.

Lze předpokládat, že zavedení EPJÚ a ratifikace Dohody o JPS nebude mít na náklady českých přihlašovatelů v přihlašovacím řízení o evropských patentových přihláškách u EPÚ před udělením žádný dopad. To z toho důvodu, že EPJÚ se týká výlučně **snížení nákladů na překlady a udržovací poplatky po udělení evropského patentu.**

Náklady po udělení evropského patentu

Pod tímto pojmem rozumíme náklady na překlady a další náklady související s procesem validace a další náklady po udělení evropského patentu.

Vnímání nákladů na překlad patentu do úředního jazyka státu, kde má patent platit, jako zbytečných s tím, že jejich zrušení představuje úsporu, je možné označit jako jednostranné z pohledu majitelů patentů. Takový pohled nezohledňuje zájmy ostatních uživatelů patentového systému, tedy opačnou stranu subjektů, které jsou povinny patentová práva dodržovat. Tam, kde majitel patentu dosáhne úspory za překlad, dochází k přenosu nákladů na překlad na podnikatelskou veřejnost jako na adresáty patentu, kterým patent ukládá, aby se při své podnikatelské činnosti zdržely užívání daného vynálezu.

V České republice tvoří majitele cca 90 % udělených patentů zahraniční subjekty (viz kapitola 2.4 této zprávy). Typicky jsou proto české subjekty nikoliv v pozici přihlašovatele resp. majitele patentu, který dosáhne úspor při přihlašování patentu, nýbrž v pozici adresátů patentů, kteří se musí seznámit s jeho obsahem, aby se vyhnuli jeho porušování. Častokrát s ohledem na nízkou míru znalosti anglického jazyka v České republice, zejména na úrovni schopnosti porozumět vysoce odbornému cizojazyčnému textu, budou v důsledku zrušení požadavku na překlad do českého jazyka muset adresáti nést náklady na překlad sami, a bude se tak jednat fakticky o přenos nákladů na překlady z přihlašovatele na třetí osoby.

Zavedení EPJÚ by nepochybně představovalo úsporu pro české přihlašovatele patentů do zahraničí. Čeští přihlašovatelé však vykazují dlouhodobě velmi nízkou aktivitu při přihlašování v zahraničí (viz kapitola 2.4.3 této zprávy). Z toho plyne, že z hlediska dopadů EPJÚ a zrušeného požadavku na překlad do českého jazyka a dalších národních jazyků, je úspora českých přihlašovatelů v relativně zanedbatelném počtu případů oproti přeneseným nákladům na překlady patentů při preventivních FTO (freedom-to operate) rešerších (rešerše na patentovou čistotu) pro český průmysl minimální. Navíc platí, že k úsporám českých přihlašovatelů bude docházet v případě vzniku EPJÚ a JPS i bez ratifikace dohody o JPS Českou republikou.

Náklady na udržování patentu

Z hlediska udržovacích poplatků by EPJÚ přinesl pro některé majitele patentu výhody a úspory s ohledem na územní ochranu. Udržovací poplatky za EPJÚ byly stanoveny ve výši odpovídající součtu udržovacích poplatků ve 4 nejčastěji zvolených státech EPÚ (Německo, Francie, Velká Británie a Nizozemí), což v porovnání s počtem 13-25 států podle případných ratifikací nepochybně představuje podstatnou finanční úsporu. Pravdou ovšem je, že přihlašovatelé (zejména malé a střední podniky) volí rozsah zemí ochrany podle svých podnikatelských záměrů, přičemž dosud nejčastěji počet validací na jeden EP byl kolem 4-6 zemí.

Pro ilustraci možných dopadů na náklady českých subjektů s ohledem na udržovací poplatky uvádíme několik modelových příkladů v tabulce 8.

Příklad 1 uvádí náklady na udržování patentů, pokud subjekt validuje patent ve třech zemích, a to v Německu, Francii a Velké Británii.

Příklad 2 uvádí náklady na udržování patentů, pokud subjekt validuje patent ve čtyřech zemích, a to v Německu, Francii, Velké Británii a Holandsku.

Příklad 3 uvádí náklady na udržování patentů, pokud subjekt validuje patent sedmi zemích, a to v Německu, Francii, Velké Británii, Holandsku, Rakousku, Polsku a na Slovensku.

Tabulka ukazuje, že k úsporám na udržovacích poplatcích bude docházet, pokud by subjekt zvažoval validaci ve více než čtyřech zemích a místo nich validoval jednotný účinek patentů.

Rok udržování patentu	Udržovací poplatky EPJÚ	Udržovací poplatky za EP (3 země)	Udržovací poplatky za EP (4 země)	Udržovací poplatky za EP (7 zemí)
1	0,00	0,00	0,00	112,68
2	35,00	38,00	38,00	150,68
3	105,00	108,00	108,00	286,68
4	145,00	108,00	148,00	289,19
5	315,00	203,88	303,88	473,81
6	475,00	303,57	463,57	765,73
7	630,00	395,25	615,25	1 049,65
8	815,00	516,93	796,93	1 364,57
9	990,00	632,61	972,61	1 684,22
10	1 175,00	754,29	1 154,29	2 027,88
11	1 460,00	935,97	1 435,97	2 470,04
12	1 175,00	1 147,65	1 747,65	2 931,95
13	2 105,00	1 381,01	2 081,01	3 425,79
14	2 455,00	1 624,38	2 424,38	3 918,89
15	2 830,00	1 889,42	2 789,42	4 444,91
16	3 240,00	2 184,46	3 184,46	5 000,43
17	3 640,00	2 478,67	3 578,67	5 589,61
18	4 055,00	2 782,87	3 982,87	6 187,79
19	4 455,00	3 087,07	4 387,07	6 890,46
20	4 855,00	3 380,43	4 780,43	7 582,80

Tabulka 8 Srovnání udržovacích poplatků EPJÚ a evropského patentu validovaného v jednotlivých zemích²⁵

²⁵ Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z <http://www.epo.org/law-practice/unitary/unitary-patent/cost.html> a <http://www.epo.org/law-practice/legal-texts/html/natlaw/en/vi/index.htm>

Na druhou stranu nevýhodu představuje jednotná povaha EPJÚ, z níž plyne, že se nelze vzdát EPJÚ neplacením udržovacích poplatků jen v některých státech. Tímto způsobem často postupují majitelé patentů, kteří v prvních letech platnosti (typicky 5-10. rok) udržují evropské patenty ve větším počtu členských států a postupně zmenšují územní rozsah, jak se současně zvyšují udržovací poplatky a poslední roky (typicky 15-20. rok) už udržují patent jen v těch nejlukrativnějších členských státech (Německo, Francie, Velká Británie). **EPJÚ naproti tomu bude možné udržovat buď zcela, nebo vůbec.**

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že právě možnost „centrálního zrušení EPJÚ“ představuje nevýhodu plánovaného systému pro téměř čtvrtinu respondentů (viz obrázek 15). To potvrdili také zástupci univerzit, se kterými byly realizovány strukturované rozhovory. Naopak zástupci velkých podniků uváděli, že tato skutečnost bude pro ně přínosem, protože nebude nutné sledovat, ve kterých zemích patent stále platí.

Náklady na externí služby (advokáty, patentové zástupce)

Náklady na externí služby budou ovlivněny několika skutečnostmi. Na jednu stranu by se dal očekávat pokles poptávky po službách patentových zástupců z důvodu předpokládaného snížení administrativní náročnosti v poslední fázi validace. Nicméně jak vyplynulo z rozhovorů se zástupci cílových skupin, i v případě přihlášky evropského patentu a následné validace jednotného účinku by s největší pravděpodobností pokračovali ve využívání služeb patentových kanceláří vzhledem k jejich zkušenostem a odbornosti.

Na druhou stranu vzhledem k předpokládanému nárůstu počtu patentů validovaných pro území České republiky existuje riziko, že soudních sporů, kterými by byly ohroženy zejména malé a střední podniky, které jsou v pasivní roli (tedy roli subjektu, který se musí platným patentem řídit).

Zároveň budou přihlašovatelé nuceni provádět detailní ekonomická vyhodnocení, jaký druh patentové ochrany zvolit, a pokud tohoto vyhodnocení nebudou schopni sami, budou využívat služeb externích poradců.

Náklady soudních sporů

V případě nákladů soudních sporů nejde pouze o vstupní jednorázové náklady (např. poplatky za podání), ale zejména také o výši soudních náhrad, které bude nutné vyplácet vítězné protistraně. Detailněji se této problematice věnujeme v kapitole 4.2.3 této zprávy.

Lze tedy shrnout, že čeští přihlašovatelé ušetří náklady na překlad a udržovací poplatky (185 evropských přihlášek v roce 2016²⁶). Zároveň však dojde ke zvýšení nákladů na cizojazyčné FTO rešerše pro valnou většinu českých podnikatelských subjektů, které nevlastní žádné patenty. Pouze v roce 2016 bylo v České republice validováno 5.964 evropských patentů z celkově udělených 89.142 evropských patentů, přičemž ze statistik vyplývá, že téměř 50% z nich pochází ze zemí mimo EU. Tudíž každoroční značný nárůst nákladů nastane prakticky pro všechny podnikatelské subjekty, pokud většina patentů bude mít charakter EPJÚ.

Z hlediska posouzení dopadů Nařízení o EPJÚ lze shrnout, že jeho vstup v platnost by nepochybně přinesl určité úspory českým přihlašovatelům evropských patentů (méně než 1% podnikatelských subjektů – viz kapitola 2.4.3 této zprávy), a to v nákladech na překlady i udržovacích poplatcích za patenty. Na druhou stranu je třeba zmínit, že počet evropských patentových přihlášek, u nichž vznikne úspora českým subjektům, je relativně zanedbatelný vůči počtu evropských patentů zahraničních přihlašovatelů, které by v důsledku ratifikace Českou republikou platily na území České republiky (viz predikce v obrázku 10) a které by musely české subjekty analyzovat v rámci rešerší v cizím jazyce a tato technická řešení při své podnikatelské činnosti nesměly využívat.

Evropský patentový balíček lze z pohledu nákladů na překlady a udržovací poplatky hodnotit jako vysoce výhodný pro velké přihlašovatele zejména ze zemí mimo EU, tj. zemí jako jsou USA, Japonsko, Čína, s velkým počtem patentových přihlášek, u nichž budou značné úspory. To stejné platí i pro členské státy EPÚ s velkým počtem patentových přihlášek domácích přihlašovatelů, neboť distribuční klíč pro přerozdělení udržovacích poplatků členských států je založen zejména na tomto kritériu. Na druhou stranu pro menší členské státy EU s menší patentovou aktivitou, jako je Česká republika, jsou relativně minimální úspory na straně několika málo přihlašovatelů převáženy podstatně zvýšenými náklady na cizojazyčné rešerše s cílem zajistit dodržování zvýšeného počtu patentů.

3.3.2.3 Zjednodušení administrativních procedur

Obdobně jako na náklady lze i na předpokládané zjednodušení administrativních procedur nahlížet ze dvou úhlů pohledu. Na jedné straně se **zjednoduší přístup českých subjektů k patentové ochraně na širokém území** (všechny země, které se do systému zapojí). Toto bude platit i v případě soudních sporů, kdy bude rozhodovat jeden soud pro všechny zúčastněné země. Na druhé straně v případě revokace patentu je toto účinné na celém území (v případě evropského patentu pouze v těch zemích, kde o to majitel patentu požádá).

V této souvislosti je zajímavé poznamenat, že názor konkrétně na otázku účinnosti revokace EPJÚ je značně rozdílný mezi jednotlivými cílovými skupinami. V případě velkých podniků je tato skutečnost brána pozitivně vzhledem k tomu, že nebude nutné sledovat, ve kterých zemích je patent platný a kde je zrušen. Naproti tomu v případě univerzit je toto vnímáno spíše negativně. Jak vyplynulo z rozhovorů, právě univerzity často po určité době udržování patentu rozhodují o ponechání účinnosti patentu v těch zemích, které vnímají z hlediska tržních podmínek jako nejzajímavější, což by jim v případě EPJÚ bylo znemožněno

²⁶ Zdroj: Statistické údaje EPO dostupné na <https://www.epo.org/about-us/annual-reports-statistics/statistics.html#applications>

Co se týče **územního rozsahu zamýšleného EPJÚ**, nabývá EPJÚ podle článku 4 odst. 1 Nařízení EP a Rady č. 1257/2012 v zúčastněných členských státech účinku ke dni udělení evropského patentu. Okruh zúčastněných členských států se může po vzniku systému změnit tím, že EPJÚ a JPS nabydou účinnosti v dalším členském státě. **Pro majitele patentu i ostatní subjekty proto bude nutné sledovat, k jakému dni došlo k udělení daného EPJÚ, aby mohli stanovit územní okruh zúčastněných států EPJÚ k danému datu, z něhož bude plynout i územní rozsah platnosti konkrétního EPJÚ.**

4 Analýza právních dopadů zavedení evropského patentu s jednotným účinkem

V této části studie se zaměříme na to, jaký vliv bude mít implementace evropského patentového balíčku na právní řád ČR a právní postavení subjektů žádajících o patentovou ochranu.

4.1 Stručný historický vývoj a vymezení právní úpravy evropského patentu s jednotným účinkem a jednotného patentového soudu (JPS)

Na evropském poli byly již v minulosti snahy o prolomení teritoriálních účinků národních patentů. V roce 1973 byla podepsána Dohoda o udělování evropských patentů (Evropská patentová úmluva). Podle této mezinárodní, resp. regionální smlouvy se po udělení evropský patent rozpadne na svazek národních patentů.

Myšlenka na jednotný patent po několika desetiletích předchozích snah vyústila ve formě tzv. patentového balíčku, který zahrnuje evropský patent s jednotným účinkem a Jednotný patentový soud.

Patentový balíček se skládá z následujících částí:

1. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1257/2012, kterým se provádí posílená spolupráce v oblasti vytvoření jednotné patentové ochrany

Nařízení využívá již existujícího systému udělování evropských patentů podle Evropské patentové úmluvy z roku 1973. Evropské patenty uděluje Evropský patentový úřad (EPÚ) se sídlem v Mnichově, a to pro jednotlivé členské státy Evropské patentové organizace podle volby přihlašovatele. **Udělený evropský patent má v určeném státě stejný účinek jako patent národní.** Podmínkou je, že majitel patentu po jeho udělení provede **validaci**, tj. podá u úřadů průmyslového vlastnictví určených států překlad patentového spisu do úředního jazyka tohoto státu a zaplatí předepsaný poplatek. Výjimku tvoří členské státy, které přistoupily k tzv. Londýnské dohodě a překlady v plném rozsahu nevyžadují. Za udržování evropského patentu platí majitel **roční udržovací poplatky v každém státě zvlášť**, přičemž část z výnosu udržovacích poplatků vrací členské státy EPÚ.

Nařízení nově poskytne majitelům patentů možnost **do jednoho měsíce** po udělení evropského patentu požádat Evropský patentový úřad o **vyznačení jednotného účinku** ve všech členských státech EU kromě Španělska, Polska a Chorvatska, které se do tohoto režimu nezapojily.

Hlavním rysem jednotného patentu je jeho jednotná povaha, to jest, že poskytuje jednotnou ochranu a má stejný účinek ve všech zúčastněných členských státech. V důsledku toho může být jednotný patent omezen, převeden nebo zrušen pouze ve vztahu ke všem zúčastněným členským státům v jednom řízení.

Měl by se zjednodušit systém udržování patentů v platnosti, protože majitelé patentů s jednotným účinkem budou platit jednotný roční udržovací poplatek Evropskému patentovému úřadu.

System evropských patentů s jednotným účinkem (EPJÚ) je založen na **koexistenci s národními patenty a evropskými patenty validovanými klasickou cestou** a zůstává tedy na majiteli evropského patentu, zda se rozhodne pro EPJÚ nebo pro klasické evropské patenty validované národní cestou.

2. Nařízení Rady (EU) č.1260/2012, kterým se provádí posílená spolupráce v oblasti vytvoření jednotné patentové ochrany, pokud jde o příslušná ustanovení o překladu.

Podle nařízení bude patent udělen **v jednom z úředních jazyků Evropského patentového úřadu (angličtina, francouzština, němčina)** a patentové nároky **zveřejněny ještě ve zbývajících dvou jazycích**, tj. stejným způsobem, jako dosud byl a bude udělován evropský patent. Dále budou k dispozici **strojové překlady udělených patentů do všech úředních jazyků EU**.

V případě sporu majitel patentu musí na své náklady předložit na žádost a podle volby údajného porušovatele úplný překlad patentu do úředního jazyka zúčastněného členského státu, ve kterém došlo k údajnému porušení, nebo členského státu, ve kterém má údajný porušovatel bydliště. V průběhu soudního řízení pak na žádost příslušného soudu poskytne majitel patentu úplný překlad patentu do jazyka použitého v řízení u dotyčného soudu.

3. Dohoda o Jednotném patentovém soudu (dohoda o JPS)

Tato dohoda vytváří nový **zvláštní soudní systém pro projednávání sporů z porušení evropských patentů a patentů s jednotným účinkem**. System bude obsahovat **soudy první instance** (ústřední, regionální a místní komory) a **jeden společný soud druhé instance**. Ústřední komora bude sídlit v Paříži a bude mít pobočky v Londýně a v Mnichově.

Členské státy budou mít možnost vytvořit si svou **místní komoru**, popřípadě se několik států může dohodnout na vytvoření společné regionální komory. Soud bude projednávat spory z porušení a návrhy na zrušení evropských patentů a patentů s jednotným účinkem a dodatkových ochranných osvědčení udělených na základě takových patentů. Soud druhé instance bude sídlit v Lucemburku.

Až doposud musel majitel evropského patentu v případě porušení vést soudní spor v každém státě, kde k porušení patentu došlo. Nový systém mu poskytne možnost domáhat se svých práv najednou, u jediného soudu. Stejně tak řízení o zrušení takového patentu s účinkem pro všechny státy bude rovněž probíhat u jediného soudu.

Dohoda o JPS byla podepsána 25 členskými státy Evropské unie s výjimkou Španělska, Polska a Chorvatska dne 19. 2. 2013.

Podmínkou účinnosti patentového balíčku je ratifikace dohody o JPS alespoň ve 13 státech, mezi nimiž musí být tři státy s největším počtem patentů, tedy Německo, Francie a Velká Británie. Účinky na další území se pak dále budou rozšiřovat tak, jak budou jednotlivé státy ratifikační proces ukončovat, a nastanou pro danou zemi vždy prvním dnem čtvrtého měsíce po uložení ratifikační listiny, nebo listiny o přistoupení.

Aktuální stav ratifikace patentového balíčku shrnujeme v části 4.2.1; přehled zemí, které již dohodu o EPJÚ ratifikovaly, uvádíme v části 3.3.1 této zprávy.

4.2 Srovnávací analýza současné úpravy a evropského patentového balíčku

V této části se zaměříme na **posouzení rozdílů mezi stávající evropskou úpravou** (Evropskou patentová úmluva) **a evropským patentovým balíčkem**, a to z pohledu právního postavení subjektů žádajících o patentovou ochranu s ohledem na takové aspekty, jakými jsou např.:

1. Nutnost využít služeb patentových zástupců.
2. Územní příslušnost.
3. Výše poplatků.
4. Požadavky na zajištění překladů apod.

V neposlední řadě posoudíme **vliv evropského patentového balíčku na systém patentového soudnictví v ČR**. A to zejména s ohledem na skutečnost, že evropský patentový balíček předpokládá zřízení místní pobočky JPS jako prvoinstančního soudu při řešení porušení pravidel patentové ochrany.

Zároveň se budeme zabývat i dalšími oblastmi, jako jsou např. otázky spojené s přesunem plné jurisdikce pro určitý typ civilních řízení na nadnárodní orgán.

4.2.1 Aktuální stav ratifikace a rizika spojená s odchodem Velké Británie z EU a německou ústavní stížností

K dnešnímu dni ratifikovaly dohodu o JPS následující státy (celkem se jedná o **13 zemí**):

- Rakousko;
- Belgie;
- Bulharsko;
- Dánsko;
- Francie;
- Itálie;
- Lucembursko;
- Malta;
- Nizozemí;
- Portugalsko;
- Švédsko;
- Finsko;
- Estonsko.²⁷

Situace ve Velké Británii

Rozhodnutím o odchodu Velké Británie z EU se situace ohledně jednotného patentu a jeho ratifikace zkomplikovala. Velká Británie je jedním ze tří států, které musí dohodu o JPS ratifikovat, aby nabyla platnosti. Protože Velká Británie doposud dohodu neratifikovala a byl formálně zahájen proces odchodu Velké Británie z EU podle článku 50 Smlouvy o EU, je právní stav a budoucnost dohody o JPS značně nepřehledná.

Na jedné straně Velká Británie přes rozhodnutí o vystoupení z EU v listopadu 2016 deklarovala, že bude pokračovat v ratifikaci dohody o JPS do té doby, dokud bude Velká Británie členem EU. S ohledem na deklarovanou snahu Velké Británie odejít z EU je rozhodnutí pokračovat ve vytváření jednotného, v podstatě federálního EU patentu a patentového soudnictví relativně nekonzistentní i s ohledem na aplikaci unijního práva a podřízenosti JPS Soudnímu dvoru EU.

²⁷ V době vypracování této zprávy ještě nenabyla účinnosti ratifikace Litvy.

Posudek Soudního dvora EU 1/2009 ve vztahu ke stávajícímu znění Dohody o JPS a k rozhodnutí Velké Británie o vystoupení z EU

Určité pochybnosti, týkající se rozhodnutí Velké Británie o vystoupení z EU, se týkají **Posudku Soudního dvora EU** (dále „SDEU“) **1/2009 z 8. 3. 2011** (dále „Posudek 1/2009“) ²⁸, v němž se SDEU vyjadřoval k návrhu Dohody o Soudu pro evropské patenty a patenty Společenství (dále „dohoda o JPS“). Jím posuzovaný **předchozí návrh** na panevropský patentový soud, který **zahrnoval i nečlenské státy EU, nebyl** dle závěru SDEU **slučitelný s evropským institucionálním právem**.

V dostupných pramenech se lze setkat v zásadě se **dvojí interpretací** výroku SDEU, uvedeného v **Posudku 1/2009** (a následnou polemikou):

1. Jeden názor interpretuje Posudek 1/2009 jako **vyloučení nečlenských zemí** z dohody o JPS. Tento názor reprezentuje např. Evropská komise (dále „EK“) v dokumentu „*Solutions for a Unified Patent Litigation System – The way forward after the Opinion 1/09 of the CJEU (Non-Paper of the Commission Services)*“ z května 2011.²⁹
2. Druhý názor interpretuje Posudek 1/2009 tak, že **umožňuje účast nečlenských zemí na dohodě o JPS** za předpokladu, že budou přijaty dostatečné záruky pro zajištění přednosti práva EU a jeho dodržování. Argumenty tohoto proudu právních expertů jsou shrnuty např. v právním názoru britského sdružení barristerů (advokátů) z prosince 2016.³⁰

V souladu s právním názorem EK byl do dohody o JPS, mimo jiné, **doplněn článek 1**, ve kterém se uvádí, že JPS „je společným soudem smluvních **členských států**, a proto se na něj vztahují stejné povinnosti plynoucí z práva Unie jako na každý vnitrostátní soud smluvních členských států.“ V čl. 2 b) a c) je členský stát definován jako „členský stát Evropské unie“ a smluvní členský stát jako „členský stát, který je smluvní stranou této dohody“.

V čl. 21 dohody o JPS se dále uvádí, že „Soud jakožto **společný soud smluvních členských států** a součást jejich systémů soudnictví spolupracuje se Soudním dvorem Evropské unie za účelem zajištění řádného uplatňování a jednotného výkladu práva Unie, **stejně jako kterýkoli vnitrostátní soud**, a to zejména v souladu s článkem 267 Smlouvy o fungování EU. Rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie jsou pro Soud závazná.“

Tímto novým ustanovením (oproti původnímu článku 48(1)) došlo k **rozšíření úpravy a pravomoci SDEU v oblasti tzv. předběžných otázek** k SDEU. Nové ustanovení je širší v tom smyslu, že (i) se vztahuje na všechny zdroje práva EU (nejen smlouvy a právní akty orgánů EU); a ii) ukládá JPS povinnosti uvedené v článku 267 SFEU.

V této souvislosti upozorňujeme na skutečnost, že předmětem a cílem této zprávy je především posouzení právních dopadů zavedení evropského patentu s jednotným účinkem na domácí infrastrukturu, nikoli právní výklad evropského institucionálního práva, potažmo závěrů SDEU ve vztahu ke stávajícímu znění dohody o JPS.

Na možný dvojitý výklad Posudku 1/2009 upozorňujeme především proto, že zvolený právní výklad je do značné míry určující také pro náhled na problematiku vystoupení Velké Británie z EU.

²⁸ Podrobněji se tomuto posudku věnujeme v části 4.2.3.

²⁹ „It can therefore be deduced that a court set up by Member States through an international agreement could be compatible with the Treaty.“ Dostupné např. zde: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2010630%202011%20INIT>.

³⁰ Dokument „RE The Effect of ‚BREXIT‘ on the Unitary Patent Regulation and The Unified Patent Court Agreement“, dostupný zde: www.cipa.org.uk/EasySiteWeb/GatewayLink.aspx?allId=10869.

Jak uvádíme výše, právní výklad EK je zahrnut ve stávajícím znění Dohody o JPS, kde se konstatuje (článek 2 b) a c)), že smluvním **členským státem je členský stát Evropské unie**. Z hlediska právní logiky platí, že bývalý člen EU je nečlen EU, a proto **není zřejmé, jak by mohl zůstat nečlen EU členem dohody o JPS**.

Nicméně, **dle opačného** (druhého uvedeného) **právního názoru, než je názor EK**, není Dohoda o JPS unijním právem, a tedy nevytváří soud, který by byl součástí právního řádu EU. Dle tohoto právního názoru by bylo **stávající znění dohody o JPS**, vzhledem k **omezení pouze na členské státy EU**, nezákonná. Podle tohoto právního výkladu by existovala možnost, že pokud by Velká Británie byla schopna zaručit přednostní uplatnění práva EU, odpovědnost za překročení práva EU a jednotnost výkladu práva Unie prostřednictvím předběžných otázek v dotčené oblasti³¹, mělo by být právně možné, aby se **podílela na Dohodě o JPS i po vystoupení z EU**. V tomto případě by ovšem stejně bylo **nezbytné změnit stávající znění dohody o JPS**, a to především ve smyslu úprav těch článků, které omezují JPS na smluvní členské státy (mimo jiné články 1 a 2).³²

Na základě uvedených nejasností se domníváme, že v otázce právního výkladu nelze zcela předjímat další vývoj ani případné další projednání u SDEU či jeho výklad v této otázce.

Další sporné otázky

Nad rámec výše uvedeného, **dohoda o JPS dále neobsahuje mechanismus odchodu člena JPS a úpravu jeho důsledků** (např. odchod soudců JPS nominovaných daným členským státem) pro případ, že by dohoda o JPS vstoupila v účinnost před datem odchodu Velké Británie z EU.

Další podstatný problém představuje článek 7 odst. 2 dohody o JPS, podle nějž má být sekce ústřední komory JPS v Londýně. **Je otázkou, nakolik bude právně přípustné a politicky přijatelné, aby sekce soudního orgánu EU sídlila mimo území EU**.

Nad rámec výše uvedeného je rovněž třeba zohlednit, že fungování dohody o JPS je úzce spojeno s právní úpravou obsaženou v obou nařízeních, která jsou součástí tzv. patentového balíčku a jimiž Velká Británie (pravděpodobně) přestane být vázána.

Dalším sporným bodem je **nastavení udržovacích poplatků za EPJÚ**. Tyto poplatky již byly nastaveny s ohledem na účast Velké Británie a není zřejmé, jakým způsobem by se nově dělily mezi ostatní členské státy či zda by se alikvotně snižovaly z důvodu omezení rozsahu územní ochrany o Velkou Británii.

Situace ve Spolkové republice Německo

Situace kolem ratifikace patentového balíčku začala být nedávno nejasná i v Německu³³, které mělo být posledním z trojice států, které musí ratifikovat dohodu o JPS. V současnosti je ratifikace i tam pozastavena, a to **z důvodu ústavní stížnosti** sp. zn. 2 BvR 739/17, **na základě které Spolkový ústavní soud požádal německého spolkového prezidenta, aby pozastavil proces ratifikace až do rozhodnutí o této stížnosti**. To svědčí o tom, že Spolkový ústavní soud stížnost nepovažuje za zjevně nedůvodnou. Předmětem stížnosti má být **nesoulad dohody o JPS s ústavou a zákony Německa**, ovšem podrobnosti o jejím obsahu ani o jejím navrhovateli nebyly zveřejněny.

³¹ Viz článek 21 Dohody o JPS a informaci o tomto článku výše v textu této zprávy.

³² Nezbytnost úprav v tomto případě připouští i zmiňovaný právní názor britského sdružení barristerů (advokátů) „RE The Effect of BREXIT on the Unitary Patent Regulation and The Unified Patent Court Agreement“, dostupný zde: www.cipa.org.uk/EasySiteWeb/GatewayLink.aspx?allId=10869.

³³ Zdroj: <http://patentblog.kluweriplaw.com/2017/08/16/upc-finally-some-news-from-the-german-federal-constitutional-court/>.

V této souvislosti aktuálně uvádíme, že uvedená pochybnost o ústavnosti dohody o JPS není v rámci členských zemí EU jediná. Dne 18. července 2017 maďarský ministr spravedlnosti jménem vlády, podal návrh na maďarský ústavní soud (č. X / 01514/2017), ve kterém požadoval jeho stanovisko ohledně slučitelnosti dohody o JPS s maďarskou ústavou a o vhodném mechanismu, který je třeba použít k její ratifikaci.³⁴

V důsledku shora popsaných právních problémů je značně nejasné, zda dohoda o JPS vstoupí v platnost. Ratifikace Českou republikou není určující pro to, zda dohoda o JPS vstoupí v platnost, protože už byl splněn minimální limit počtu 13 ratifikujících zemí.

Ratifikace dohody o JPS proto nevyžaduje v současné době urgentní řešení ze strany ČR, neboť v první řadě se musí vyřešit ratifikace obligatorních členů dohody o JPS, tedy Velké Británie a Německa.

4.2.2 Nařízení o EPJÚ

Současný právní stav

Za současného právního stavu se **evropský patent po udělení Evropským patentovým úřadem** (dále „EPÚ“) **rozpadne na svazek národních patentů**, u nichž je třeba **předložit překlad a platit udržovací poplatky za patent v každém členském státě EPÚ samostatně** (majitel se rozhodne, v jakém konkrétním státě má zájem, aby jeho patent byl účinný). V souladu s článkem 65 Evropské patentové úmluvy (dále „EPC“), každý smluvní stát může stanovit, že majitel patentu musí předložit u národního úřadu (v ČR u ÚPV) překlad uděleného patentu do českého jazyka do tří měsíců od udělení a zaplatit správní poplatek.

Podle platného práva tedy platí, že kromě národních patentů udělených ÚPV v českém jazyce na základě přihlášky vynálezu podané u ÚPV musí být i evropské patenty udělované Evropskou patentovým úřadem (EPÚ) v Mnichově přeloženy do českého jazyka. Podle platného právního stavu tedy **nemůže platit na území ČR patent, aniž by existovalo jeho právně závazné české znění**, které má za určitých okolností přednost před zněním v jazyce řízení před EPÚ (ustanovení § 35a odst. 5 a § 35d odst. 3 patentového zákona č. 527/1990 Sb.).

Z hlediska právní teorie je patent absolutním majetkovým právem zápočetní povahy, které působí vůči všem osobám na daném území a ukládají těmto osobám povinnost zdržet se užívání patentem chráněného technického řešení. Povinnost dodržovat patent je **vynutitelná soudní cestou**. Tradiční požadavek na překlad patentu do českého jazyka je projevem zásad seznatelnosti a předvídatelnosti práva, neboť je třeba umožnit fyzickým i právnickým osobám jako adresátům, vůči nimž patent působí, aby se mohly seznámit s jeho obsahem a rozsahem zápočetního práva majitele patentu. Na zásadu seznatelnosti práva v jazyce srozumitelném pro obyvatelstvo na daném území navazuje pravidlo, že neznalost práva neomlouvá.

Změna podle EPJÚ

Požadavky na **překlady evropských patentů do národních jazyků členských států EPÚ a nutnosti platit udržovací poplatky v jednotlivých členských státech** jsou **předmětem kritiky jako zbytečný náklad**, který zvyšuje náklady na přihlašování a udržování patentů v Evropě.

³⁴ Blíže viz např. <http://www.bristowsupc.com/latest-news/hungarian-constitutional-court-to-answer-questions-on-ratification-of-upc-agreement/>.

Cílem patentového balíčku je dosáhnout úspor pro přihlašovatele vytvořením EPJÚ, který bude představovat unitární právo pro území všech participujících členských států EU. U EPJÚ **nebude vyžadován poplatek za žádost o jednotný účinek a překlad do národních jazyků členských států** s tím, že bude vyžadován pouze překlad do anglického jazyka nebo do jen jednoho jiného úředního jazyka EU, pokud byl patent udělen v anglickém jazyce.

Ustanovení článku 4 Nařízení EU č. 1260/2012, podle nějž je majitel patentu v případě sporu povinen na své náklady poskytnout překlad patentu do úředního jazyka členského státu, ve kterém došlo k údajnému porušení nebo v němž má údajný porušovatel bydliště, **nepředstavuje reálné řešení problému**. Týká se totiž **situace ex post**, kdy už došlo k údajnému porušení, tedy k protiprávnímu jednání, které je vynucováno majitelem patentu.

Třetí osoby potřebují český překlad ex ante při provádění tzv. freedom-to-operate (FTO) rešerše (tzv. rešerše na patentovou čistotu), aby se mohly seznámit podrobně s obsahem patentu uděleného konkurentovi a preventivně zvolit jiné technické řešení, které zajistí, že k porušení patentu vůbec nedojde.

Řešení zatím ani nenabízejí strojové překlady, jejichž kvalita při překladu z angličtiny, němčiny či francouzštiny do češtiny a dalších slovanských jazyků nedosahuje zpravidla kvality, která by umožňovala běžné porozumění textu, natož určení přesného rozsahu ochrany.

Dostatečně kvalitní strojový překlad je přitom předpokladem pro řádné fungování EPJÚ.³⁵

Podstatným problémem EPJÚ je **absence ustanovení o udělování ochranných dodatkových osvědčení (SPC)** ve vztahu k EPJÚ. Chybí tedy právní základ pro udělování SPC, které zatím na základě národních patentů a národně validovaných evropských patentů udělují národní patentové úřady (v České republice ÚPV ČR). Nejasnosti kolem udělování SPC vzbuzují pochyby zejména u zástupců farmaceutického průmyslu, který SPC využívá. Problému s SPC u EPJÚ si je vědoma i Evropská komise, jak vyplývá ze Sdělení Komise COM(2015) 550 final *Zlepšování jednotného trhu: více příležitostí pro lidi a podniky ze dne 28. 10. 2015* (bod 3.3 odstavec druhý)³⁶.

4.2.3 Dohoda o JPS

Obsah dohody o JPS, rozsah pravomoci JPS včetně možnosti žádosti o vynětí z výlučné pravomoci

Dohoda o JPS je mezivládní dohoda uzavřená 25 členskými státy EU (s výjimkou Španělska, Polska a Chorvatska) v únoru 2013. Jejím předmětem je **vytvoření zvláštního mezinárodního soudního orgánu (Jednotného patentového soudu)** a zároveň obsahuje **hmotné patentové právo**, tedy definici porušení patentu a výjimek z něj, právo předchozího uživatele, jakož i ustanovení o speciální úpravě promlčení. Dohoda rovněž obsahuje procesní ustanovení včetně předběžných opatření, příkazů k zajištění důkazů a kontroly prostor, příkazů k zajištění aktiv, dokazování či samostatnou úpravu výkonu rozhodnutí, tj. příkazu JPS, ukládáním pokut.

Tato právní konstrukce byla zvolena s ohledem na Posudek 1/2009³⁷, v němž se SDEU vyjadřoval k návrhu Dohody o Soudu pro evropské patenty a patenty Společenství. V tomto Posudku dospěl k SDEU mj. k názoru, že tehdy předložený návrh vytváří mezinárodní soud, který by stál vně institucionálního a soudního rámce Evropské unie a připravil soudy členských států a SDEU o pravomoc rozhodovat ve věcech evropského práva.

³⁵ Viz rovněž bod III. usnesení Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR z 9. 12. 2010.

³⁶ <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/14007>

³⁷ Posudek Soudního dvora EU 1/2009 z 8. 3. 2011.

Z tohoto důvodu obsahuje **dohoda o JPS článek 20 s názvem Přednost unijního práva a jeho dodržování**, který stanoví, že JPS „*uplatňuje unijní právo jako celek a respektuje jeho přednost*“.

Zároveň však dohoda o JPS obsahuje ustanovení **článku 24 odst. 1 o pramenech práva**, které stanoví následující:

„1. Soud při projednávání věci, jež mu byla předložena podle této dohody, zakládá svá rozhodnutí v souladu s článkem 20 na:

- a) unijním právu, včetně nařízení (EU) č. 1257/2012, a nařízení (EU) č. 1260/2012 (1);
- b) této dohodě;
- c) Evropské patentové úmluvě;
- d) dalších mezinárodních dohodách, jež se vztahují na patenty a jsou závazné pro všechny smluvní členské státy, a
- e) vnitrostátním právu.“

Z tohoto ustanovení plyne, že dohoda o JPS (včetně jejích hmotněprávních a procesních ustanovení³⁸) není součástí unijního práva a že dohoda o JPS nebude předmětem žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce, které bude JPS předkládat SDEU. **V těchto věcech bude JPS konečnou soudní instancí bez dalšího přezkumu.**

Lze však vznést pochybnost, zda výše uvedené řešení neobchází závěry SDEU vyslovené v Posudku 1/2009, neboť některá hmotněprávní ustanovení jsou upravena unijním právem (např. Nařízení 1257/2012, kterým se provádí posílená spolupráce v oblasti vytvoření jednotné patentové ochrany či Směrnice o právní ochraně biotechnologických vynálezů 98/44/ES), zatímco ustanovení o porušení práva k patentu, právo předchozího uživatele či způsoby nápravy, promlčení, vydávání předběžných opatření, zajišťovacích příkazů či dokazování v patentových věcech jsou ze soudní pravomoci a přezkumu SDEU vyňata, což může být v rozporu s citovaným Posudkem 1/09.

Nicméně, uvedený názor je výsledkem jednoho z možných výkladů Posudku 1/2009. Na existující dvojí právní výklad Posudku 1/2009 a z toho vyplývající právní polemiku upozorňujeme v části 4.2.1 této zprávy.

Dohoda o JPS dále obsahuje ustanovení o **organizační struktuře soudu** složeného ze:

- soudu prvního stupně;
- odvolacího soudu;
- soudní kanceláře.

Dále jsou v Dohodě o JPS ustanovení o souvisejících předpisech Statutu JPS a Jednacím řádu JPS. Dále se zřizují správní výbor, rozpočtový výbor a poradní výbor. Soudce JPS jmenuje správní výbor ze seznamu připraveného poradním výborem. **V této souvislosti je poněkud neobvyklé, že délku trvání mandátu soudce neupravuje samotná dohoda o JPS v porovnání s jinými organizačními detaily, kterými se zabývá.** Délka mandátu soudce v trvání 6 let je upravena v článku 4 Statutu JPS. Přitom podle článku 40 dohody o JPS může Statut (tedy včetně délky mandátu soudce) být měněn rozhodnutím správního výboru. **Z hlediska garance soudcovské nezávislosti a nestrannosti se jeví jako poněkud sporný mandát soudce na dobu určitou, tím spíš, že délku mandátu soudců lze měnit administrativní cestou bez ingerence zákonodárné moci.**

³⁸ Mimo jiné: právní úpravy porušení patentu, výjimkách z něj, promlčení, předběžných opatření a náhrady škody za něj a dokazování.

Článek 18 dohody o JPS a článek 20 Statutu JPS zakládá tzv. **sbor soudců**. Jedná se o zvláštní seznam vytvořený vedoucím soudní kanceláře. Pro Českou republiku je sbor soudců JPS důležitý, neboť v případě vytvoření místní komory v ČR se na ni bude vztahovat ustanovení článku 8 dohody o JPS. To stanoví, že ve smluvním členském státě, v němž bylo v průběhu tří po sobě jdoucích let přede dnem účinnosti dohody o JPS zahájeno za kalendářní rok méně než 50 řízení v patentových věcech, bude každý senát místní komory složen ze dvou soudců ze sboru soudců a jednoho místního soudce. Skutečnost, že senát místní české komory JPS by byl tvořen ze dvou soudců z mezinárodního sboru, je přitom podstatná pro jazykový režim (viz níže).

Důležité je ustanovení článku 3 dohody JPS, které stanoví **výlučnou pravomoc JPS rozhodovat ve věcech EPJÚ, ale i všech ostatních evropských patentů a dodatkových ochranných označení založených na evropském patentu**, které byly či budou validovány klasickou cestou předložením překladu, pokud nebude u nich podána žádost o vynětí (tzv. opt-out) podle článku 83. Vynětí klasických evropských patentů bude možné po dobu 7 let od účinnosti dohody o JPS. Toto ustanovení má za cíl zmírnit obavy majitelů patentů z nového soudního systému a jeho nepředvídatelnosti, včetně nejistoty ohledně ochranných dodatkových osvědčení.

V souvislosti s výlučnou pravomocí je třeba uvést, že v České republice je dlouhodobě 80-90 % platných patentů uděleno prostřednictvím EPÚ a jen 10-20 % národní cestou ÚPV³⁹. Ze shora uvedené výlučné kompetence JPS platí, že pokud nedojde k masivnímu podávání žádostí o vynětí od majitelů evropských patentů, lze předpokládat, že většina patentových sporů v České republice se bude odehrávat před JPS a nikoliv před Městským soudem v Praze, který má doposud výlučnou věcnou příslušnost v patentových sporech.

Z hlediska hmotného práva je pak důležitým ustanovením článek 72, který stanoví pětiletou promlčecí lhůtu pro všechny finanční nároky uplatňované podle dohody o JPS. Tato promlčecí lhůta bude považována za speciální ustanovení k § 629 občanského zákoníku, zákona č. 89/2012 Sb., který stanoví obecnou tříletou promlčecí lhůtu. **Jedná se o podstatné prodloužení promlčecí lhůty**, tedy rozšíření okruhu nároků a jejich výše, které bude možné uplatnit proti žalovaným.

S ohledem na počty patentů držených českými a zahraničními subjekty (cca 15 % a 85 %) lze konstatovat, že české subjekty budou zpravidla na straně žalovaných subjektů, a proto se jedná o podstatné zhoršení jejich právního postavení oproti civilnímu řízení podle českého práva před Městským soudem v Praze.

Místní komora JPS v České republice a jazykový režim a místní příslušnost

V souladu s článkem 7 dohody o JPS se bude soud prvního stupně skládat z ústřední komory a místních a regionálních komor. Ústřední komora bude mít sídlo v Paříži a sekce v Londýně a v Mnichově. Každý členský stát dohody o JPS bude moci na základě žádosti požádat o zřízení místní komory. **Podle uvedeného článku 8 by v senátu místní komory ve státě s počtem nižším než 50 patentových řízení ročně zasedali 2 soudci z mezinárodního sboru soudců.** Podle článku 23 odst. 1 by jazykem řízení u místní komory měl být úřední jazyk EU, který je úředním jazykem hostitelského státu místní komory JPS, tedy čeština u místní komory JPS v České republice. Tímto ustanovením bylo argumentováno vůči výtkám o nevýhodnosti soudního řízení v cizím jazyce pro žalované české subjekty.

³⁹ Výroční zpráva ÚPV 2016, strana 38

V této fázi ratifikace dohody o JPS nelze předjímat, jaký procentuální podíl z řízení před případnou českou místní komorou by se vedl v českém jazyce.

Důvodem je obligatorní obsazení senátu 2 soudců z tříčlenného senátu z mezinárodního sboru soudců a statisticky velká pravděpodobnost (viz diskutovaný počet patentů výše), že žalobce bude zahraniční subjekt. Dále je **obtížné předjímat**, jakým způsobem se bude **v praxi** nakládat s uplatňování pravidla článku 49 odst. 5 dohody o JPS, které stanoví:

- „Je-li to vhodné a spravedlivé, může předseda soudu prvního stupně na návrh jedné ze stran a po vyslechnutí ostatních stran a příslušného senátu rozhodnout, že jazykem řízení bude jazyk řízení, v němž byl patent udělen, přičemž zohlední všechny relevantní okolnosti, včetně postoje stran, a zejména pak postoje žalovaného. V takovém případě předseda soudu prvního stupně posoudí potřebu konkrétních opatření v oblasti překladu a tlumočení.“

Toto ustanovení obsahuje řadu **neurčitých právních pojmů** („zohlední relevantní okolnosti, zejména postoje žalovaného“), které umožňují změnu jazyka řízení bez ohledu na výslovný nesouhlas žalovaného. Změna jazyka řízení na jazyk, v němž byl udělen patent, tedy nejčastěji angličtinu, bude zpravidla odpovídat zásadě procesní ekonomie i spravedlnosti za situace, kdy z celkového počtu 3 soudců budou 2 soudci z mezinárodního sboru soudců a z účastníků typicky alespoň žalobce rovněž zahraniční, tedy 3 z 5 osob vystupujících v řízení nebudou ovládat český jazyk. Z ustanovení článku 50 dohody o JPS plyne, že **jazykem odvolacího řízení bude jazyk řízení u soudu prvního stupně**. S ohledem na to, že většina soudců odvolacího soudu JPS nebude ovládat český jazyk (i tehdy, pokud bude nějaký český soudce členem odvolacího soudu), bude velmi obtížné, aby odvolací soud fakticky vedl řízení v jazyce, jenž zřejmě nebude ovládat většina soudců. Je proto pravděpodobné, že odvolací soud bude vždy změny jazyka řízení na jazyk udělení patentu ze strany soudu prvního stupně ve své rozhodovací praxi podporovat.

Navíc je **v jednacím řádu u některých relativně častých typů řízení – žaloby na zrušení patentu či na prohlášení neplatnosti dodatkového ochranného osvědčení** (pravidlo 45 jednacího řádu) nebo žaloby na prohlášení o neporušení patentů a dodatkových ochranných osvědčení (pravidlo 64 jednacího řádu), výslovně **vyloučeno podání v jiném jazyku než v jazyku udělení patentu**. Tato ustanovení fakticky a zcela nepřipustně **omezují obecné pravidlo** článku 49 odst. 1 dohody o JPS o tom, že **jazykem řízení je úřední jazyk státu, v němž se místní komora nachází**.

Prováděcí předpis schvalovaný administrativní cestou tímto způsobem podstatně omezuje či lépe řečeno deroguje **ustanovení mezinárodní smlouvy** (lex conventionis).

Z hlediska dopadů založení české místní komory je podstatné ustanovení článku 33 dohody o JPS. Z něj plyne, že kromě místní komory v členském státě, kde má žalovaný sídlo (článek 33 odst. 1 písm. b) dohody o JPS), je dána i místní příslušnost místní komory na území členského státu, kde došlo nebo může dojít ke skutečnému nebo hrozícímu porušení patentu (článek 33 odst. 1 písm. a) dohody o JPS). Tato zvláštní místní příslušnost se týká mimo jiné žaloby na porušení patentu a předběžných opatření.

V současné době podnikatelé běžně nabízejí své výrobky na internetu s dodáním do jiných členských států EU. V praxi budou žalobci mít možnost tzv. forum shopping, tedy spekulativní volby místní příslušnosti. Pokud si zahraniční majitel EPJÚ objedná sporný výrobek (jenž bude předmětem sporu, zda porušuje EPJÚ) od českého podnikatele na internetu s dodáním do jiného členského státu, bude místo dodání takového sporného výrobku považováno za místo porušení podle článku 33 odst. 1 písm. b) dohody o JPS. V takovém případě bude řízení o žalobě o porušení EPJÚ vůči českému subjektu probíhat u místní komory (např. v Německu) v příslušném cizím jazyce. Výsledek tohoto řízení bude závazný pro celé území EPJÚ včetně České republiky.

Lze tedy shrnout, že založení místní komory JPS nebude zajišťovat, ačkoliv na to lze prima facie z ustanovení článku 49 odst. 1 dohody o JPS usuzovat, že řízení před českou místní komorou JPS budou vedena v českém jazyce.

Soudní poplatky, náklady řízení a přístup ke spravedlnosti

Správní výbor stanoví v souladu s článkem 36 odst. 3 dohody o JPS **soudní poplatky za řízení před JPS** (článek 70 dohody o JPS), které jsou složeny z paušální částky a z částky založené na hodnotě sporu. Přitom by výše poplatků měla být stanovena na úrovni zajišťující rovnováhu mezi zásadou rovného přístupu ke spravedlnosti, zejména pro malé a střední podniky, mikro-subjekty, fyzické osoby, neziskové organizace, univerzity a organizace z oblasti veřejného výzkumu a s ohledem na ekonomický přínos pro účastníky a na cíl vytvořit JPS s vyrovnaným rozpočtem financovaný z vlastních zdrojů.

V současné době existují:

- návrh přípravného výboru JPS týkající se pravidel pro soudní poplatky a náhrady nákladů ze dne 25. 2. 2016, a
- návrh na rozsah stropů nákladů řízení ze dne 16. 6. 2016

Tyto návrhy jsou výsledkem veřejné konzultace k výši soudních poplatků vyhlášené v květnu 2015.

Podle návrhu má paušální soudní poplatek za zahájení řízení činit 11.000,- EUR za žalobu o porušení, protižalobu na porušení, žalobu na prohlášení o neporušení a žalobu na zaplacení licence.

Současně je třeba k němu přičíst soudní poplatek z hodnoty sporu, který je odstupňován od 2.500,- EUR při hodnotě sporu do 750.000,- EUR až do 325.000,- EUR při hodnotě sporu přes 50 mil EUR.

Hodnota sporu se zpravidla vypočítává podle částky teoretického licenčního poplatku, který by žalovaný zaplatil po dobu užití patentu. Licenční poplatek je většinou závislý na obratu s daným výrobkem.

Za žalobu či protižalobu na zrušení byl stanoven poplatek ve výši 20.000,- EUR. Jedná se tedy o poplatek splatný žalovaným za to, aby mohl u soudu uplatnit určitý typ argumentace, v daném případě tvrzení a důkazy o nesplnění podmínek pro udělení patentu a návrh na zrušení patentu. Soudní poplatek splatný žalovaným v řízení v prvním stupni nemá v českém civilním řízení obdobu, byť tento typ protinávrhu lze uplatnit u Městského soudu v Praze a domáhat se protinávrem zrušení ochranné známky EU nebo průmyslového vzoru Společenství. Tento protinávrh však není zpoplatněn a takto stanovený poplatek pro žalovaného, kterým soud podmiňuje, aby soud zvážil určitou jeho obranu, může vzbuzovat jisté pochybnosti o souladu se zásadou rovného přístupu ke spravedlnosti a možnosti se hájit v řízení (čl. 36 Listiny základních práv a svobod a článek 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv).

V důsledku kritiky v rámci veřejné konzultace byla do návrhu zahrnuta **sleva 40 % na soudním poplatku pro malé podniky a mikro-podniky⁴⁰**. Tato sleva však s ohledem na velmi vysokou výši základních soudních poplatků nepřinese podstatné zlepšení ve finanční dostupnosti soudnictví dle dohody o JPS. Navíc žadatel musí prokazovat splnění kvalifikačních kritérií pro kategorii malé podniky.

Článek 71 dohody o JPS upravuje poskytnutí právní pomoci, tedy rozhodnutí soudu o **zproštění povinnosti platit náklady řízení**, která je ovšem omezena **výlučně na fyzické osoby**, to znamená, že jsou z ní vyloučeny malé a střední podniky, neziskové organizace a univerzity. Zároveň se stále jedná o diskreční rozhodnutí soudu na základě prokazování příjmů a majetku dotčené osoby a osob žijících ve společné domácnosti.

Podle současného právního stavu se v České republice platí za patentové spory soudní poplatky ve výši 5 % uplatněného finančního nároku či 2.000,- Kč za jeden žalobní návrh na plnění nepeněžitě povinnosti (např. zdržet se porušování patentu uváděním na trh konkrétního výrobku). **Český sazebník soudních poplatků tedy nevychází z ocenění hodnoty sporu**. Pro srovnání uvádíme, že správní poplatek za návrh na zrušení patentu ve správním řízení před ÚPV činí 2.000,- Kč.

V porovnání se současným právním stavem v České republice se jeví navržené soudní poplatky jako vysoké, a z pohledu malých a středních podniků, neziskových organizací a univerzit v podstatě prohibitivní a likvidační z hlediska přístupu ke spravedlnosti. V případě těchto nízkopříjmových právnických osob, které budou nařčeny z porušení EPJÚ, může vyvstat riziko, že nebudou mít dostatek finančních prostředků na samotné vedení sporu.

Typicky může nastat situace, kde patentový zástupce poradí českému žalovanému subjektu, aby se domáhal protinávrhem zrušení EPJÚ, ale žalovaný nebude mít dostatek prostředků (EUR 20.000,- tedy 520.000,- Kč jen na soudní poplatek bez započtení nákladů právního zastoupení). **Za těchto okolností mohou soudní poplatky v řízení před JPS představovat důvod, proč se české subjekty nebudou domáhat spravedlnosti, ačkoliv budou přesvědčeny, že jsou v právu (tedy že buď patent neporušují, nebo je patent neplatný)**. Jedná se o případ tzv. *denegatio iustitiae*, tedy odepření spravedlnosti.

Podle citovaného návrhu stropy náhrady nákladů řízení začínají na 38.000,- EUR (tedy cca 1 mil. Kč) při hodnotě do 250.000,- EUR až po 2 mil. EUR při hodnotě přes 50 mil EUR. Ačkoliv jsou tyto částky při srovnání s českou praxí mimořádně vysoké, bude dokonce možné ve zvláštních případech složitosti případů tyto částky zvýšit podle okolností o 50 %, 25 % či až do částky 5 mil EUR. Pro srovnání lze uvést, že v běžném patentovém sporu před českými soudy náhrada nákladů řízení v prvním stupni téměř nikdy nepřevyšuje částku 100.000,- Kč.

Lze tedy modelovat běžnou situaci patentového sporu, kdy bude český subjekt nařčen zahraničním subjektem z porušování EPJÚ a bude se jednat o spor s nejnižší možnou hodnotou. Český žalovaný uplatní protinávrh a neuspěje v něm a ani v žalobě ve věci samé o porušení. Nad rámec uložené povinnosti k náhradě škody tak bude na nákladech řízení protistraně a soudním poplatku mít náklady ve výši 1,5 mil. Kč. S připočtením náhrady škody ve stejné výši, tedy celkem 3 mil. Kč, lze odhadovat, že **i ten nejběžnější patentový spor tak může být likvidační pro většinu malých podniků v České republice**.

V rámci veřejné konzultace k návrhům předložily stanoviska mimo jiné i dne 21. 7. 2015 Česká advokátní komora a dne 29. 7. 2015 Hospodářská komora ČR (viz přílohy) a vyjádřily obavy z výše soudních poplatků i stropů pro náhradu nákladů řízení, které jsou v porovnání s civilním řízením o porušení patentu před českými soudy nepřiměřeně vysoké a z pohledu malých a středních podniků v podstatě likvidační.

⁴⁰ Doporučení Komise č. 2003/361 z 6. 5. 2003 definuje malý podnik jako podnik s méně než 50 zaměstnanci, jehož roční obrat nebo rozvaha nepřesahuje 10 mil EUR a mikro podnik jako podnik s méně než 10 zaměstnanci a ročním obratem/rozvahou do 2 mil EUR.

V této souvislosti je třeba podotknout, že nemáme k dispozici věrohodný údaj o tom, v jaké míře jsou české subjekty stranami sporů vedených v jiných státech. Na vysoké náklady systému upozorňuje např. i Studie PwC pro Maďarský úřad duševního vlastnictví. Zde se uvádí, že průměrné náklady soudního systému v Maďarsku činí 20.000 – 30.000 EUR, v Evropě 150.000 EUR (mimo Velkou Británii, kde jsou náklady extrémně vysoké, min. 350.000 liber). Blíže viz např. Kratochvíl Josef, Jakl Ladislav, Wolters Kluwer: Evropský patent s jednotným účinkem a jednotný patentový soud (Wolters Kluwer, 2017), str. 81.

4.3 Posouzení stávající právní úpravy ČR ve vztahu k evropskému patentovému balíčku

Ratifikace Dohody o JPS, resp. implementace evropského patentového balíčku v českém právu by vyžadovala provést řadu legislativních změn. Většina z nich by se netýkala patentového práva jako takového, tj. zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, v platném znění, nýbrž jiných **právních předpisů napříč právním řádem, především z oblasti občanského práva procesního.** Bylo by třeba též zvážit změny v **Ústavě ČR** a Listině základních práv a svobod.

Podrobnou analýzu těchto změn považujeme v tuto chvíli za předčasnou a též neproveditelnou s ohledem na neexistenci všech prováděcích předpisů k Dohodě o JPS a na předpokládané změny v Dohodě o JPS s ohledem na odchod Velké Británie z EU.

Pomineme-li **potřebu změn na úrovni ústavních zákonů**, lze předběžně poukázat zejména na tuto problematiku.

4.3.1 Písemná přísežná prohlášení, tzv. affidavits

Dohoda o JPS předpokládá v čl. 53 odst. 1 písm. h), že jako důkazní prostředky budou používána písemná přísežná prohlášení (čestná prohlášení), známá v angloamerickém právu jako tzv. affidavits. Podstatou tohoto právního instrumentu je, že s nepravdivostí takového prohlášení jsou spojeny přísné sankce trestněprávní povahy. Jen za těchto okolností lze v soudním řízení vycházet z pravdivosti informací obsažených v těchto prohlášeních a považovat je za důkazní prostředky. **V českém právním řádu tento instrument upraven není. Neexistuje zejména právní povinnost, aby písemná přísežná prohlášení obsahovala toliko pravdivé informace, neexistuje požadavek na úplnost informací obsažených v těchto prohlášeních atd.** A právní řád nezakotvuje ani sankce za porušení pravidel kladených na písemná přísežná prohlášení.

K řádnému fungování Dohody o JPS na území ČR by bylo třeba upravit, např. cestou novely občanského soudního řádu, institut písemných přísežných prohlášení s přihlédnutím ke zkušenostem ze zahraničí, zejména ze zemí angloamerického právního okruhu, odkud tento institut pochází.

4.3.2 Soudní znalci

Bylo by třeba novelizovat **zákon o znalcích a tlumočnících** tak, aby byl uveden do souladu s čl. 57 Dohody o JPS a jeho jednacím řádem.

4.3.3 Výkon rozhodnutí

Bylo by třeba zakotvit úpravu výkonu rozhodnutí JPS na území ČR. Právní předpisy v ČR v tomto směru bez dalších úprav nelze použít již např. s ohledem na to, že JPS může přiznat peněžité nároky v zahraniční měně, obsah jeho rozhodnutí nebude odpovídat zákonu ani zvyklostem v řízení před českými soudy, např. Soud může přikázat, aby protistrana nebo třetí osoba předložila důkazy (čl. 59 odst. 1 Dohody o JPS), bankovních, finančních nebo obchodních dokumentů pod kontrolou protistrany (čl. 59 odst. 2 Dohody o JPS), vydat příkaz k okamžitým a účinným předběžným opatřením za účelem zajištění příslušných důkazů, odebrání vzorků, zmrazení aktiv, vydává trvalé soudní zákazy, přičemž za jejich nesplnění v samotném meritorním rozhodnutí (na rozdíl od úpravy v českém procesním právu) může uložit opakovaně platby penále.

Bude třeba upravit české procesní předpisy týkající se výkonu rozhodnutí tak, aby bylo možno vykonávat tato rozhodnutí JPS na území ČR, a to zejména novelou občanského soudního řádu a zřejmě i zákona o soudních exekutorech.

4.3.4 Úprava trestního zákona a trestního řádu

Trestní zákoník

Porušení chráněných průmyslových práv je trestným činem dle ust. § 269 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, v platném znění⁴¹. S ohledem na absenci českých překladů evropských patentů s jednotným účinkem v okamžiku neoprávněného zásahu **bude třeba zvážit hmotněprávní úpravu tohoto trestného činu, např. aspoň doplněním ustanovení o polehčujících okolnostech v případě, že pachatel neměl možnost seznámit se s českým zněním patentu, než započal své jednání.** Tuto úpravu bude třeba provést v souladu s judikaturou Ústavního soudu ČR k problematice možnosti prolomení zásady *ignorantia iuris non excusat*.⁴²

Trestní řád

Ke zvážení je též novelizace ust. § 9 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním⁴³. Trestní řád zde předpokládá, že orgány činné v trestním řízení jsou vázány pravomocným rozhodnutím soudu o předběžné otázce, kterou může být i otázka, zda došlo k porušení patentu. Je otázkou, zda takovým závazným rozhodnutím může být též rozhodnutí JPS. Jelikož Dohoda o JPS ani Statut neupravují institut právní moci rozsudku, bude třeba též tuto otázku upravit v novelizace ust. § 9 trestního řádu. Z právně-politického hlediska je na zvážení, zda vázanost rozsudky JPS pro orgány ČR činné v trestním řízení je s ohledem na shora uvedené pochybnosti o konformitě Dohody o JPS s ústavním pořádkem ČR vhodná, zejména zda české soudy rozhodující v trestním řízení o trestném činu porušování průmyslových práv (ale případně i jiných trestných činů) mají být vázány rozhodnutím JPS o tom, zda byl porušen patent, ale i např. o rozsahu škody způsobené tímto porušením.

⁴¹ „Kdo neoprávněně zasáhne nikoli nepatrně do práv k chráněnému vynálezu, průmyslovému vzoru, užitnému vzoru nebo topografii polovodičového výrobku, bude potrestán odnětím svobody až na 2 léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci (2) odnětím svobody na 6 měsíců až 5 let, peněžitým trestem nebo propadnutím věci bude pachatel potrestán a) vykazuje-li čin uvedený v odstavci 1 z nějaké obchodní činnosti nebo jiného podnikání, b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch, nebo c) dopustí-li se takového činu ve značném rozsahu. (3) Odnětím svobody na 3 léta až 8 let bude pachatel potrestán, a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo b) dopustí-li se takového činu ve velkém rozsahu.“

⁴² Ústavní soud konstatuje, že v některých výjimečných případech může být neznalost zákona důvodem beztrestnosti, neboť tuto zásadu nelze vykládat k tíži adresátu práva; je třeba ji vykládat též jako závazek veřejné moci vůbec učinit právo poznatelným, protože jen takovým právem se lze řídit. Viz nálezy Ústavního soudu ČR sp. zn. IV. ÚS 3813/14, sp. zn. Pl. ÚS 77/06, bod 39.

⁴³ „Orgány činné v trestním řízení posuzují předběžné otázky, které se v řízení vyskytnou, samostatně; je-li to však o takové otázce pravomocné rozhodnutí soudu nebo jiného státního orgánu, jsou orgány činné v trestním řízení takovým rozhodnutím vázány, pokud nejde o posouzení viny obviněného“.

4.3.5 Úprava právních předpisů týkajících se průmyslových práv

Posouzení nutných legislativních změn v **patentovém zákonu** (zákon č. 527/1990 Sb.) a **zákonu o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví** (zákon č. 221/2006 Sb.) a **občanském soudním řádu** (zákon č. 99/1963 Sb.) vyplývajících z případné ratifikace dohody o JPS.

V případě ratifikace patentového balíčku by bylo vhodné zvážit v patentovém zákonu nutnost legislativních změn:

- Promítnutí do patentového zákona č. 527/1990 Sb. tzv. záchranné sítě pro případ, kdy je žádost o jednotný účinek pravomocným rozhodnutím EPÚ nebo JPS zamítnuta až po uplynutí národní lhůty pro validaci evropského patentu. Majitel patentu by měl tříměsíční lhůtu od oznámení konečného rozhodnutí EPÚ nebo JPS o zamítnutí žádosti o jednotný účinek, během níž by mohl evropský patent v ČR validovat.
- Úpravy zohledňující řízení o zrušení evropských patentů a ochranných dodatkových osvědčení, u nichž nebyla podána žádost o vynětí z výlučné pravomoci JPS (opt-out).

Z hlediska **procesních předpisů** bude třeba upravit § 6 **zákona o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví** (zák. č. 221/2006 Sb.), který upravuje působnost Městského soudu ve věcech porušování práv z průmyslového vlastnictví, tj. její omezení ve prospěch výlučné pravomoci JPS. Obdobným způsobem bude třeba upravit **občanský soudní řád** tak, aby reflektoval přenos civilní soudní pravomoci u definovaného typu řízení na JPS.

4.4 Ústavní konformita EPJÚ a dohody o JPS

4.4.1 Přenos plné jurisdikce

Na prvním místě je třeba zdůraznit, že ratifikací dohody o JPS by Česká republika, poprvé v historii České republiky a bývalého Československa, **přenesla část své soudní pravomoci v plné jurisdikci na mezinárodní orgán.**

V plné jurisdikci znamená, že JPS by rozhodoval o určitém segmentu občanskoprávních sporů, týkajících se patentů, po skutkové i právní stránce a vydával by konečné a závazné rozhodnutí, které by nebylo přezkoumatelné (ani zrušitelné) českými orgány.

Tuto pravomoc by JPS vykonával nad českými fyzickými i právnickými osobami včetně všech občanů České republiky. Je třeba zdůraznit, že výkonu této soudní pravomoci, přenesené na JPS, by podléhaly obě strany sporu, tj. nejen majitelé patentů, ale i žalovaní z řad českých fyzických a právnických osob.

Pro srovnání k tomu je třeba uvést, že **žádný z mezinárodních a nadnárodních soudních orgánů, jejichž pravomoc dosud Česká republika akceptovala, nemá pravomoc k rozhodování civilních věcí v plné jurisdikci**, nýbrž pouze pravomoci podpůrné nebo revizní.

Např. Soudní dvůr Evropské unie zasahuje do civilních řízení v pravomoci českých soudů prakticky jen rozhodováním o tzv. předběžné otázce, tj. tím, že se závazně vyjádří k výkladu unijního práva. Vlastní rozhodnutí, zjištění skutkového stavu, aplikace práva na daný zjištěný skutkový děj je věcí národního soudu. Evropský soud pro lidská práva funguje až jako poslední, „revizní“ instance, kdy řízení je vedeno proti České republice a závazně nerozhoduje o právech a povinnostech českých osob.

Patentové spory jsou určitou výsečí občanskoprávních (civilních) sporů, tedy sporů mezi soukromými osobami týkajících se jejich soukromoprávních práv a povinností, včetně peněžitých nároků, zejména z náhrady škody za tvrzené porušení patentu. Svou povahou mají velmi blízko k jiným žalobám o náhradu škody.

Z hlediska právního názoru nepanuje jednoznačná shoda v tom, nakolik je žádoucí **přenášet výkon pravomoci k výkonu soudní moci vůči českým fyzickým a právnickým osobám v plné jurisdikci na mezinárodní orgán**, neboť by to mělo zcela jistě závažné dopady na právní postavení českých subjektů, včetně zcela praktických otázek volby právního zástupce se znalostí jazyka řízení, dojíždění k soudním jednáním na místa mimo ČR, často poměrně vzdálená (Londýn, Paříž). Zdůraznit je třeba, že se nejedná o nějaké rozhodčí či jiné fakultativní soudní řízení, nýbrž o na daném úseku civilních sporů jediné a povinné soudní řízení, jemuž by se musely podrobit všechny české fyzické a právnické osoby.

Z právního hlediska **přenos některých pravomocí orgánů České republiky na mezinárodní organizaci nebo instituci umožňuje ústava ČR** v čl. 10a.

V daném případě je třeba mít na paměti, že pravomoc k výkonu soudnictví je pravomoc určená ústavním zákonem (Ústavou ČR a Listinou základních práv a svobod)⁴⁴.

Oprávnění k přenosu pravomocí na mezinárodní organizace nebo instituci dle článku 10a odst. 1 Ústavy však není zcela bezbřehé. Delegovat nelze pravomoc porušit čl. 9 odst. 2 Ústavy („změna podstatných náležitostí demokratického právního státu je nepřípustná“), neboť tuto pravomoc žádný ze státních orgánů nemá.⁴⁵

Touto problematikou se Ústavní soud ČR již zabýval v souvislosti s ratifikací tzv. Lisabonské smlouvy. Ústavní soud ČR dlouhodobě stojí na stanovisku, že propůjčení pravomocí orgánům EU je podmíněno tím, že jsou pravomoci orgánů EU vykonávány způsobem, jenž neohrožuje samotnou podstatu materiálního právního státu⁴⁶.

V této souvislosti je třeba zdůraznit, že v daném případě se však nejedná o přenos na orgán EU, neboť Jednotný patentový soud stojí mimo rámec EU a je zřizován mezinárodní smlouvou mimo rámec instrumentů komunitárního práva (též s ohledem na to, že ani Evropská patentová úmluva není instrumentem komunitárního práva, nýbrž klasickou mezinárodní smlouvou).

⁴⁴ Sládeček, V., Mikule, V./Suchánek, R., Syllová, J.: Ústava České republiky. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, 1264 s.

str. 138 – pravomoc určená Ústavou je atributem suverénního státu:

„pokud je určitá pravomoc určena ústavním zákonem, dá se předpokládat, že se jedná o pravomoc, která je svým způsobem obecná a je atributem suverénního státu.“

⁴⁵ Sládeček, V., Mikule, V./Suchánek, R., Syllová, J.: Ústava České republiky. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, 1264 s., str. 142 – zákaz přenést pravomoc porušit čl. 9 odst. 2 Ústavy:

„To, jaký obsah může mít přenesení pravomocí, je nutno rovněž posuzovat na základě dalších ustanovení Ústavy. V každém případě budou muset být v příslušné mezinárodní smlouvě dodrženy základní zásady demokratického a právního státu podle čl. 9 odst. 2. Jejich ochrana se sice vztahuje na změny ústavního pořádku ČR, delegováním pravomocí na mezinárodní entitu se však mění i výkon moci na území ČR – přenesené pravomoci budou vykonávány nikoli už podle právního řádu ČR, ale podle mezinárodní smlouvy, která přenesení pravomocí v rámci čl. 10a provedla. Z tohoto důvodu musí být smlouvou garantováno dodržení čl. 9 odst. 2 – pravomoc porušit čl. 9 odst. 2 není možno delegovat, neboť tuto pravomoc žádný ze státních orgánů nemá. Tím je zároveň zajištěno i dodržení článků, které toto ustanovení pokrývá (viz komentář k čl. 9). ÚS zastává názor, že propůjčení pravomocí orgánům EU je podmíněno tím, že jsou pravomoci orgánů EU vykonávány způsobem, „jenž neohrožuje samotnou podstatu materiálního právního státu“.“

⁴⁶ Nález Ústavního soudu z 26. 11. 2008, sp. zn. LUS 19/08, „Lisabon I“.

Nicméně lze předpokládat, že na Jednotný patentový soud by Ústavní soud ČR při svém rozhodování kladl přinejmenším obdobně přísná kritéria jako na orgány EU. Od orgánů EU se očekává, že výkon svěřených pravomocí bude demokratickým způsobem kontrolován⁴⁷.

V souvislosti s přezkumem tzv. Lisabonské smlouvy Ústavní soud ČR dospěl k závěru, že nelze vyloučit konstatování nesouladu mezinárodní smlouvy s ústavním pořádkem nebo lidskoprávními smlouvami, a to i na základě rozhodnutí o ústavní stížnosti (tj. nejen v rámci tzv. abstraktní, nýbrž i konkrétní kontroly ústavnosti)⁴⁸. V případě takového nesouladu mezi domácím ústavním pořádkem a evropským právem si Ústavní soud vyhrazuje možnost tento rozpor v rámci i konkrétní kontroly ústavnosti dovodit, přičemž pro takový případ vyslovil, že „*v případě jasného konfliktu mezi domácí Ústavou a evropským právem, který nelze zhojit žádnou rozumnou interpretací, musí mít ústavní pořádek České republiky, zejména jeho materiální ohnisko, přednost*“⁴⁹. Ve vztahu k propůjčení pravomocí České republiky k orgánům ES Ústavní soud konstatoval: „*Propůjčení části pravomocí České republiky orgánům ES je propůjčením podmíněným a může trvat potud, pokud jsou tyto pravomoci vykonávány těmito orgány způsobem slučitelným s uchováním základů státní suverenity České republiky a způsobem, jenž neohrožuje samu podstatu materiálního právního státu*“⁵⁰.

I s ohledem na shora uvedené je třeba pečlivě analyzovat obsah Dohody o JPS i jeho Statutu s ústavním pořádkem ČR a zejména jeho materiálním ohniskem (viz dále).

⁴⁷ Sládeček, V., Mikule, V./Suchánek, R., Syllová, J.: Ústava České republiky. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, 1264 s., str. 144 - možnost kontroly výkonu pravomocí ze strany EU (v případě tohoto stanoviska analogicky ze strany JPS): „*Dále je třeba posuzovat rozsah přenesených pravomocí podle toho, jak demokratickým způsobem je instituce, tedy orgánů EU, umožněna, mohlo by i přes to, že formálně nedošlo v mezinárodní smlouvě k přenesení pravomocí nad míru umožněnou zachováním suverenity státu, dojít k jejímu narušení.*“

⁴⁸ Nález Ústavního soudu z 26. 11. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 19/08, „Lisabon I“

- bod 84 – o nesouladu mezinárodní smlouvy s ústavním pořádkem nebo lidskoprávními smlouvami lze rozhodnout i ex post:

„*Podle mínění Ústavního soudu ani ratifikační přístupové smlouvy se normativně vrcholné postavení ústavního pořádku v systému práva působícího na českém území zcela nevyprazdňuje. Ústavní soud již dříve vyslovil, že výjimečně lze dovodit nesoulad mezinárodní smlouvy s ústavním pořádkem nebo lidskoprávními smlouvami cestou rozhodnutí o ústavní stížnosti i ex post.*“

⁴⁹ Nález ústavního soudu z 26. 11. 2008, sp. zn. LUS 19/08, „Lisabon I“, bod 85.

⁴⁷ Viz tamtéž, bod 94

⁴⁷ Posudek Akademie věd České republiky v.v.i., Ústav státu a práva z 9. 5. 2010; tento posudek byl vypracován v souvislosti s návrhem nařízení, jež bylo posléze přijato pod č. 1257/2012. Posudek se zabývá hmotněprávními aspekty jazykového režimu evropských patentů s jednotným účinkem. Konstatuje, že patent je právní normou sui generis, která působí na neurčitý okruh svých adresátů, neboť vykazuje všechny materiální znaky právní normy, tj. normativnost (regulativnost), právní závaznost, obecnost a státní donucení. S ohledem na princip sdělnosti práva - sdělnosti právního stavu a předvídatelnosti právního rozhodnutí - nelze připustit, aby byl občan postížen sankcí za porušení právní normy, kterou nemohl znát, poněvadž mu nebylo umožněno, aby se s jejím obsahem seznámil. S ohledem na judikaturu Ústavního soudu ČR k principu tzv. seznatelnosti právní normy, seznatelnosti právního stavu a předvídatelnosti právního rozhodnutí dospívá k závěru, že by ve věcech evropských patentů s jednotným účinkem vůči české veřejnosti **nemohla být aplikována** jinak obecně přijímaná právní zásada **ignorantia iuris not excusat**. S ohledem na to lze očekávat podávání ústavních stížností na porušení základních ústavních práv. *Ze strany instituce, tedy jmenovitě orgánů EU, kontrolován výkon svěřených pravomocí. Pokud by nebyla kontrola výkonu pravomocí (výkonem zde rozumíme použití pravomocí EU k vydávání sekundárního práva, provádění sekundárního práva, výkon sekundárního práva exekutivními orgány EU, aplikace a interpretace sekundárního práva a další) ze strany orgánů instituce, tedy orgánů EU, umožněna, mohlo by i přes to, že formálně nedošlo v mezinárodní smlouvě k přenesení pravomocí nad míru umožněnou zachováním suverenity státu, dojít k jejímu narušení.*“

⁴⁸ Nález Ústavního soudu z 26. 11. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 19/08, „Lisabon I“

- bod 84 – o nesouladu mezinárodní smlouvy s ústavním pořádkem nebo lidskoprávními smlouvami lze rozhodnout i ex post:

„*Podle mínění Ústavního soudu ani ratifikační přístupové smlouvy se normativně vrcholné postavení ústavního pořádku v systému práva působícího na českém území zcela nevyprazdňuje. Ústavní soud již dříve vyslovil, že výjimečně lze dovodit nesoulad mezinárodní smlouvy s ústavním pořádkem nebo lidskoprávními smlouvami cestou rozhodnutí o ústavní stížnosti i ex post.*“

⁴⁹ Nález ústavního soudu z 26. 11. 2008, sp. zn. LUS 19/08, „Lisabon I“, bod 85.

⁵⁰ Viz tamtéž, bod 94.

Právní pochybnosti v uvedené oblasti zřejmě mohou být vyloučeny tehdy, pokud by Ústavní soud ČR před ratifikací Dohody o JPS rozhodl o jejím souladu s ústavním pořádkem podle čl. 87 odst. 2 Ústavy ČR.

4.4.2 Ústavní aspekty jazykového režimu

Pochybnosti o ústavní konformitě vyvolává zejména jazykový režim navrhovaného systému evropského patentového soudnictví. Tento režim má dvojí aspekt:

- **Hmotněprávní**, neboť evropské patenty s jednotným účinkem by měly být udělovány v anglickém, německém a francouzském jazyce bez překladů do jazyků ostatních členských států.
- **Procesně-právní** s ohledem na to, že jazykem řízení před JPS by nemusel být (a zpravidla nebyl) národní jazyk členského státu účastníků, a to ani v případě tzv. místních a regionálních komor (viz výše bod 1.3.2).

K této problematice byl již před lety vypracován posudek Akademie věd České republiky v.v.i., který dospívá k závěru, že nařízení o evropském patentu s jednotným účinkem (nyní nařízení rady EU č. 2157/2012) s ohledem na svůj jazykový režim představuje zásah do základních práv a svobod občanů České republiky z oblasti tzv. materiálního ohniska ústavy⁵¹.

Dohoda o JPS navazuje na nařízení Rady (EU) č. 1260/2012 ze 17. 12. 2012, kterým se provádí posílená spolupráce v oblasti vytvoření jednotné patentové ochrany, pokud jde o příslušná ustanovení o překladu, podle něhož se evropské patenty s jednotným účinkem udělují v anglickém, německém nebo francouzském jazyce, přičemž k jeho účinkům nejsou zapotřebí žádné další překlady (čl. 3 odst. 1). **Až v případě sporu, který se týká údajného porušení evropského patentu s jednotným účinkem, poskytne majitel patentu na žádost a podle volby údajného porušovatele úplný překlad patentu do úředního jazyka zúčastněného členského státu, ve kterém došlo k údajnému porušení, nebo členského státu, ve kterém má údajný porušovatel bydliště (čl. 4 odst. 1). Tento překlad však nebude k dispozici v okamžiku porušování, resp. před jednáním údajného porušovatele**, nýbrž až ex post v případě sporu, tj. právní norma nebude svému adresátovi známa v okamžiku jeho jednání. Podle čl. 4 odst. 4 tohoto nařízení sice v případě sporu, který se týká náhrady škody, soud projednávající dotyčný spor zohlední a posoudí, zda tento porušovatel předtím, než mu byl poskytnut překlad, jednal, aniž by věděl nebo aniž by měl dostatečné důvody k tomu domnívat se, že porušuje evropský patent s jednotným účinkem, avšak to neznamena, že by vůči takovému porušovateli nemohly být uplatňovány nároky z porušení patentu včetně samotné náhrady škody, pouze se dává soudu na zvážení, aby k těmto okolnostem přihlédl; jakým způsobem a zda tak učiní, je už na úvaze soudu.

⁵¹ Posudek Akademie věd České republiky v.v.i., Ústav státu a práva z 9. 5. 2010; tento posudek byl vypracován v souvislosti s návrhem nařízení, jež bylo posléze přijato pod č. 1257/2012. Posudek se zabývá hmotněprávními aspekty jazykového režimu evropských patentů s jednotným účinkem. Konstatuje, že patent je právní normou *sui generis*, která působí na neurčitý okruh svých adresátů, neboť vykazuje všechny materiální znaky právní normy, tj. normativnost (regulativnost), právní závaznost, obecnost a státní donucení. S ohledem na princip sdělnosti práva - sdělnosti právního stavu a předvídatelnosti právního rozhodnutí - nelze připustit, aby byl občan postížen sankcí za porušení právní normy, kterou nemohl znát, poněvadž mu nebylo umožněno, aby se s jejím obsahem seznámil. S ohledem na judikaturu Ústavního soudu ČR k principu tzv. seznatelnosti právní normy, seznatelnosti právního stavu a předvídatelnosti právního rozhodnutí dospívá k závěru, že by ve věcech evropských patentů s jednotným účinkem vůči české veřejnosti **nemohla být aplikována** jinak obecně přijímána právní zásada ***ignorantia iuris not excusat***. S ohledem na to nelze vyloučit podávání ústavních stížností na porušení základních ústavních práv.

V souladu se stanoviskem Akademie věd ČR nelze zcela vyloučit pochybnosti o souladu tohoto režimu s ústavním pořádkem ČR, zejména s čl. 1 a 4 odst. 1 a principy seznatelnosti právního statutu a zákazu retroaktivity. Tyto principy patří do materiálního ohniska ústavy.

Pochybnosti dále vyvolává i jazykový režim řízení před JPS (viz shora čl. 1.3.2). Jelikož **řízení před JPS, jehož účastníky by byly osoby z České republiky, by nemuselo být vedeno (a s největší pravděpodobností ani nebylo vedeno) v českém jazyce (viz čl. 49 Dohody o JPS), byl by výkon soudní pravomoci ČR prostřednictvím JPS pravděpodobně v rozporu s ústavním pořádkem ČR.** Právo jednat před soudem v rodném jazyce, resp. v jazyce, který účastník řízení ovládá, sice není jako takové zakotveno v Ústavě ČR ani v Listině základních práv a svobod, nicméně vyplývá z kontextu některých ustanovení Ústavy a Listiny, konkrétně čl. 96 odst. 1 Ústavy („*všichni účastníci řízení mají před soudem rovná práva*“) a dále z čl. 37 odst. 4 Listiny („*kdo prohlásí, že neovládá jazyk, v němž se vede jednání, má právo na tlumočnicka*“); nepřímou pak i z článku 25 odst. 2 písm. b) Listiny, který zakotvuje občanům příslušejícím k národnostním a etnickým menšinám právo užívat jejich jazyka v úředním styku; z toho lze za pomoci argumentů *a minori ad maius*, resp. *a fortiori* dovodit, že totéž právo přísluší i těm občanům ČR, kteří nepatří k národnostním a etnickým menšinám.

Pokud jde o čl. 37 odst. 4 Listiny, zakládající právo na tlumočnicka, je třeba zejména upozornit, že Dohoda o JPS neupravuje právo na tlumočnicka. Dohoda zde nemluví o tlumočnickovi, nýbrž o „zařízení pro tlumočení“, přičemž toto „zařízení“ se má poskytnout toliko v rozsahu, který soud uzná za vhodný. Není jasné, jakým způsobem by toto ustanovení bylo aplikováno v praxi, avšak již jeho velmi opatrné znění skýtá pochybnosti, že by ve všech případech byl stranám neovládající jazyk řízení poskytnut tlumočnick. V této souvislosti ještě je třeba poznamenat, že automatické nebo tzv. strojové překlady dosud nejsou na takové úrovni, aby umožňovaly srozumitelný překlad písemného, tím méně ústním způsobem prezentovaného textu.

Pokud by v České republice byla zřízena místní komora nebo se Česká republika podílela na regionální komoře, mohlo (ale nemuselo) by řízení před ní probíhat v českém jazyce.

Upozorňujeme zejména na to, že na základě čl. 49 odst. 5 Dohody o JPS „*je-li to vhodné a spravedlivé, může předseda soudu prvního stupně na návrh jedné ze stran a po vyslechnutí ostatních stran a příslušného senátu rozhodnout, že jazykem řízení bude jazyk řízení, v němž byl patent udělen, přičemž zohlední všechny relevantní okolnosti, včetně postoje stran, a zejména pak postoje žalovaného. V takovém případě předseda soudu prvního stupně posoudí potřebu konkrétních opatření v oblasti překladu a tlumočení*“. Dohoda o JPS tedy předvídá, že by i proti vůli žalovaného a v řízení před místní nebo regionální komorou mohl být jazykem řízení jazyk, v němž byl patent udělen (tj. angličtina, němčina nebo francouzština), přičemž pro takový případ se předsedovi soudu pouze ukládá, aby „posoudil“ potřebu konkrétních opatření v oblasti překladů a tlumočení. Toto ustanovení nejenže neposkytuje garanci toho, že řízení proti českým subjektům bude probíhat v českém jazyce, ale dokonce ani toho, že bude ve všech případech a důsledně dodrženo právo na tlumočnicka.

Pokud by v České republice nebyla zřízena místní nebo regionální komora, probíhalo by řízení u ústřední komory, přičemž jazykem řízení u této komory je jazyk řízení, v němž byl příslušný patent udělen (angličtina, němčina nebo francouzština) (čl. 49 odst. 6 Dohody o JPS). V tomto případě by řízení v českém jazyce nemohlo probíhat vůbec a ve vztahu k právu na tlumočnicka by se aplikovaly pouze obecné požadavky dle čl. 51 odst. 2 Dohody o JPS (viz výše)⁵².

⁵² Ve věci překladů relevantních dokumentů pro žalovaného (např. úkony soudu a stran) čl. 51 odst. 3 písm. c) Dohody o JPS mj. stanoví, že žalovaný má právo obdržet překlady dokumentů do úředního jazyka smluvního členského státu, kde má bydliště, resp. sídlo, hlavní místo podnikání, nebo místo podnikání, pokud (1) nemá řádnou znalost jazyka řízení (2) a žaloba na porušení patentu byla podána k ústřední komoře JPS. Toto pravidlo neupravuje situaci, kdy je žaloba podána k místní nebo regionální komoře JPS.

K problematice překladů v soudním řízení Ústavní soud ČR judikoval: „*Tam, kde existuje pochybnost o tom, zda je účastník řízení s ohledem na své jazykové znalosti schopen adekvátně reagovat na výzvu soudu ke splnění procesních povinností nebo uplatnění procesních práv v českém jazyce (nebo na ni v důsledku téhož nereaguje vůbec), je třeba úkon soudu provést rovněž v jazyce, kterému účastník řízení rozumí, anebo mu ustanovit tlumočnicka. V opačném případě není zajištěna ústavním pořádkem i zákonem definovaná rovnost účastníků řízení*“⁵³.

Je třeba zdůraznit, že podle čl. 1 Dohody o JPS je JPS společným soudem smluvních členských států a vztahují se na něj stejné povinnosti plynoucí z práva Unie jako na každý vnitrostátní soud smluvních členských států. V preambuli Dohody se dokonce hovoří o tom, že „*Jednotný patentový soud by měl být společným soudem smluvních členských států a tedy součástí jejich soudních systémů*“ (alinea 7 preambule). **S ohledem na to musí Jednotný patentový soud jakožto součást soudního systému ČR splňovat požadavky kladené na české soudy a řízení před nimi. Těmto požadavkům v současném znění Dohody o JPS ani jeho Status nevyhovuje.**

V souvislosti s jazykovým režimem by dle judikatury Ústavního soudu ČR mohlo v některých případech dojít i k prolomení zásady *ignorantia iuris non excusat*⁵⁴. Ústavní soud ČR také důsledně zastává stanovisko, že jedním z nároků plynoucích z principu právního státu je požadavek předvídatelnosti práva, přičemž prvním předpokladem jistoty v oblasti aplikace práva je seznatelnost právní normy a doslova konstatuje, že „*fikci o znalosti práva lze totiž sotva akceptovat za stavu, kdy platné a účinné právní předpisy nejsou na adekvátní úrovni každému přístupné, jestliže (včasné) seznámení se s jejich obsahem se jeví obtížně proveditelné, náročné technicky nebo finančně, či dokonce neuskutečnitelné*“⁵⁵.

⁵³ Nález Ústavního soudu z 8. 8. 2005, sp. zn. II ÚS 186/05.

⁵⁴ **Usnesení Ústavního soudu z 10. 3. 2015, sp. zn. IV. ÚS 3813/14**

- k prolomení zásady *ignorantia legis non excusat*:

„*Nejvyšší soud v napadeném rozhodnutí pouze stroze konstatoval, že jde o nepřipadnou argumentaci, neboť pomíjí jeden ze stěžejních principů právního řádu, totiž že "neznalost zákona nikoho neomlouvá". Nevzal tedy v úvahu ustanovení § 19 odst. 1 trestního zákoníku, z něhož vyplývá, že pokud pachatel při spáchání trestného činu neví, že je jeho čin protiprávní, nejedná zaviněně, nemohl-li se omylu vyvarovat. Takže v některých - výjimečných - případech neznalost zákona může být důvodem beztrestnosti.*“

Nález Ústavního soudu z 15. 2. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 77/06, bod 39

- zásadu *ignorantia legis non excusat* nelze vykládat k tíži adresátů práva, nýbrž též jako závazek veřejné moci učinit právo poznatelným, protože jen takovým právem se lze řídit:

„*O povinnosti poskytnout každému přístup k informačnímu systému obsahujícímu úplné znění právních předpisů v elektronické podobě zákon mlčí. Přitom je zřejmé, že bez možnosti používání těchto systémů se dnes již v právním řádu České republiky nelze vyznat, a tak se problematizuje uplatnění obecné zásady právní, podle které neznalost zákona neomlouvá. Právo se tak stává pro své adresáty zcela nepředvídatelné. Zmíněná zásada je sice nutnou podmínkou efektivitu každého systému platného práva, nelze ji však vykládat pouze k tíži adresátů práva, nýbrž též jako závazek veřejné moci vůbec učinit právo poznatelným, protože jen takovým právem se lze řídit. Souvisejícím problémem je také prospektivnost práva, neboť řídit se jím mohou jen v budoucím konání.*“

⁵⁵ Nález Ústavního soudu z 15. 2. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 420/09, body 20 až 22, k tomu též viz **Nález Ústavního soudu z 3. 5. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 66/04, bod 99**

- obecný požadavek předvídatelnosti, který v sobě jako jednu z komponent zahrnuje též srozumitelnost právní normy

„*Všeobecně uznávaný princip legality, obsažený v čl. 39 Listiny, znamená především požadavek, že stát může uložit určité osobě trest pouze na základě řádné informace obsažené v jeho vlastním právu, podle kterého je určité chování tímto státem zakázáno. Tímto způsobem stát dává všem subjektům možnost předvídat následky jejich jednání (obecný požadavek předvídatelnosti). Tento požadavek má dva aspekty. Prvním je, že právo státu musí jasně a přesně definovat jednání, které je zakázané (srozumitelnost normy). Podle druhého musí existovat spojení mezi chováním obviněného subjektu a územím nebo veřejným zájmem státu, hodlajícího trestat (nexus, tj. spojitost s trestní jurisdikcí daného státu), tak aby bylo umožněno danému subjektu si uvědomit, že jeho chování vyvolá následky předvídané zákony daného státu.*“

4.4.3 Garance nezávislosti soudců JPS

Ústava ČR stanoví, že soudní moc vykonávají jménem republiky nezávislé soudy (čl. 81) a že soudci jsou při výkonu své funkce nezávislí a jejich nestrannost nesmí nikdo ohrožovat (čl. 82 odst. 1). Podle judikatury Ústavního soudu ČR je princip nezávislého soudnictví jednou z podstatných náležitostí demokratického právního státu, tj. patří do materiálního ohniska Ústavy⁵⁶.

Dohoda o JPS zakotvuje základní princip soudcovské nezávislosti v čl. 17 odst. 1: „*Soud, jeho soudci a vedoucí soudní kanceláře požívají soudní nezávislosti. Při výkonu svých povinností nejsou soudci vázáni žádnými pokyny.*“

Konkrétní pravidla týkající se fungování soudu, soudců, ale i např. odvolávání soudců stanoví Statut JPS. Podle Statutu JPS jsou soudci jmenováni na funkční období šesti let a mohou být jmenováni opakovaně (čl. 4 odst. 1 Statutu). Statut též počítá s možností odvolání soudce z funkce (čl. 10). Podle tohoto ustanovení může být soudce zbaven funkce rozhodnutím předsednictva o tom, že již nespĺňuje požadované podmínky nebo neplní povinnosti vyplývající z jeho funkce. Předsednictvo JPS tedy může soudce odvolat za poměrně obecně definovaných podmínek, mj. shledá-li, že neplní blíže nespecifikované povinnosti vyplývající z jeho funkce. Toto ustanovení vzbuzuje pochybnosti o tom, zda postavení soudců JPS vyhovuje požadavkům na nezávislost soudců ve smyslu ústavního pořádku ČR, jejíž komponentou je mj. neodvolatelnost⁵⁷.

Pochybnosti vyvolává též to, že pravidlo o odvolávání soudců je obsaženo ve Statutu JPS, tj. nikoli v samotné Dohodě o JPS. Statut na rozdíl od Dohody lze měnit rozhodnutím správního výboru na návrh soudu nebo na návrh smluvního členského státu po konzultaci se Soudem, tj. není potřeba postupu jinak potřebného ke změně mezinárodních smluv podle Vídeňské úmluvy o smluvním právu.⁵⁸ Vzhledem ke snadné možnosti měnit Statut JPS rozhodnutím Správního výboru vznikají ještě závažnější pochybnosti o garancích nezávislosti soudců JPS s ohledem na to, že jejich **postavení, jmenování i odvolávání je upraveno právě Statutem, nikoli přímo Dohodou o JPS.**

⁵⁶ Nález Ústavního soudu z 3. 5. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 33/11, bod 1

- nezávislé soudnictví je jednou z náležitostí právního státu dle čl. 9 odst. 2 Ústavy
- výčet záruk nezávislosti soudců

„Dle uvedené judikatury Ústavního soudu **princip nezávislého soudnictví je jednou z podstatných náležitostí demokratického právního státu (čl. 9 odst. 2 Ústavy).** Požadavek nezávislé justice pramení ze dvou zdrojů: z neutrality soudců, jako garance spravedlivého, nestranného a objektivního soudního řízení, a ze zajištění práv a svobod jednotlivců soudcem odčleněným od politické moci. **Nezávislost soudců je garantována zárukami zvláštního právního postavení (mezi něž nutno zařadit nesesaditelnost, neodvolatelnost, nedotknutelnost), dále zárukami organizační a funkční nezávislosti na orgánech reprezentujících zákonodárnou a zejména výkonnou moc, jakož i oddělením soudnictví od moci zákonodárné a výkonné moci (zejména uplatněním zásady inkompability).** **Z hlediska obsahového je pak soudcovská nezávislost zajištěna vázaností soudců toliko zákonem, tj. vyloučením jakýchkoli prvků subordinace v soudcovském rozhodování. Základními komponenty principu nezávislosti soudnictví se Ústavní soud komplexně zabýval v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 7/02 ze dne 18. 6. 2002 (N 78/26 SbNU 273; 349/2002 Sb.).“**

⁵⁷ Nález Ústavního soudu z 3. 5. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 33/11, viz též Pl. ÚS 7/02.

⁵⁸ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 15/1988 Sb. ze 4. 9. 1987, ve znění pozdějších předpisů: čl. 39 Vídeňské úmluvy stanoví: „Smlouva může být změněna dohodou mezi stranami. Na takovou dohodu se vztahují pravidla uvedená v části II, ledaže by smlouva stanovila jinak.“

Tento režim vyvolává též pochybnosti o tom, zda Dohoda o JPS skýtá dostatečné garance materiálního zajištění soudců jakožto jedné z podmínek nezávislosti soudů. Postup při stanovení výšky odměny za výkon funkce opět upravuje nikoli samotná Dohoda o JPS, nýbrž Statut v čl. 12, a to tak, že odměny stanoví správní výbor (bez jakékoli další specifikace). V českém právním prostředí je odměňování soudců stanoveno zákonem č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu, ve znění pozdějších předpisů, přičemž tato zákonná úprava musí podle judikatury Ústavního soudu ČR vyhovovat požadavkům na soudcovskou nezávislost, vyplývajícím z ústavního pořádku ČR⁵⁹.

4.4.4 Kontrola dodržování lidských práv podle Evropské úmluvy o ochraně lidských práv v řízení před JPS

Podle čl. 24 odst. 1 JPS aplikuje:

3. a) právo Unie včetně nařízení (EU) č. 1257/2012;
4. b) tuto dohodu (tj. Dohodu o JPS);
5. c) Evropskou patentovou úmluvu;
6. d) další mezinárodní dohody, jež se vztahují na patenty a jsou závazné pro všechny smluvní členské státy;
7. e) vnitrostátní právo.

Vnitrostátní právo se určí jakožto právo rozhodné podle pravidel mezinárodního práva soukromého obsažených v právu Unie, popř. mezinárodním nebo vnitrostátním právu.

Úmluva lidských práv a základních svobod není součástí unijního práva a nejedná se ani o mezinárodní dohodu v oblasti patentů. Tuto Úmluvu by tedy JPS aplikoval jen jako součást vnitrostátního práva určeného na základě kolizních norem mezinárodního práva soukromého, což ani nemusí být právo členského státu.

Nicméně, JPS bude aplikovat Listinu základních práv a svobod EU (2012/C 326/02), která se prostřednictvím Lisabonské smlouvy se právně nezávazná politická deklarace stala součástí primárního práva EU. Listina základních práv EU v čl. 52 odst. 3 a čl. 53 garantuje míru ochrany stanovenou Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod.

⁵⁹ Nález Ústavního soudu z 3. 5. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 33/11, bod 1

- vymezení oprávněnosti zásahu do materiálního zabezpečení soudců

„posouzení ústavnosti platových restrikcí vůči soudcům pro konkrétní období konkrétního roku spadá do rámce vymezeného principem soudcovské nezávislosti,“

„zásah do materiálního zabezpečení soudců garantovaného zákonem nesmí být výrazem svévole zákonodárce, nýbrž musí být, vycházející ze zásady proporcionality, odůvodněn výjimečnými okolnostmi, např. tíživou finanční situací státu, přičemž i za splnění této podmínky musí být zohledněna odlišnost funkce soudců a představitelů moci zákonodárné a výkonné, zvláště pak státní správy; takovýto zásah nesmí zavdat důvod k obavám, nedotýká-li se omezení důstojnosti soudců [viz doporučení Výboru ministrů Rady Evropy č. r. (94) 12 ze dne 13. října 1994], příp. není-li výrazem ústavně nepřijatelného tlaku moci zákonodárné a moci výkonné na moc soudní.“

Nález Ústavního soudu z 2. 3. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 13/08, bod 56

- snížení materiálního zabezpečení pouze, resp. především soudcům je nepřijatelné:

„krok zákonodárce, jímž (by) došlo nikoliv k pozastavení tempa růstu platu soudců, nýbrž k bytí i jen částečnému odnětí již dosažené úrovně jejich materiálního zabezpečení, stěží by mohl Ústavní soud z hlediska principů demokratického právního státu aprobovat. Zvláště to platí, pokud by se ukázalo, že takováto zásadně nepřijatelná restrikce zasahuje toliko nebo především příjmové poměry soudců, a nikoliv současně příjmy jiných „služebníků“ státu.“

4.4.5 Úprava řízení před JPS z hlediska práva na spravedlivý proces

Podle čl. 36 odst. 1 se každý může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu ve stanovených případech u jiného orgánu, přičemž podmínky a podrobnosti upravuje zákon (čl. 36 odst. 4 Listiny základních práv a svobod).

Postup uplatnění práv před JPS, tj. procesní úpravu řízení před JPS, upravuje jednak samotná Dohoda o JPS, jednak Statut a dále ji má upravovat jednací řád JPS.

Požadavku na zákonnou úpravu odpovídá pouze samotná Dohoda o jednotném patentovém soudu jakožto mezinárodní smlouva podléhající ve smyslu čl. 10 Ústavy ČR ratifikaci Parlamentem, jež by po ratifikaci a svém vyhlášení byla součástí právního řádu ČR.

Případné změny Statutu JPS by již nepodléhaly ratifikaci, a nelze je tak považovat za vyhlášené mezinárodní smlouvy ve smyslu čl. 10 Ústavy ČR, tedy právní úpravu s právní silou zákona, resp. vyšší. Jednací řád JPS má být přijímán správním výborem (čl. 41 odst. 2 Dohody o JPS). Jednací řád tedy v žádném případě není vyhlášenou a ratifikovanou mezinárodní smlouvou ve smyslu čl. 10 Ústavy ČR. Úprava řízení před JPS jednacím řádem by proto v žádném případě nesplňovala požadavky na zákonné určení postupu uplatnění práva u soudu ve smyslu čl. 36 Listiny základních práv a svobod.

I některá již existující procesní ustanovení, obsažená v Dohodě o JPS, mohou vyvolávat pochybnosti o konformitě s ústavním pořádkem ČR, např. čl. 45 Dohody o JPS, upravující veřejnost jednání. Toto ustanovení umožňuje, aby soud „*v obecném zájmu spravedlnosti nebo veřejného pořádku*“ rozhodl, že jednání bude v nezbytném rozsahu neveřejné. Podle čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod má každý právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, přičemž veřejnost může být vyloučena jen v případech stanovených zákonem. Úprava v čl. 45 Dohody o JPS tuto otázku v podstatě ponechává v diskreci Soudu, neboť o neveřejnosti jednání může Soud rozhodnout na základě kritéria „*obecného zájmu spravedlnosti*“.

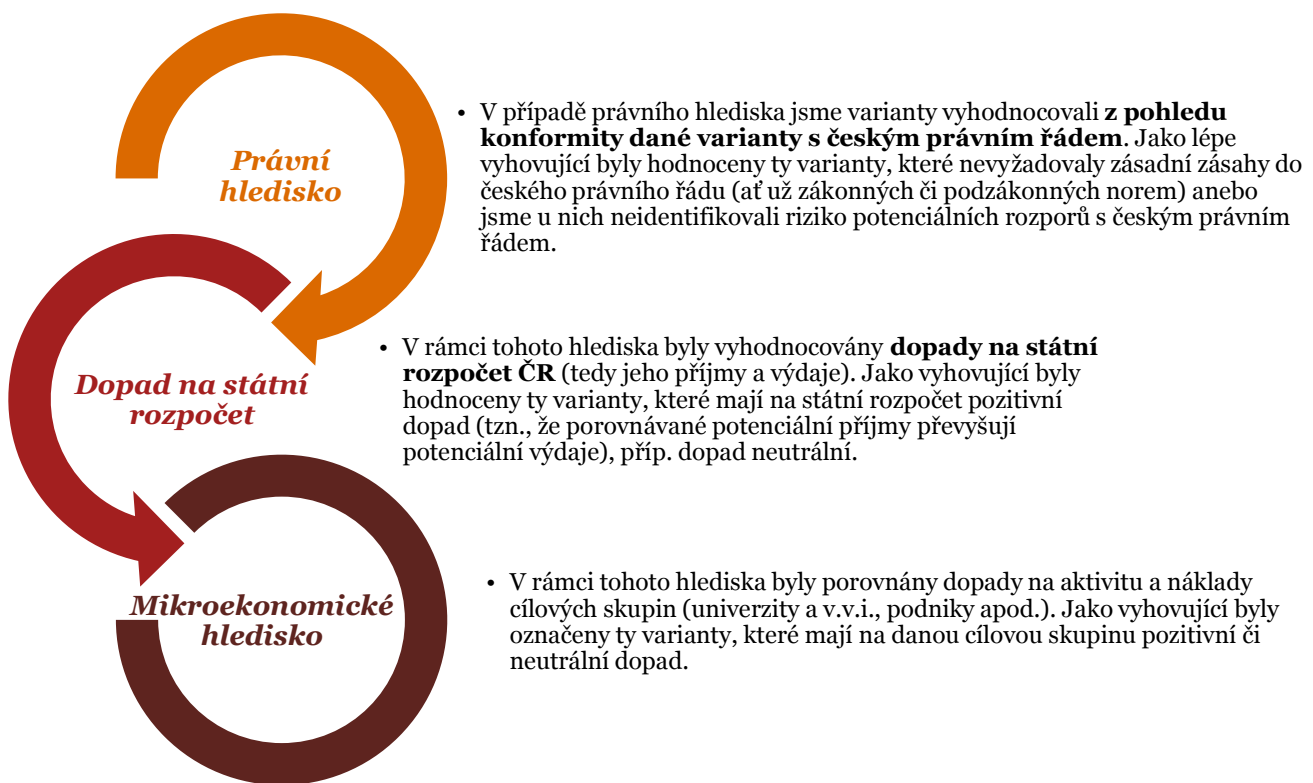
Za pozornost stojí též čl. 60 Dohody o JPS, na jehož základě ji může Soud i před zahájením řízením ve věci samé dát příkaz k odebrání vzorků nebo fyzickému zajištění výrobků na území ČR a dokonce i příkaz k prohlídce objektu, přičemž podrobnosti o prohlídce objektu má stanovit opět jednací řád. I toto ustanovení se zdá být v rozporu s Listinou základních práv a svobod, konkrétně právem na nedotknutelnost obydlí (čl. 12 odst. 1). Podle čl. 12 odst. 3 Listiny základních práv a svobod „*jiné zásahy do nedotknutelnosti obydlí mohou být zákonem dovoleny, jen je-li to v demokratické společnosti nezbytné pro ochranu života nebo zdraví osob, pro ochranu práv a svobod druhých anebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejné bezpečnosti a pořádku. Pokud je obydlí užíváno také pro podnikání nebo provozování jiné hospodářské činnosti, mohou být takové zásahy zákonem dovoleny, též je-li to nezbytné pro plnění úkolů veřejné správy*“. Opět vyvstává otázka, zda tak závažný **zásah do základního práva na nedotknutelnost obydlí lze připustit na základě jednacího řádu JPS, tj. podzákonného právního předpisu.**

5 Shrnutí vyhodnocení variant a doporučení dalšího postupu

V této kapitole se zaměříme na shrnutí vyhodnocení jednotlivých variant definovaných v kapitole **Error! Reference source not found.** této zprávy. Zároveň doporučíme kroky dalšího postupu při ratifikaci Dohody o JPS.

5.1 Kritéria pro vyhodnocení variant

Jednotlivé varianty přístupu k ratifikaci Dohody o JPS jsme podrobili vyhodnocení v návaznosti na čtyři hlavní hlediska, která uvádíme v obrázku 19.

Obrázek 18 Hlediska pro vyhodnocení variant

5.2 Vyhodnocení variant

5.2.1 Právní hledisko

Varianta 1	Varianta 2	Varianta 3	Varianta 4
<p>Z právního hlediska se jako nejvíce riziková jeví varianta 1 (tj. ratifikace Dohody o JPS).</p> <p>V rámci studie (kapitola 4 této zprávy) byly identifikovány oblasti, které si vynutí úpravu českých právních norem (např. norem týkajících ochrany průmyslových práv, trestního zákoníku a trestního řádu, zákon o soudních znalcích). Zároveň právní analýza identifikovala potenciální riziko nesouladu Dohody o JPS s ústavním pořádkem ČR a z toho důvodu bylo navrženo počkat s její ratifikací a nechat ji posoudit Ústavním soudem ČR.</p>	<p>V případě, že bude rozhodnuto o neratifikaci Dohody o JPS ze strany ČR, bude na území ČR platit stávající stav.</p> <p>Tedy české subjekty budou mít možnost žádat o patenty národní cestou, případně žádat o evropské patenty a jejich následné validace ve vybraných zemích. Zároveň však budou moci žádat o validaci jednotného účinku evropského patentu. Ten však nebude účinný na území České republiky.</p> <p>Nicméně z pohledu právního řádu a Ústavy ČR nebude nutné řešit identifikovaná rizika.</p>	<p>Varianta 3 znamená odložení rozhodnutí o ratifikaci Dohody o JPS o předem stanovenou dobu.</p> <p>V průběhu této doby bude mít možnost ČR možnost sledovat a analyzovat, zda naplňují obavy z rapidního nárůstu patentů platných na území ČR a s tím souvisejících rizik (např. více soudních sporů, jejichž účastníky budou české subjekty, dopad na aktivity a náklady českých podniků apod.).</p> <p>Zároveň toto časové období dává možnost přijmout taková opatření, která eliminují právní rizika identifikovaná v kapitole 4 této zprávy.</p> <p>V neposlední řadě bude vyjasněna pozice Velké Británie a Německa, bez jejichž ratifikace nemůže Dohoda o JPS nabýt účinnost.</p>	<p>Varianta 4 spočívá v předpokladu, že postoj Velké Británie a Německa nebude vyjasněn a Dohoda o JPS tak nenabude účinnosti.</p> <p>Obdobně jako v případě varianty 2 tak zůstane v oblasti patentové ochrana platit stávající stav, kdy bude možné žádat o evropský patent a následně o jeho validace v členských státech.</p> <p>Tato varianta nebude vyžadovat další legislativní úpravy.</p>

5.2.2 Dopady na státní rozpočet

Varianta 1	Varianta 2	Varianta 3	Varianta 4
<p>Pokud bychom porovnávali pouze příjmy z udržovacích poplatků a naproti tomu podíl na nákladech odváděných EPÚ byla by varianta 1 tou nejvýhodnější. Je nicméně nutné podotknout, že tento závěr bude platný v případě, kdy se naplní odhadovaný trend ve vývoji počtu platných patentů (viz tabulka 5 v kapitole 3.3.1 této zprávy).</p> <p>Potenciální příjmy z udržovacích poplatků z EPJÚ do státního rozpočtu jsou sice nižší než v případě současného systému, a to z důvodu, že EPÚ si ponechá 50% z každého udržovacího poplatku. Na druhou stranu v případě evropských patentů je potřeba počítat s odvodem 50% z každého udržovacího poplatku z evropských patentů do EPÚ (viz tabulky 5 a 6 v kapitole 3.3.1 této zprávy).</p> <p>Zároveň je nutné vzít také v potaz skutečnost, že výše udržovacích poplatků z EPJÚ, které bude EPÚ rozdělovat mezi zúčastněné státy bude snížena o příspěvek na úhradu administrativních nákladů, jehož výše nebyla v době zpracování studie stanovena a zároveň bude nutné vynaložit náklady související se zavedením EPJÚ do praxe.</p> <p>Proto jsou všechny varianty v tomto hledisku hodnoceny stejně jako částečně vyhovující.</p>			

5.2.3 Mikroekonomické hledisko

Varianta 1	Varianta 2	Varianta 3	Varianta 4
<p>Univerzity a velké podniky</p>			
<p>Pro univerzity (obdobně jako pro velké podniky) bude zavedení EPJÚ mít spíše pozitivní dopad a bude znamenat další možnost pro zajištění ochrany jejich průmyslových práv společně s potenciálním snížením nákladů.</p> <p>Univerzity jsou v jiném postavení než podniky a případný nárůst počtu patentů na jejich fungování nebude mít vliv vzhledem k povaze patentů, které přihlašují a velké podniky jsou spíše v postavení přihlašovatelů patentů, kteří patentují ve větším počtu zemí. Pro velké podniky je výrazným usnadněním ustavení JPS s možností</p>	<p>V případě, že k ratifikaci Dohody o JPS ze strany ČR nedojde či bude odložena, budou moci i přes to v případě zájmu žádat o validaci jednotného účinku pro své přihlášené patenty a benefitovat tak z nového systému.</p>	<p>V případě varianty 4 zůstane platný stávající stav.</p> <p>Jak vyplynulo z rozhovorů se zástupci cílových skupin, ačkoli má současný systém svá negativa (což je popsáno také v závěrech z dotazníkového šetření v kapitole 3.2.1 této zprávy), nepřináší jim problémy a dle jejich názoru funguje v rámci možností dobře.</p>	

Varianta 1	Varianta 2	Varianta 3	Varianta 4
Malé a střední podniky			
<p>V případě zavedení EPJÚ budou malé a střední podniky nejspíše nejvíce ovlivněnou skupinou (a to zejména ty podniky, které nejsou v pozici přihlašovatelů patentů, ale naopak v pozici těch, kteří musí platné patenty respektovat).</p> <p>Pro ty může předpokládaný nárůst patentů platných na našem území znamenat: potenciální omezení prostoru pro podnikatelské aktivity, přenos nákladů ve vztahu k rešerším na patentovou čistotu a související překlady, zvýšené riziko soudních sporů.</p>	<p>Pokud Česká republika Dohodu o JPS neratifikuje (a ta i přes to vstoupí v platnost), tak přihlašovatelé patentů (aktivní MSP) budou mít možnost přihlašovat evropské patenty a v poslední fázi požádat o validaci jednotného účinku a benefitovat tak z plánovaného systému.</p> <p>Pro MSP, které nejsou v pozici přihlašovatelů patentů, bude situace jednodušší. EPJÚ nebude platit na území ČR a zahraniční přihlašovatelé budou muset žádat o validaci svých evropských patentů u ÚPV. Pozice českých MSP tak bude na našem území do jisté míry chráněna.</p>	<p>U varianty 3 se eliminují negativa varianty tím, že bude dán časový prostor jednak pro vyhodnocení skutečných dopadů zavedení EPJÚ a zároveň pro zajištění informovanosti a edukace cílových skupin.</p> <p>Pro aktivní MSP (tedy, ty které přihlašují patenty) bude i v případě odložení ratifikace Dohody o JPS možné žádat o validaci jednotného účinku patentu.</p>	<p>V případě varianty 4 zůstane platný stávající stav.</p> <p>Jak vyplynulo z rozhovorů se zástupci cílových skupin, ačkoli má současný systém svá negativa (což je popsáno také v závěrech z dotazníkového šetření v kapitole 3.2.1 této zprávy), nepřináší jim problémy a dle jejich názoru funguje v rámci možností dobře.</p>

5.3 Doporučení dalšího postupu

V tabulce níže shrnujeme vyhodnocení jednotlivých variant.

Kritérium	Varianta 1	Varianta 2	Varianta 3	Varianta 4
Právní záležitosti	●	●	●/●	●
Makroekonomické	●	●	●	●
Mikroekonomické				
Univerzity	●	●	●	●
Malé podniky	●	●	●	●
Střední podniky	●	●	●	●
Velké podniky	●	●	●	●

Tabulka 9: Shrnutí hodnocení jednotlivých variant

Legenda k Tabulce 9:

- Varianta je podle daného kritéria vyhovující.
- Varianta je podle daného kritéria částečně vyhovující.
- Varianta je podle daného kritéria nevyhovující.

*V návaznosti na provedené analýzy a závěry vyhodnocení **doporučujeme zvážit realizaci varianty 3, tedy odložit ratifikaci Dohody o JPS o předem definovaný časový úsek, a to z následujících důvodů.***

1. V rámci studie jsme identifikovali potenciální právní rizika. Tato rizika se týkají jednak identifikovaného nesouladu patentového balíčku s českým legislativním prostředím, které se vyžádá úpravy definované v kapitole 4 této zprávy a také potenciální kolize s ústavním pořádkem ČR, kde bychom doporučovali pro zajištění právní jistoty provést posouzení Dohody o JPS Ústavním soudem ČR.

2. Zavedení EPJÚ může mít výrazný dopad na fungování malých a středních podniků, které nejsou v roli přihlašovatelů patentů a nemají v tuto chvíli dostatek informací o připravovaném systému a jeho příležitostech či rizicích. Vzhledem k tomu že ekonomika ČR je z 99% postavena na malém a středním podnikání, z nichž se jen nepatrný zlomek (jedna tisícina) patentovou ochranou zabývá, bylo by vhodné, dopřát českých subjektům čas, aby získali dostatečné množství informací a připravili se na nový systém.

3. V neposlední řadě bude vhodné sledovat, jakým způsobem bude JPS fungovat, kolik sporů se bude rozhodovat, aby se stát mohl kvalifikovaně rozhodnout, zda bude iniciovat zřízení místní komory JPS na území ČR či např. regionální komory ve spolupráci s jinou zemí.

5.3.1 Doporučené navazující kroky

V této části bychom rádi shrnuli kroky, které by měly být učiněny ve vztahu k ratifikaci či neratifikaci Dohody o JPS.

Krátkodobý časový horizont

V první řadě je nutné přijmout rozhodnutí, kterou variantu postupu Česká republika zvolí.

Vzhledem k tomu, že námi provedené **šetření** nebylo provedeno na statisticky významném vzorku respondentů, bylo by vhodné jeho opětovné provedení za účelem získání kvalifikované zpětné vazby od zástupců cílových skupin a zjištění jejich potřeb ve vztahu k oblasti patentové ochrany a EPJÚ.

Zároveň je vhodné pokračovat v **informačních a edukačních aktivitách** pro cílové skupiny. Tyto edukační aktivity by měly být jednak zaměřeny obecně na zdůraznění důležitosti patentové ochrany (a to nejen pro přihlašovatele patentů, ale i pro subjekty, které ve svých podnikatelských aktivitách jsou povinni platné patenty respektovat). Zároveň by měl být kladen důraz na informování o plánovaných změnách v oblasti patentové ochrany, základních charakteristikách EPJÚ, jeho možných dopadech na aktivity českých subjektů a také opatřeních zajišťujících jak maximalizaci benefitů tak eliminaci potenciálních rizik.

Střednědobý časový horizont

V návaznosti na závěry právní analýzy (zejména pak zjištění definovaná v kapitole 4.3 této zprávy) bude nutné provést **úpravu českých legislativních norem**. Vnímáme jako nanejvýš vhodné co nejdříve vstoupit do jednání s gestory příslušných zákonů a zahájit diskusi o jejich úpravě, neboť jak vyplývá z našich zkušeností, legislativní proces může trvat 18 – 24 měsíců.

V kapitole 4.4 této zprávy byla identifikována rizika, která mohou evokovat potenciální nesoulad evropského patentové balíčku s ústavním pořádkem České republiky. Z tohoto důvodu doporučujeme, aby pro zajištění právní jistoty bylo získáno vyjádření Ústavního soudu České republiky.

Dlouhodobý časový horizont

V případě, že evropský patentový balíček vstoupí v platnost (tj. bude splněna podmínka ratifikace Dohody o JPS ze strany Velké Británie a Německa) a Česká republika se rozhodne pro odložení její ratifikace, bude vhodné po uplynutí předem stanovené doby **provést vyhodnocení**, jak systém funguje v ostatních zemích.

Toto vyhodnocení by mělo být zaměřeno na zjištění:

- zda skutečně došlo k razantnímu nárůstu počtu platných patentů (jak od evropských přihlašovatelů tak mimoevropských) a s tím související vliv na podnikatelské aktivity,
- vývoje nákladů souvisejících s patentovou ochranou,
- vývoje počtu soudních sporů souvisejících s patentovou ochranou a nákladů s nimi souvisejících.

V návaznosti na výsledky vyhodnocení fungování patentového balíčku by mělo dojít k rozhodnutí, zda Česká republika Dohodu o JPS ratifikuje či nikoli a případně podniknout kroky k její ratifikaci.

.

Seznam obrázků

Obrázek 1 Země, jejichž žadatelům bylo v roce 2016 uděleno nejvíce evropských patentů	8
Obrázek 2 Přehled podaných přihlášek vynálezů a udělených patentů	10
Obrázek 3 Srovnání udělených patentů na území ČR	11
Obrázek 4 Vývoj podílu českých přihlašovatelů na počtu přihlášených a udělených evropských patentů ...	12
Obrázek 5 Přihlášky národních patentů dle typu přihlašovatele	12
Obrázek 6 Podíl podniků dle velikosti na celkovém počtu přihlášených národních patentů.....	13
Obrázek 7 Národní patenty udělené a validované evropské patenty s účinky v České republice (dle zemí původu)	14
Obrázek 8 Srovnání nárůstu počtu udělených EP a EP validovaných pro území ČR.....	15
Obrázek 9 Varianty pro vyhodnocení dopadů patentového balíčku	16
Obrázek 10 Respondenti dotazníkového šetření	20
Obrázek 11 Otázka 4: Co považujete za největší bariéry patentování v České republice a Evropě?	21
Obrázek 12 Otázka 7: Víte o tom, že probíhají snahy o vytvoření jednotného patentového systému v Evropě?.....	21
Obrázek 13 Otázka 8: V případě, že by vedle sebe paralelně fungoval národní systém patentové ochrany, evropský systém patentové ochrany (v dosavadní podobě) a evropský patent s jednotným účinkem, kterému typu patentové ochrany byste dal přednost?	22
Obrázek 14 Otázka 10: Co považujete za možné přednosti systému jednotné patentové ochrany?	22
Obrázek 15 Otázka 11: Co považujete za možné nevýhody systému jednotné patentové ochrany?	23
Obrázek 16 Vývoj udělených evropských patentů a evropských patentů validovaných pro ČR a jejich predikce do roku 2026	31
Obrázek 17 Predikce vývoje počtu patentů platných na území ČR do roku 2026	32
Obrázek 19 Hlediska pro vyhodnocení variant.....	63

Seznam tabulek

Tabulka 1 Základní parametry národního systému patentové ochrany v ČR.....	7
Tabulka 2 Základní aspekty evropské patentové ochrany.....	9
Tabulka 3 Varianty pro vyhodnocení dopadů patentového balíčku	25
Tabulka 4 Predikce snížení příjmů z udržovacích poplatků.....	26
Tabulka 5 Odhad příjmů z udržovacích poplatků v případě zavedení EPJÚ	28
Tabulka 6 Předpokládané saldo příjmů do státního rozpočtu (udržovací poplatky z EP platných v roce 2026) a odvodů do EPÚ v témže roce	30
Tabulka 7 Přehled největších přihlašovatelů patentů v ČR a v Evropě v roce 2016.....	33
Tabulka 8 Srovnání udržovacích poplatků EPJÚ a evropského patentu validovaného v jednotlivých zemích	36
Tabulka 9: Shrnutí hodnocení jednotlivých variant.....	66

6 Přílohy

Příloha 1 Seznam realizovaných rozhovorů

Příloha 2 Dotazník

Studie o celkových dopadech zavedení patentového balíčku tj. evropského patentu s jednotným účinkem a Dohody o Jednotném patentovém soudu na Českou republiku

PricewaterhouseCoopers Česká republika, s.r.o., se sídlem Hvězdova 1734/2c, 140 00 Praha 4, IČ: 61063029, zapsaná v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, oddíl C, vložka 43246.

© 2017 PricewaterhouseCoopers Česká republika, s.r.o. Všechna práva vyhrazena. "PwC" je značka, pod níž členské společnosti PricewaterhouseCoopers International Limited (PwCIL) podnikají a poskytují své služby. Společně tvoří světovou síť společností PwC. Každá společnost je samostatným právním subjektem a jednotlivé společnosti nezastupují síť PwCIL ani žádnou jinou členskou společnost. PwCIL neposkytuje žádné služby klientům. PwCIL neodpovídá za jednání či opomenutí jednotlivých společností sítě PwC, ani nemůže kontrolovat výkon jejich profesionální činnosti či je jakýmkoli způsobem ovlivňovat.